

137
137
HET LEVEN EN DE DADEN

VAN

NEDERLANDS MEEST BEROEMDE

ZEEHELDEN

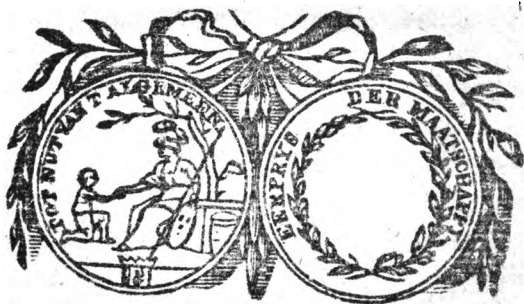
EN

VLOOTVOOGDEN.

UITGEGEVEN DOOR DE

M A A T S C H A P P I J :

TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

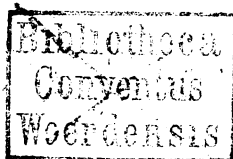
Te **AMSTERDAM, bij**

DE ERVEN HENDRIK VAN MUNSTER EN ZOON

EN

JOHANNES VAN DER HEY EN ZOON.

1841.

L. COMPTON
O.F.M.
WILCHING

VOORBERIGT.

Het leven en de daden van Nederlands beroemde Zeehelden, die met zoo veel regt dien naam verwerven, vullen zonder twijfel de schoonste bladzijden in onze Vaderlandsche Geschiedenis. De herinnering daarvan staat niet alleen met de liefde voor het Vaderland in naauwe betrekking, maar is tevens, welligt meer dan eenig ander middel, geschikt, om het hart tot dien edelen nijdver te ontvonken, welke de navolging van het gegeven voorbeeld uitlokt. Met deze overtuiging schreef de Maatschappij reeds in het Jaar 1833, en daarna bij herhaling, de Prijsvraag uit, waarvan eindelijk het onderhavige Werkje het bekroonde Antwoord werd. Na meer dan ééne mislukte poging, mogt het in 1839 aan den Heer GERRIT RINSE VOORMEULEN VAN BOEKEREN, een' jongeling nog, te beurt vallen,

* 2

zich,

*zich, door de vereischte meerderheid der Beoor-
deelaars, den Gouden Eereprijs te zien toewijzen.
Hebben eerbied en erkentelijkheid voor de roemvolle
verrigtingen der groote Voorvaderen des Schrijvers
pen bestuurd, toen bij naar den uitgeloofden Eer-
palm dong, de Maatschappij vleit zich, dat het
aan zijnen arbeid gelukken zal, eene gelijke ge-
waarwording, inzonderheid bij zijne jeugdige land-
genooten, op te wekken, en duurzaam levendig te
houden.*

Op last der Maatschappij :

P. M. G. VAN HEES,
Adjunct-Secretaris.

Amsterdam,
Julij, 1841.

BE-

BEANTWOORDING

DER

PRIJSSTOFFE:

*Een Werkje, behelzende het leven en de daden
van Nederlands meest beroemde Zeehelden
en Vlootvoogden, eenvoudig en naauw-
keurig verhaald.*

DOOR

GERRIT RINSE VOORMEULEN VAN BOEKEREN,
te Groningen.

INLEIDING.

De Heer B....., te H...., had twee zoons van dertien en elf jaar, WILLEM en HENDRIK geheeten. Beide gingen vlijtig ter school en waren zeer leergierig; doch in vlugheid overtrof WILLEM zijn broeder HENDRIK. Nimmer echter was WILLEM beter in zijn' schik, dan wanneer hij van het Zeemans-leven hoorde vertellen. De vader bemerkte al zeer spoedig, waarop die neiging van zijn geliefden WILLEM welligt zou uitloopen: hij nam zich bijtijds voor, hem van dat denkbeeld af te brengen, en stelde hem, tot dat einde, de gevaren voor oogen, waaraan hij op zee blootgesteld zou zijn. Dan, dit hielp niet. Altijd kwam de zoon er tegen op met het voorbeeld van DE RUIJTER, die van geringe afkomst de grootste Zeeheld geworden was. Reeds vele malen had hij zijn vader verzocht, hem de daden onzer Voorouders ter zee te verhalen; doch telkens had deze, door bezigheden verhinderd, dit uitgesteld. Maar nu de winter met zijne lange avonden gekomen was, en de vader, na volbragt werk, in het woonvertrek ter nederzat, kwam WILLEM al spoedig op zijn geliefkoosd onderwerp terug. De vader maakte de bedenking, dat hij dit niet in éénen avond konde

A 2

doen,

doen, zoo hij en zijn broeder HENDRIK er eenig nut van zouden hebben. Doch terstond vielen de beide knapen hem in de rede, en zeiden, dat er wel meer avonden komen zouden; waarop de vader dan eindelijk besloot, toe te geven. „Onder ééne voorwaarde echter,” zeide hij, „zal ik het doen: „Gij moet de voornaamste punten van hetgene ik „u vertel onthouden, om daaruit tegen den volgende dag een opstel te leveren, hetwelk ieder „afzonderlijk moet voorlezen; zoodat ik daardoor „overtuigd worde, dat de kostelijke tijd, dien ik „geheel tot uw nut en genoegen aanwend, niet „nutteloos verspild is. Voorts moet gij eenige „Kaarten bijeenzoeken, ten einde de namen van „Landen en plaatsfen, die ik u opnoem, telkens te kunnen vinden. Dit zal u vrij veel voordeel „aanbrengen in het maken uwer opstellen; want „zoodra uw oog op deze of die plaats valt, herinnert gij u dan aanstonds het gebeurde. Hierbij „zullen wij het dezen avond laten; te meer, daar „gij het een en ander nog moet in orde brengen, opdat wij morgen naar niets behoeven te „wachten.”

E E R S T E A V O N D.

Reeds vroegtijdig waren de beide knapen, op den volgenden avond, in het woonvertrek, bij den warmen haard te zamen, en verbeidden met ongeduld de komst huns valers. Zij hadden alles in orde gebracht, en spraken over het vermaak, dat zij hebben zouden, toen de vader eindelijk binnentrad. Nadat hij gezeten was, zeide hij hun nog eerst, dat zij vooral aandachtig moesten toeluisferen, en dat hij hun tuschenbeide eenige vragen doen zou over dingen, die zij in de Vaderlandsche Geschiedenis gelezen hadden, en dus weten konden, en begon toen aldus: „Vóór ruim 1900 jaren werd ons „Vaderland, toen veel moerasfiger en anders dan „thans, bewoond door twee onderscheidene volken, „de Vriezen en de Batavieren, van welke gij zeker wel gelezen hebt. Beroemd zijn beide om „hunne dapperheid in het strijden, hetgene de wereld-veroverende Romeinen, onder wier heerschappij zij vervielen, ondervonden. Meermalen toch „behaalden deze de overwinning op hunne vijanden door toedoen der Bataafsche hulpbenden. Ook „op zee waren de Batavieren dapper; van hunne „vroegste jeugd af aan het water gewoon, leerden zij de kusten van naburige Landen spoedig „ken-

„ kennen, en vergezelden veeltijds de Romeinen, op
 „ derzelver togten, vooral tegen *Germanië*, het
 „ tegenwoordige *Duitschland*. Zóó hoog was zelfs
 „ hun moed onder de Romeinen geacht, dat bij den
 „ opstand onder den beroemden Batavier noem
 „ mij dien eens, HENDRIK!”

HENDRIK. Meent gij *CLAUDIUS CIVILIS*, vader?

VADER. Juist; onder dien beroemden Batavier
 durfde de Romeinsche vloot die der Batavieren, of-
 fchoon veel kleiner in getal, niet aantasten. Later,
 gelijk gij weet, verloor zich de naam der Batavieren
 geheel, toen deze, gelijk eerst onder de Romeinen,
 nu onder de Franken kwamen. Evenwel begon lang-
 zamerhand ons Land meer en meer te bloeijen,
 vooral nadat onze Voorouders in de zevende en
 achtste eeuw het Christendom omhelsd hadden. Ook
 begon men zich reeds op den Handel toe te leggen;
 offchoon men zich niet ver van huis durfde be-
 geven wegens de onveiligheid der zeeën door de
 zeeroovers. Vooral waren het in die tijden de
 Noormanhen, die strooptogten deden, meermalen
 ons geheele Land afliepen, en alles plunderden en in
 brand staken. Zelfs drongen deze volken, die uit
 het noorden van *Europa* kwamen, tot in *Frank-*
rijk door, en een gedeelte derzelve veroverde *Si-*
cilië, een eiland in de *Middellandsche Zee*, ten zui-
 den van *Italië*; maar nadat zij het Christendom
 aangenomen hadden, hielden hunne strooperijen allengs
 op. Tot de belangrijkste ondernemingen, die toen
 plaats hadden en waaraan ook onze Voorouders deel-
 namen, behooren die der Kruisvaarders. Weet gij
 mij ook te zeggen, WILLEM! waartoe deze dienden?

WILLEM. Dit waren togten, vader! welke door
 de volken van *Europa* naar *Palestina* ondernomen
 werden, om dit Land uit de magt der Sarracenen
 te bevrijden.

VADER. Zeer goed; doch welk regt hadden zij
 daartoe? Waarom mogten de Sarracenen dit Land
 niet hebben? Ik zie, dat gij aarzelt mij hierop te
 antwoorden; ik zal u dit zelf dan maar uitleggen;
 echter moet gij mij eerst zeggen, waar *Palestina*
 ligt?

WILLEM. In *Asië*, vader! aan de *Middelland-*
sche Zee.

Va-

zooveel als bedelaars bereekent, het eerst aan vele Edelen, bij het overhandigen van een Verzoekschrift aan de Landvoogdes te *Brussel*, gegeven; maar later bestempelde men alle Onroomschen met dien naam, en daar deze Geuzen nu te water streden, noemde men ze zeker *Watergeuzen*.

VADER. Best. Vele dan der uitgewekenen, onder welke ook Edelen waren, hadden zich op zee begeven en getracht, door het nemen van schepen, den Spaanschen afbreuk te doen. Dit ging zeer naar wensch. Vele schepen, en zelfs geheele vloten van 30 tot 40 koopvaarders, vielen hun in handen. Daar hunne magt en tevens hunne vermetelheid dagelijks aangroeiden, begon ALVA, die eerst hunne strooperijen weinig of niets geacht had, langzamerhand voor hen bevreesd te worden, en zocht hen te onder te brengen. Met geweld echter niets tegen hen kunnende uitrigten, en zijne vloten telkens geslagen ziende, zocht hij hen bij hunne vrienden gehaat te maken; maar deze schandelijke pogingen liepen nog slechter voor hem af. De Watergeuzen hadden namelijk verlot, om altijd vrij en ongehinderd in de havens van *Frankrijk*, *Engeland* of *Denemarken* te komen, van welke gunst zij meermalen gebruik maakten, hetzij om eenen al te magtigen vijand te ontvlugten, hetzij om andere redenen. Nu besloot ALVA hun deze toevlugtsoorden te ontnemen; en zoo gebeurde het dan, dat eene vloot van 24 schepen, hebbende omtrent 250 man aan boord, onder bevel van den Graaf VAN DEN MARK, Heer van *Lumey*, van wege Koningin ELIZABETH, belast werd eene haven van *Engeland*, waarin zij gelegen was, te verlaten. Nu gingen zij dus weder op zee rond dwalen. Hun eerste oogmerk was naar het eiland *Texel* te zeilen, en daar eenige Spaansche schepen te overvallen; doch de wind maakte dit onmogelijk en dreef hen tot voor den mond der *Maas*. Toen deed JAKOB SIMONSSOON DE RIJK, een der Scheepsbevelhebbers, den stouten voorslag, om de rivier op te zeilen en de stad *Brielle* (gij weet nu, waar die ligt), in naam van Prins WILLEM VAN ORANJE, als Stadhouder van *Holland*, op te eischen. Alle brandden van verlangen, om dit stoute voor-

voornemen te volvoeren. Dit geschiedde ook. Tot ons geluk lag er geene Spaansche bezetting in de stad. Terwijl men dus in dezelve over de overgaaf raadpleegde, dat onzen vlugtelingen wat lang duurde, liet LUMBY de poorten openbreken, en zoo maakten de Watergeuzen zich meester van *den Briel*. De Bevelhebber LUMBY, die wreed en hardvochtig van aard was, wilde de stad plunderen, in brand steken en dezelve dan weder verlaten; maar van dit voornemen bragten BLOIS VAN TRESLONG en de genoemde DE RIJK (twee edele en brave mannen, die mede tot de vloot behoorden) hem af, en haalden hem over, om de stad te versterken en dezelve rondom onder water te laten loopen. Naauwelijks hadden de Spanjaarden de inneming gehoord, of zij spoedden zich naar de stad. Dan, hun ontmoette reeds het schuimende zeewater, waardoor zij, stampvoetende van spijt, schandelijk moesten terugtrekken.

WILLEM. Maar vader sprak zoo even van Prins WILLEM VAN ORANJE als Stadhouder van *Holland*, was die dan toen reeds als zoodanig door de Staten benoemd?

VADER. Het is goed, dat gij mij dezen edelen man herinnert, ik kan niet nalaten hier met een enkel woord van hem te spreken. Neen, door de Provinciën nog niet; maar toen FILIPS op den troon gekomen was, had hij MARGARETHA, Hertogin van *Parma*, tot Landvoogdes aangesteld, maar tevens eenige Stadhouders benoemd, en zoo was Prins WILLEM Stadhouder van *Holland*, *Zeeland* en *Utrecht* geworden; doch later, in 1576, werd hij door de Nederlandsche Gewesten zelve tot hoogsten Overheidsperfoon, onder denzelfden naam van Stadhouder, benoemd. Hij was bij de aannadering van ALVA uit deze gewesten naar *Duitschland* gevlugt, en deed van daar verscheidene pogingen ter bevrijding van ons Vaderland uit de Spaansche heerschappij; maar eerst liepen deze vruchteloos af. Later was hij de bewerker van de *Unie van Utrecht*, in 1579, waardoor zich alle gewesten van ons Land vereenigden; doch, hoogst ongelukkig voor ons, mogten wij hem niet lang behouden. FILIPS, ten sterkste op hem verbitterd, beloofde 25000 gouden kroonen aan dengenen, die hem vermoordde. Hij werd dan ook, in 1584, door

EAL T.

BALTHASAR GERARDS op eene verraderlijke wijze te *Delft* doodgefchoten. Zeer groot was de droefheid over den dood van dezen man... Hij werd te *Delft* begraven, eene prachtige graftombe voor hem opgerigt, en men gaf hem den naam van *Vader des Vaderlands*.

Maar keeren wij tot ons onderwerp terug; gij kunt dit alles ook uit de *Vaderlandfche Gefchiedenis* leeren. Na de inneming van den *Briel*, hadden de meeste fteden van *Holland*, *Zeeland* en ook van andere gewesten de Spaanfche bezettingen weggejaagd. Terftond trachtten de Spanjaarden deze fteden weder te veróveren, hetgene hun bij eenige gelukte, zoo als *Naarden* en *Haarlem*, waarbij de ijsfelijfke wreedheden plaats hadden; maar voor andere ftieten zij het hoofd, en ook ter zee waren zij ongelukkig. Onze Voorouders, namelijk, hadden ondervonden, dat het water hun element was. Vooral deden de Zeeuwen hun best, om Spaanfche fchepen te nemen, en zelfs viel hun eene geheele rijkbeladene Portugefche vloot in handen, die zij te *Vlissingen* binnenbragten. Niets was echter gelukkiger voor ons Land, dan de reërlaag van *ALVA's* vloot; onder bevel van den Graaf *VAN BOSSU*, op de *Zuiderzee*, in 1573. *ALVA*, toch, had begrepen, dat *Holland* op zee overwonnen moest worden. Hij had dus bevel gegeven, om eene vloot van dertig fchepen uit te rusten, en den Graaf *VAN BOSSU*, die reeds op het *Haarlemmermeer*, gedurende het beleg van *Haarlem*, den onzen meer dan eers fchade had toegebracht, het bevel over dezelve gegeven. Ondertuffchen hadden ook de *Hollanders* eene vloot van vier en twintig fchepen, onder bevel van *CORNELIS DIRKSZON*, Admiraal van *Vriesland*, uitgerust. Deze had befloten, het ruime fop tot den flag te kiezen, en men wachtte dus den vijand in het midden der *Zuiderzee* af. Hij kwam fpoeedig opdagen, en nadat men eenigen tijd met kleine fchermutfelingen had doorgebracht, viel er eindelijk op den 1den April, 1573, een algemeene flag voor, waarin, na een langdurig en hardnekkig gevecht, de onzen eene volkomene overwinning behaalden. De Spanjaarden verloren verfcheidene fchepen en veel volk; zelfs werd hun Admiraal, de Graaf *VAN*
BOS-

BOSSU (*), benevens vele Edelen en 300 Spanjaarden gevankelijk binnen *Hoorn* gebracht. De onzen hadden een gering verlies geleden.

WILLEM. Had bij dit gevecht ook niet die heldhaftige daad van JAN HARING plaats, die, midden in den slag, de vlag van het Admiraalschip afrukte, maar ongelukkig doodgeschoten werd?

VADER. Ja. Ook heb ik nog vergeten u de edele daad van SEBASTIAAN DE LANGE te verhalen, die mede in die tijden plaats vond. Deze, door vier Spaansche schepen aangevallen, verdedigde zich zoo lang, tot hij zag, dat hij zich moest overgeven; maar in plaats van dit, neemt hij eene brandende lont, steekt het kruid in brand, en vliegt met vriend en vijand in de lucht. Dit was het eerste voorbeeld van dien aard; doch is later door anderen, gelijk ik u mede verhalen zal, nagevolgd.

Nog ondergingen de Spanjaarden een nieuw verlies op zee, in het volgende jaar 1574, bij *Middelburg*. Deze stad werd gedurende twee jaren door de Staatschen belegerd; maar zij hield nog altijd de zijde der Spanjaarden. Daarom zond FILIPS er eene vloot heen, die de stad moest ontzetten; doch deze werd door de Zeeuwen, onder bevel van LOUIS BOISOT, Admiraal van *Zeeland*, dermate geteisterd, dat slechts weinige schepen ontkwamen, en *Middelburg* zich kort hierna overgaf. Zelfs durfden de Zeeuwen, trotsch op hunne overwinning, de vijandelijke vloot vóór *Antwerpen* aanvalen, en keerden niet terug, dan na eenige Spaansche schepen verbrand of genomen, en den Spaanschen Vice-Admiraal gevangen gemaakt te hebben. Wij zijn nu tot eene belangrijke gebeurtenis van den tachtigjarigen oorlog gekomen, namelijk het beleg en ontzet van *Leyden*; maar zullen dit tot het volgende gesprek uitstellen, daar het reeds vrij laat geworden is.

(*) Deze zelfde Graaf VAN BOSSU ging, na zijn ontslag uit de krijgsgevangenschap, in 1576, in onze dienst over, en heeft ons Vaderland tot zijnen dood, in 1579, trouw gediend.

T W E E

T W E E D E A V O N D.

Nadat de Vader zijne bezigheden geëindigd had, kwam hij in het woonvertrek, waar de beide jongens reeds zaten te wachten en vervolgde aldus zijn verhaal: „ Wij zijn gebleven bij het beleg van „ *Leyden*, een beleg, mijne kinderen! dat altijd „ zeer gedenkwaardig zal blijven, niet alleen om de „ heldhaftige verdediging der stad, maar tevens „ om de goedheid en grootheid der Voorzienigheid, „ die zichtbaar in dezelve op te merken is. Gelijk „ ik u gisteren verhaald heb, waren, na de inneming van *den Briel*, de meeste steden van *Holland* van de Spanjaarden afgevallen. *Naarden* „ en *Haarlem* waren echter weder door den vijand „ veroverd, en nu lag *Leyden* aan de beurt.

„ Reeds in Mei van het jaar 1574 was BALDES, „ een Spaansch Bevelhebber, op bevel van REQUESENS, den opvolger van ALVA, met een leger „ voor de stad gekomen, en had dezelve met 62 „ schansen ingesloten. Daar de stad weinig van levensmiddelen voorzien was, ontstond er spoedig „ een verschrikkelijke hongersnood. Alles werd verflonden, paardenvleesch, ratten, enz. Dit slechte „ voedsel veroorzaakte eene pest, welke duizenden van menschen ten grave sleepte. Maar tocht „ wil-

„ wilden de Leydenaren zich niet overgeven. Door
 „ het voorbeeld van *Haarlem* geleerd hebbende, de
 „ trouwelooze Spanjaarden niet te vertrouwen, be-
 „ sloten zij liever het uiterste te wagen, dan zich
 „ in handen van zulke beulen te begeven. Won-
 „ deren van dapperheid werden er verrigt, en alle
 „ waren door denzelfden moed bezield; bovenal ver-
 „ dient hier de Burgemeester VAN DER WERF ge-
 „ noemd te worden.”

HENDRIK. o, Dien heb ik meer hooren noe-
 men: bood die niet zijn eigen ligchaam den burgers
 tot spijs aan?

VADER. Juist. Door de langdurigheid van het
 beleg, waren eenige burgers misnoegd geworden, en
 schreeuwden om voedsel en de overgave der stad;
 doch wat zeide die edele man: „ Burgers! spijs heb
 „ ik niet voor u, maar snijdt mijn ligchaam in stuk-
 „ ken en verdeelt het onder elkander; tot de over-
 „ gave der stad zal ik echter nimmer mijne toe-
 „ stemming geven.” Deze krachtige woorden maak-
 ten hen beschaamd.

Intuschen klom de nood al hooger en hooger. Op
 voorsfel van Prins WILLEM werden de dijken door-
 stoken en de sluizen opengezet, om het land onder
 water te zetten. Men had eene vloot van plat-
 boemde schepen gemaakt, met acht honderd matro-
 zen en twaalf honderd soldaten bemand, onder be-
 vel van den Zeeuwfchen Admiraal BOISOT, tot ont-
 zet der stad en om dezelve van voedsel te voorzien;
 alles werd dus aangewend, om het land onder
 water te brengen, dan dit gelukte niet, zoo lang
 de wind oost was. Toen nu de wind noordwest
 werd, kwam er water genoeg op het land; doch
 de wind was tegen. Eindelijk, de nood op het
 allerhoogste gekomen zijnde, keerde de wind naar het
 zuidwesten, en de schepen zeilden naar de stad.
 Overal vlugtte de vijand bij het wasfen van het
 water; maar de verbitterde Zeeuwen achtervolgden
 hen en hieuwen velen neder. In *Leyden* was alles
 vol vreugde; men vloog naar de schepen, om zich
 met spijs te verzadigen; de kerken weërgalmden
 van lofgezangen, en allen dankten God voor hunne
 redding, waaraan zij reeds gewanhoopt hadden.
 Men vereerde den Admiraal LOUIS BOISOT, aan
 wien

wien de Leydenaars, naast God, hunne redding te danken hadden, met eenen gouden eerpenning, aan eene keten van hetzelfde metaal gehecht. Ongelukkig voor ons Vaderland, mocht het zich slechts kort in het bezit van dezen dapperen man verheugen. Twee jaar na het ontzet van *Leyden*; bij de belegering van *Zierikzee*, terwijl hij trachtte de stad van levensmiddelen te voorzien, vond deze edele Zeeheld in de duisternis van den nacht zijn graf in de golven.

Niettegenstaande eenige voordeelen, zag het er in ons Land zoo akelig uit, vooral na den dood van Prins WILLEM, dat men hetzelfde ter besturing aan *Engeland* aanbod. De Koningin ELIZABETH weigerde dit; echter beloofde zij hulptroepen te zullen zenden. Dit gebeurde dan ook. De trotsche FILIPS kon zulks niet dulden; hij wilde dus *Engeland* straffen en hetzelfde, tegelijk met ons Land, overweldigen. Te dien einde rustte hij, in 1588, eene ontzaggelijke scheepsmagt van honderd vijf en veertig schepen uit, waarvan de meeste met 800 of 1000 koppen bemand waren. Op dezelve bevond zich de bloem van den Spaanschen Adel, welke zich vrijwillig op de vloot begeven had, uit begeerte naar buit daartoe aangespoord. Want zoo zeer achtte men de overwinning zeker, dat men de vloot de *onoverwinnelijke* noemde. Maar hoe werden zij in hunne hoop bedrogen! — Intuschen had FARNESE, Prins van *Parma*, die toen Opperbevelhebber der Spanjaarden in ons Land was, een dapper en bekwaam Veldheer, insgelijks eene scheepsmagt verzameld, om zich met de hoofdvloot, onder bevel van den Hertog van MEDINA, te vereenigen. Dit werd echter FARNESE, tot groot geluk voor ons Land en de Engelschen, door de groote dapperheid der Hollanders, onder bevel van JAKOB VAN DUIVENVOORDE, Heer van *Warmond*, en JUSTINUS VAN NASSAU, belet, daar deze hem zoo zeer in de Vlaamsche havens ingesloten hielden, dat hij, noch vóór noch gedurende den slag zich met MEDINA kon vereenigen. Deze was intuschen het *Kanaal* doorgekomen. Zeg mij eens, WILLEM! waar ligt dat?

WILLEM. Tusschen *Frankrijk* en *Engeland*.

VADER. Goed. Gij ziet dus, dat zij *Engeland*
B recds

reeds nabij kwamen. Maar hier lag eene Engelsche vloot van honderd schepen, onder bevel van den Admiraal KAREL HOWARD en FRANCISCUS DRAKE, denzelfden, die zoo vele togten om de wereld gedaan heeft.

Nog immer verbeidde MEDINA met ongeduld de hulp van den Hertog VAN PARMA, daar hij bevel had, om niets zonder dezen uit te rigten, en het was juist dit talmen van de Spanjaarden, dat de niet voorbereide Engelschen redde. Na verscheidene schermschietingen, waarbij de laatste telkens aanvallerwijze te werk gingen, viel er eindelijk, in het begin van Augustus, een algemeen gevecht voor, waarbij de Spaansche vloot, reeds door de Engelsche branders in de grootste wanorde gebragt, na een hevig gevecht van tien uren, overal geslagen en op de vlugt gedreven werd. Vele schepen werden nu in den grond geboord; andere geraakten in brand; andere weder werden genomen of op het strand gejaagd. Duizenden van vijanden, onder welke vele Edelen, vielen in de handen der Hollanders of Engelschen, en de vlugtenden namen zelfs niet den kortsten weg naar *Spanje*, maar trokken, uit vrees voor de vijanden, langs de kusten van *Ierland*. Ook hier overviel hen nog een storm, die het overige van de vloot bijna geheel vernielde; zoodat van deze ontzaglijke scheepsmagt slechts dertig schepen, doch geteisterd, in de Spaansche havens terugkwamen. — Zoodanig was het einde van dien togt, waarop de trotsche FILIPS al zijne hoop gevestigd had. Wie zou hierin niet de hand des Almagtigen erkennen? Immers door zijne beschikking was het, dat ALVA, mischien de eenige man in *Spanje*, in staat om een' vijand met oordeel te bestrijden, even vóór het uitloopen der vloot overleed, en dat trotschheid en overmoed den Spanjaarden verhinderden hunne krachten met voordeel te gebruiken, waardoor ons de overwinning werd geschonken. Zeer groot was de vreugde der Hollanders en Engelschen over deze overwinning, die de Spaansche zeemagt vernietigd had; verschrikkelijk daarentegen de wanhoop der Spanjaarden, bij het vernemen van deze nederlaag der *onoverwinnelijke vloot*, welke de bloem hunner jeugd vernietigd had, en bijna ieder

ieder het verlies van eenen bloedverwant deed betreuren. De Koning was woedend en zwoer, de Engelschen en Hollanders schrikkelijk te zullen straffen; hij rustte, te dien einde, op nieuws eene groote scheepsmagt uit; maar zijne vijanden, door hunne overwinning aangemoedigd, waren hem voorgekomen, door hem in zijn eigen Land aan te tasten. Eene vloot namelijk van 150 schepen, waarbij 24 Hollandsche waren, verscheen, in 1596, bij *Cadix*, eene stad aan de zuidkust van *Spanje* gelegen, en nam dezelve, na korten wederstand, vooral door de dapperheid der Hollanders, in. Echter verliet men de stad weder, na dezelve geplunderd en verbrand te hebben. FILIPS, nog woedender dan te voren over eene zoo verregaande stoutmoedigheid, zond, offchoon het jaar reeds ver gevorderd was, nogmaals eene groote vloot van 128 schepen uit, om *Engeland* te veroveren; maar deze werd door een' storm overvallen en bijna geheel vernietigd.

WILLEM. Mij dunkt, vader! dat het toen vrij voordeelig voor ons op zee ging, en onze zeemagt telkens vermeerderde.

VADER. Ja, hoewel ons Land door een' hevigen oorlog geteisterd werd, begonnen de koopsteden hoe langer hoe meer door den Handel te bloeijen. Meer dan 70000 onzer landgenooten trotsferden de gevaren der zee, en men bezocht de verst afgelegene Landen, waartoe de uitvinding van het kompas gelegenheid gegeven had (*). Reeds waren BAREND SZ, HEEMSKERK en RIJP tot ver in het Noorden doorgedrongen, om langs dezen kant een' nieuwen weg naar *China* en de *Indiën* te vinden; maar dit was niet gelukt. CORNELIS HOUTMAN van *Gouda* was gelukkiger, en de eerste der Hollanders, die den weg vond naar de *Oostindiën* langs de *Kaap de Goede Hoop*, hetwelk voor ons de bron der grootste rijkdommen, door den

(*) Wanneer en door wien het kompas is uitgevonden, is niet bekend; velen houden FLAVIO GIOIA, uit het Italiaansche stadje *Amalfi*, voor den uitvinder; maar schoon dit in het begin van de veertiende eeuw gebeurde, verliep er meer dan honderd jaar, vóór het algemeen in gebruik was.

den handel in Oostindische waren, opende. Deze handel, eerst in handen der Venetianen en Genuezen, twee volken in *Italië*, was, nadat de Portugees VASCO DE GAMA, in 1498, een' nieuwen weg naar de *Oostindiën* langs de zuidkust van *Afrika* gevonden had, in handen der Portugezen overgegaan. Zoo lang nu *Portugal* op zich zelf stond, hadden wij veel handel in Oosten Westindische waren over dat Land; maar toen FILIPS ook dit met geweld veroverd had, verbood hij onzen schepen in de Portugesche havens te komen; en dus moesten onze Voorouders zelve den moeilijken en langen weg naar de *Indiën* vinden. Niettegenstaande het verbod des Konings, waagde HOUTMAN zich in *Portugal*, won berigten over de vaart naar de *Oostindiën* in, en ondernam het eerst de reis in April, 1595. Na een' langen en moeilijken togt, kwam hij in 1596 op *Java* aan. Overal zochten hier de Portugezen de onzen te benadeelen, door hen aan de inboorlingen als zee-schuimers voor te stellen; zoodat deze eerste togt weinig voordeel aanbragt. HOUTMAN kwam echter, in Augustus, 1597, behouden in *Holland* terug. Nog gevaarvoller en langduriger togt ondernam, in het volgende jaar, OLIVIER VAN NOORD. Deze, namelijk, vertrok in 1598 uit *Goeree*, zeilde door de *Straat van Magellaan*, en kwam, na vele gevaren doorgestaan en zelfs twee zijner schepen verloren te hebben, in 1601 in dezelfde haven terug, en was de eerste der Hollanders, die de reis rondom den aardbol gelukkig volbragt. Maar ik zeg de eerste der Hollanders, wie volbragt van andere volken het eerst dezen togt?

WILLEM. MAGELLAAN, een Portugees van geboorte.

VADER. Juist; deze deed de eerste reis rondom de aarde van 1519 tot 1522, en naar hem kreeg ook de zeeëngte tuschen *Zuid-Amerika* en het *Vuurland* haren naam. Ik zou er u nog meer kunnen opnoemen, die het na hem deden, als DRAKE; maar dit zoude ons te lang ophouden.

Ik heb u vroeger gezegd, dat FILIPS II ons verboden had in zijne havens te komen, welk verbod onze Voorouders niettemin overtraden, door onder vreem-

weemde vlag te zeilen; maar naauwelijks was **FILIPS II** gestorven en de jonge **FILIPS III** hem opgevolgd, of deze vaardigde een bevel uit, waardoor hij zijnen onderdanen allen handel met de **Hollanders** verbood. Deze voor ons Land oogenfchijnlijk fchadelijke maatregel maakts de **Hollanders** verbittert, en zij befloten, zich van nu aan ook aan alle verkeer met *Spanje* te onttrekken, maar afgelegene Landen te gaan bezoeken en den **Spanjaarden** aldaar de eene of andere bezitting te ontnemen. Dit is voorzeker weder een nieuw bewijs, dat de Voorzienigheid het kwade ten goede beftaart. Immers, hetgene onze vijanden tot ons verderf meenden te befluiten, was hun niet alleen zelven nadeelig, maar bragt ons naderhand de grootfte voordeelen aan. Met allen ijver begon men dus eene groote vloot te bouwen, waartoe ieder, die belang in het welzijn van het Vaderland ftelde, zijne fchat ten veil had, en eerlang zag men eene fcheepsmagt in zee verfchijnen, die de **Spanjaarden** deed verbaasd ftaan. In Mei, 1598, zeilde deze vloot, 70 fchepen fterk, onder bevel van den Admiraal **PIETER VAN DER DOES** uit, en verfcheen weldra op de **Spaanfche** kusten. Vele fchepen, die rijkbeladen van de *Indiën* terugkeerden, werden nu den **Spanjaarden** ontnomen, en hunne bezittingen, vooral op de *Kanarifche Eilanden* en op de *Kust van Guinea*, verwoest. Echter bragt deze togt het voordeel niet op, dat men er van verwacht had. Vooral hadden de matrozen veel van de hitte, die er in die streken heerschte, te lijden, welke hitte koortfen verwekte, waaraan velen ftierven. Het grootfte verlies vooral was dat van den Admiraal **VAN DER DOES**, een bekwaam en dapper zeeman, die insgelijks ten gevolge van die ziekte overleed. Langzamerhand ging de vaart naar de *Oostindiën* meer en meer vooruit, niettegenftaande de magt, die de **Portugezen** daar reeds hadden. Maar vooral was het de oprigting der *Oostindifche Compagnie*, die ons de grootfte voordeelen aanbragt. Deze Maatschappij kwam in het jaar 1602 tot stand, en weinige jaren daarna was reeds de oppermagt der **Portugezen** in de *Indiën* grootftendeels vernietigd, en hadden zich de onzen, op verfchillende eilanden,

als de *Molukken*, *Java* en andere gevestigd. Herhaalde keeren zonden wel de Portugezen vloeten, om de onzen te verdrijven; maar telkens liepen deze pogingen vruchteloos af, vooral door de dapperheid van JORIS VAN SPILBERGEN, een uitstekend zee-man, en den uitmuntenden VAN HEEMSKERK. Een gevoelig verlies vooral trof hen bij *Mulacca*, eene stad op het schiereiland van denzelfden naam, waar de Admiraal CORNELIS MATELIEF, in 1606, hunne geheele vloot vernielde, en grooten buit en duizenden gevangenen kraag.

In hetzelfde jaar, 1606, had ook de edele zelfop-offering van REINIER CLAESSENS plaats, eene daad, die den vijand met vrees en de andere volken met bewondering voor zulk een' heldenmoed vervulde, en CLAESSENS naam onsterfelijk maakte.

WILLEM. Och! vader moest ons deze daad eens breedvoerig verhalen, ik hoor dit zoo gaarne.

VADER. Uwe weetgierigheid verheugt mij, mijn WILLEM! Ik ben hiertoe bereid, vooral, omdat in dezelve schoone leeringen liggen opgesloten, die gij onder mijn vertellen wel behoort op te za-melen.

De Zeeuwfche Vice-Admiraal REINIER CLAESSENS behoorde tot eene grootere vloot, die onder het bevel van den Zeeuwfchen Admiraal WILLEM HOUTAIN stond, en bestemd was, om de Portugefche fchepen in de vaart naar de *Oostindiën* te verhinde-ren. Door tegenwind en storm, geraakten vijf fche-pen, waartoe ook CLAESSENS behoorde, van de hoofdvloot af, en vervolgden alleen hunne reis. Onverwacht werden deze door acht groote Span-nfche fchepen overvallen, die terftond den Zeeuw-fchen Vice-Admiraal aantastten. De anderen, op het gezigt der groote vijandelijke zeekasteelen verschrikt, namen fchandelijk de vlugt en lieten CLAESSENS alleen. Niettemin befloot deze, zich zoo lang mo-gelijk te verdedigen. Twee dagen lang vocht hij dus tegen de overgroote magt der vijanden, — zijn fchip werd geheel en al van kogels doorboord, — het grootste gedeelte van zijn volk was gefneuveld; maar zich in handen der wreede Spanjaarden over-geven, wilde hij niet. Toen hij alzo zag, dat

er

er aan geene redding meer te denken was, besloot hij, het kruid in brand te steken, en zich met zijne weinige nog overgeblevene dapperen in de lucht te laten vliegen. Voordat zij echter tot dit schrikkelijk bedrijf overgingen, baden zij God om vergiffenis voor de wanhopige daad, die zij hadden voorgenomen. Dit verrigt hebbende, nam CLAESSENS de brandende lont, en wierp die in het kruid, en met een donderend geweld sprong het schip in de lucht. Altijd zullen deze helden in gedachtenis blijven en allen met bewondering op hun bedrijf doen staren. Ook is dit heldenstuk door een' onzer verdienstelijkste Dichters, HELMERS, in het gedicht *De Hollandsche Natie* naar waarde bezongen. Prent u deze regels, die mij nu juist te binnen schieten, in het geheugen; het is het oogenblik, dat CLAESSENS zich met zijne medgezellen ter dood wijdt:

Nu wijdt zich elk ter dood: er wordt niet meer gestreden,
Maar knielend storten zij hunne allerlaatste beden;
En CLAESSENS, daar hij 't hart verheft tot zijnen God,
Smeekt voor zijn gade en kroost in hun ondraaglijk lot;
Hij ziet haar wanhoop, ziet haar tranen, hoort haar klagen,
Zijn' zoon de moeder naar de komst des vaders vragen!
Hij stoot dit denkbeeld weg, bidt vurig, rijst en zucht,
En werpt de lont in 't kruid, en 't schip barst in de lucht.

Morgen zal ik u dit stuk in zijn geheel voorlezen.
WILLEM. Wat zal het verlies van zulk een' held droefheid hebben verwekt!

VADER. Zeker was de droefheid groot; maar tegelijk wekte ook de kloekmoedigheid dezer mannen bij onze landgenooten de zucht tot groote daden op, en tot ons geluk bezat ons Land meer zulke helden, die hetzelfde welhaast tot eene der grootste Zeemogendheden verhieven, en de Spanjaarden voor den naam van *Holland*, tot binnen in hun Land, deden fidderen. Eene der stoutste ondernemingen van dien tijd was voorzeker de togt van den Admiraal VAN HEEMSKERK naar *Gibraltar*, in *Spanje*. Men had namelijk eene vloot van 24 schepen uitgerust, met oogmerk, om de vijandelijke

schepen, die van de *Indiën* terugkeerden, te nemen of te vernielen, en had het bevel gegeven aan den Admiraal VAN HEEMSKERK, reeds beroemd wegens zijne togten naar het Noorden en zijne overwintering op *Nova-Zembla*. Na langen tijd vergeefs gekruist te hebben, vernam hij, dat eene Spaansche vloot van 23 schepen de *Straat van Gibraltar* bezet had. Gij weet toch, waar die straat of zee-
 engte, gelijk men dat gedeelte der zee noemt, dat twee naburige landen van elkander afscheidt, ligt?

WILLEM. Ja, vader! tusfchen *Afrika* en *Spanje*,

VADER. Best. Nu hadden de Spanjaarden deze engte bezet, om de Nederlandsche schepen te verhinderen, uit de *Middellandsche Zee* in den *Atlantischen Oceaan* te komen.

HEEMSKERK zette terftond zijnen koers daarenen, met oogmerk om den vijand aan te tasten; doch de Spaansche vloot week, op het vernemen van de aannadering der onzen, naar de haven van *Gibraltar*, onder het geschut van de stad en van het kasteel. Dit echter deed onzen held niet aarzelen, om den vijand aan te vallen. Hij zelf was vooraan; en tastte met zijn' Schout-bij-nacht LAMBERT HENDRIKSZ, gewoonlijk MOOI LAMBERT genoemd, het Spaansche Admiraalschip aan; zijne andere schepen volgden hem, zoodat het gevecht spoedig algemeen werd. Verschrikkelijk werd er aan beide kanten gestreden; maar tot onherstelbaar verlies voor ons Vaderland, werd, reeds in het begin van het gevecht, de Admiraal VAN HEEMSKERK doodelijk gewond. Ofschoon de dappere held zijn einde voelde naderen, wilde hij het dek niet verlaten, maar bleef de zijnen steeds aanmoedigen, zoo lang hij zulks vermogt. De Kapitein PIETER WILLEMSZON VERHOEF, die het bevel over het Admiraalschip had, hield, om het volk niet te beangstigen, zijnen dood voor hetzelfde verborgen, en bleef de Admiraalsvlag voeren, even alsof de Opperbevelhebber nog in leven was. Het gevecht werd dus met dezelfde woede voortgezet, en zoo zeer ten voordeele der onzen, dat de meeste vijandelijke schepen, of verbrand, of in den grond geschoten werden. Het Admiraalschip werd overd en, toen het door de onzen verlaten was, door de Spanjaarden zelve verbrand. Ook verloor de

de vlied veel volk; hun Admiraal D'AVILA werd, even als HEEMSKERK, bij de tweede laag doodgeschoten; insgelijks sneuvelde de Vice-Admiraal, benevens vele Scheepsbevelhebbers. Groot en onuitwischbaar was de schade en schande der Spanjaarden bij zulk eene nederlaag, onder het geschut van eene der sterkste vestingen van *Europa*, en schitterend daarentegen de roem onzer Voorouders. Na dezen slag werd de Nederlandfche zeemagt, zelfs door vreemde volken, voor de beste der geheele wereld gehouden. Dan, hoe schoon deze overwinning ook ware, zij kon ons het verlies van den Admiraal van HEEMSKERK niet vergoeden. In hem toch verloor ons Land een vurig beminnaar van het Vaderland, een dapper soldaat, een groot Admiraal en een onvermoeid zeeman in het ontdekken van nieuwe bronnen voor den Handel. Zijne beide togten naar het Noorden, vooral zijne kómmervolle overwinning op *Nova Zembla*, in 1596, door onzen voortreffelijken Dichter TOLLENS, en niet minder zijne laatste heldendaad, de overwinning bij *Gibraltar*, door den Heer BOGAERS zoo schoon bezongen, zijn genoeg om zijnen naam onsterfelijk te maken. Zijn lijk werd geballemd naar *Amsterdam* gezonden en met groote plegtigheid begraven, terwijl de Staten te zijner eere een fraai gedenkteeken oprigten. In het jaar 1602 onderging ons Land een nieuw verlies in den Admiraal PIETER WILLEMSZON VANHOET, denzelfden, die bij *Gibraltar*, na den dood van HEEMSKERK, het bevel gevoerd had. Deze, naar de *Indiën* gezonden zijnde, had eene voorspoedige reis gehad en veel buit gemaakt; maar door de inboorlingen van *Banda* listig in een kindertaag gelokt, werd hij, met nog dertig zijner medestrijders, op eene schandelijke wijze vermoord. Het volgende jaar 1609 is zeer gedenkwaardig in onze Geschiedenis, wegens het sniten van het Twasfjarig Bestand. De Koning van *Spanje*, door zijne herhaalde nederlagen den oorlog moede, en voornamelijk door het verlies zijner vloot voor *Gibraltar* geleerd hebbende, dat hij op zee tegen de Hollanders niet meer bestand was, besloot, daar zijne schatkist ook bijna uitgeput was, vrede te maken. Daar men het echter over de voorwaarden niet eens

konde worden, werd er, door tusschenkomst van *Frankrijk* en *Engeland*, een wapenstilstand voor twaalf jaren gesloten.

In het Oosten werd de oorlog, niettegenstaande het Bestand, hevig voortgezet, en onze waterleu-
wen deden zelfs de Spaansche bezittingen in *Zuid-Amerika* voor *Hollands* zeemagt sidderen. In 1614 ondernamen de *Hollanders* weder een togt rond-
om de wereld, onder bevel van *JORIS VAN SPILBERGEN*. Met eene vloot van zeven schepen uit *Texel* gevaren, was deze reeds zonder belangrij-
ke ontmoeting de *Straat van Magellaan* doorge-
komen, toen hij eensklaps door acht groote Spaan-
sche schepen aangevallen werd. Door dit gezigt echter geenszins van zijn stuk gebragt, moedigde
hij de zijnen door woorden en daden zoo zeer aan,
dat na een gevecht van weinige uren, de geheele
Spaansche vloot vernietigd was. Het Admiraalschip
zank met alles, wat er op was; het schip van den
Vice-Admiraal had hetzelfde lot, en de andere sche-
pen werden verbrand of in den grond geboord. —
Deze overwinning verwekte zulk eene ontsteltenis
langs de geheele kust van *Zuid-Amerika*, dat men
zelfs bevreesd werd, dat *VAN SPILBERGEN* eene
landing zoude wagen; maar hij vervolgde rustig
zijne reis.

Ook had omstreeks dien zelfden tijd de avon-
tuurlijke reis van *WILLEM IJSBRANDSZ. BONTCKOE*
plaats, waarvan gij dat kleine Prentenboekje hebt,
HENDRIK!

HENDRIK. Die man, die met zijn schip in de
lucht vloog en op zulk eene wonderbare wijze
gered werd, vader?

VADER. Dezelfde. Altijd zal deze man een
voorbeld blijven van een onverwrikbaar vertrouwen
op God, zelfs in den grootsten nood; ja, hij zal
beroemd blijven wegens zijne onbegrijpelijke tegen-
woordigheid van geest, die hem zelfs aan de schrik-
kelijkste gevaren deed ontkomen. — Nog behoort tot
de grootste Zeehelden van dien tijd *JOACHIM HEN-
BRIKSZON ZWARTENHOND*. Deze, van geringe af-
komst en op zee groot geworden, klon, door zijne
verdiensden, op tot den rang van Admiraal. Buiten
meer heldendaden, die ik u niet alle kan opnoemen,
sloeg

floeg hij, in 1622, met eene vloot van vijf oorlogschepen en eenige gewapende koopvaarders, bij *Cadix*, eene Spaanische vloot van 24 schepen, en noodzaakte den vijand de zee te ruimen.

In de *Oostindiën* ging het hoe langer hoe meer vooruit, vooral door het beleid van JAN PIETERSZOOM KOEN, den vierden Gouverneur-Generaal onzer Oostindische bezittingen. Bens echter ware aan onze magt aldaar bijna de bodem ingeslagen. De groote voordeelen toch, die wij uit deze bezittingen trokken, hadden de ijverzucht der Engelschen opgewekt, welke, offchoon met ons in *Europa* bevriend, ons door list of geweld hieruit, zochten te verdrijven. Zij, die insgelijks eenige Handelskantoren op *Java* hadden, hiftten de inboorlingen heimelijk tegen ons op en bewerkten, dat deze onze Factorij te *Jacatra* belegerden. KOEN zelf werd met zeven schepen door veertien Engelschen aangevallen, maar verdedigde zich zoo moedig, dat hij den vijand tot wijken bracht. Hierop spoedde hij zich naar de *Molukken*, om van daar hulp te halen, en liet het bevel over de in haast versterkte Factorij aan PIETER VAN DEN BROEK; met bevel, om dezelve zoo lang mogelijk te verdedigen. Woedend waren de aanvallen der vijanden, de Engelschen van den zee kant en de Javanen van de landzijde, maar heldhaftig tevens de verdediging, ook nadat, door de verraderlijke handelwijze van den Koning van *Jacatra*, de edele VAN DEN BROEK in handen zijner vijanden gevallen was. Eindelijk kwam KOEN met de lang verwachte hulp opdagen, en nu werd de vijand spoedig geheel en al verlagen en *Jacatra* verwoest; doch op den puihoopen van hetzelfde verreës *Batavia*, tot heden toe de hoofdplaats van *Nederlands Indië*. In dezen tijd opende zich eene nieuwe bron van welvaart, in het oprigten van de Westindische Compagnie; doch wij willen de behandeling hiervan tot het volgende gesprek uittellen, daar wij dan tevens over nieuwe Zeehelden zullen spreken, die ons Land tot de grootste Zeemogendheid der wereld verheven.

DER-

DERDE AVOND.

VADER. Wij zijn gekomen tot het jaar 1621, waarin de Westindische Compagnie opgericht werd. Voor wij verder gaan, zullen wij eerst nog met een enkel woord over de ontdekking van *Amerika* spreken. Zeg mij eens, WILLEM! wanneer en door wien is *Amerika* ontdekt?

WILLEM. In 1492, door CHRISTOPHEL COLUMBUS, een' Genuees van geboorte.

VADER. Juist. Gij hebt zeker wel gezien of gehoord, hoe COLUMBUS op het denkbeeld kwam, dat er nog een ander Land moest wezen, hetwelk tot dusverre niet bekend was, hoe hij voor den Koning van Spanje die ontdekkingsreis ondernam en met welke moeilijkheden deze reis gepaard ging. Ten onregte heeft men der Nieuwe Wereld dan ook den naam van *Amerika* gegeven naar AMERICUS VESPUTIUS, een' man, die in het vaste land van dit werelddeel verder doorgedrongen is. Door deze ontdekking nu, waren ontelbare schatten in Spanje gekomen, ten koste van het bloed der eigenlijke bewoners van *Amerika*, en hieraan hadden de Spanjaarden grootendeels hunne magt te danken. Door de zucht naar deze rijkdommen aangespoord, hadden ook

ook onze Voorouders langzamerhand begonnen, reizen daarheen te doen. Reeds had men de noordelijke kusten van de Nieuwe Wereld bezocht, en hadden VAN NOORD en SPILBERGEN de kusten van *Zuid-Amerika* voor de Hollandsche zeemagt doen beven. Van tijd tot tijd werden schepen naar de Westindische eilanden gezonden, zoodat men hier ernstiger begon te denken aan de oprigting eener Compagnie, met oogmerk om onzen Handel in de Nieuwe Wereld uit te breiden en zich aldaar, al ware het ook door kracht van wapenen, te vestigen. Deze Compagnie kwam in 1621 tot stand. De eerste beroemde togt was die van den Admiraal WILLEKENS en den Vice-Admiraal PIETER PIETERSZON HEIN. Het oogmerk was, om de hoofdstad van *Brazilië*, *St. Salvador*, te nemen en te bezetten. In 1623 uitgezeld, kwam de vloot, op den 4den Mei des volgenden jaars, in het gezigt der stad, en terstond werd er algemeen besloten, dezelve te water en te land aan te tasten. Men ontscheepte dus 1200 soldaten, die de stad van de landzijde zouden aanvallen, terwijl de vloot dit aan den zeekant zoude doen. Hier deed PIET HEIN wonderen van dapperheid; vijftien schepen, welke in de haven lagen, werden, of genomen, of door den vijand zelven verbrand. Hierna ging men eene batterij, die op eene hooge rots geplaatst was, aantasten. Dit viel den aanvallers in het eerst zeer zwaar; maar PIET HEIN moedigde allen door zijn voorbeeld aan. Hij zelf was de eerste, die de batterij besprong, waarna de anderen hem spoedig volgden. De vijand, door schrik bevangen, nam overhaast van hier de vlugt, doch rigtte vervolgens een zoo moorddadig geweervuur op de onzen, dat deze, na de kanonnen vernageld te hebben, genoodzaakt waren terug te trekken. De troepen, die intusschen geland waren, hadden insgelijks eenen overmachten vijand te bestrijden, en het gevecht werd slechts door de duisternis uitgesteld. Zoo groot echter was de schrik en verwarring der inwoners, dat zij van den nacht gebruik maakten, om de stad te verlaten; en toen nu onze troepen, op den volgenden morgen, dezelve wilden bestormen, was zij bijna geheel verlaten, waardoor zij onverhindert binnentrokken en alzo mees-

meester werden van de hoofdstad van *Brazilië*. Groot waren de schatten, die in deze stad opgesteld waren, en den onzen in handen vielen. De soldaten sprongen met het goud en zilver om, als ware het van geene waarde. Maar deze al te groote overvloed maakte hunne ordeloosheid zeer groot, vooral na het vertrek van den Admiraal en van PIET HEIN; en toen nu eene Spaansche vloot zich kort hierna voor de stad vertoonde, gaf men zich lachhartig over, zonder iets tot behoud derzelve te wagen. In 1626 werd PIET HEIN, tot belooning zijner dapperheid, door de Westindische Compagnie, tot Bevelhebber eener vloot van veertien schepen benoemd, die bestemd was om de Westindische zeeën te verontrusten. PIET HEIN vatte terstond het voornemen op, om zich met eene andere vloot, onder den Admiraal BOUDEWIJN HENDRIKSZON, die met hetzelfde oogmerk daar was, te vereenigen, en dan gezamenlijk de Spaansche Zilvervloot aan te tasten.

WILLEM. Waarom noemde men deze vloot *Zilvervloot*, vader?

VADER. Dit, dunkt mij, hadt gij vrij gemakkelijk uit het woord zelf kunnen opmaken. Het was die vloot, welke jaarlijks met de schatten, die de Spaansche bezittingen opleverden, naar *Spanje* ging, en dus een zeer rijke buit, met welken de Spanjaarden veel zouden verloren hebben; maar de vereeniging met BOUDEWIJN HENDRIKSZON mislukte, en PIET HEIN oordeelde alleen te zwak te zijn, om de vijandelijke vloot, die veertig schepen sterk was, aan te vallen. Hij besloot alzoo, naar *St. Salvador* te stevenen en de schepen, die in de haven der stad lagen, te vermeesteren. Bij de stad gekomen zijnde, voer hij, zonder op het geral der vijandelijke schepen te letten, met zijne gewone onverschrokkenheid de haven in, tot midden in de Spaansche vloot, niettegenstaande het hevige schieten, niet alleen van de schepen, maar ook van het kasteel en de stad zelve. Hij werd slechts door twee zijner schepen gevolgd; doch de aanval van deze was zoo hevig, dat, na een gevecht van drie uren, de geheele vijandelijke vloot in volkomene wanorde was. Twee en twintig schepen werden genomen en terstond buiten het bereik

reik van het geschut der stad gesleept. Hier werd de buit op vier der grootste vijandelijke schepen geladen, en zoo keerde PIET HEIN naar het Vaderland terug, waar hij met de grootste toejuichingen ontvangen werd.

In 1628 viel hem werkelijk de eer te beurt der verovering van de Spaansche Zilvervloot, die thans door een gelukkig toeval den onzen in handen gevoerd werd. PIET HEIN, namelijk, was met eene vloot van een en dertig schepen uitgezeild, om, in de Westindische zeeën, de Spaansche schepen, die naar huis gingen, te nemen; maar door de zichtbare leiding der Voorzienigheid, viel de geheele rijke Zilvervloot hem in handen. Door tegenwinden en andere omstandigheden was onze vloot, zonder dat men het zelf wist, in de baai van *Matanza*, niet ver van *Havana*, op het eiland *Cuba*, juist de plaats, waar de genoemde vloot lag, heengedreven. De Spaansche Bevelhebber van *Havana*, van de aankomst der Hollanders verwittigd, zond wel een jacht uit, om den Spanjaarden hiervan kennis te geven; doch dit schip viel in handen der Hollanders. Deze, ook door twee vischschers onderdrukt, dat de rijke prooi in de nabijheid was, werden hierdoor des te sterker aangezet, om dezelve te bemagtigen. In de duisternis van den nacht volgden de vijandelijke schepen, uit onwetendheid, zeer gerust den koers der onzen, en bemerkten hunne dwaling niet, dan nadat zij zich tot midden in onze vloot bevonden. Nu echter was het te laat om te ontvlugten — en daar de Spanjaarden tot strijden niet gereed waren, besloot de vijandelijke Admiraal, zich met de geheele vloot over te geven, op voorwaarde, dat al het volk het leven zoude behouden. Dit werd gereedelijk toegestaan, en aldus had men zich, zonder dat er een druppel bloeds vergoten was, van deze zeer rijke vloot meester gemaakt. Ontzettend waren de schatten, die de Spanjaarden op deze schepen, als ware het, voor ons opgestapeld hadden, en die grootendeels uit goud, zilver, edelgesteenten en andere voortbrengselen der Nieuwe Wereld bestonden. Verscheidene dagen was men bezig met de vloot te ontladen, en vijf schepen werden bestemd, om den buit

buit naar het Vaderland te brengen, waar de geheele vloot, na vele stormen doorgestaan te hebben, eindelijk behouden aankwam. Groot was de vreugde, waarmede PIET HEIN ontvangen werd. Men prees zijn' moed, roemde zijne onverschrokkenheid en noemde hem den vernietiger der Spaansche magt in de Nieuwe Wereld. Hij werd terstond tot Luitenant-Admiraal van *Holland* bevorderd. Doch de groote held, nu tot het toppunt van roem gekomen, mogt niet lang genot van zijne grootheid hebben. In het volgende jaar, 1629, werd hij tegen de Duinkerksche zeeroovers, die, te dier tijd, de zee zeer onveilig maakten, uitgezonden. Bij *Duinkerken* gekomen, sloot hij terstond de haven der stad in, ten einde alzoo alle zeeroovers opeens te vernielen. In de duisternis van den nacht trachtten echter drie dezer roffschepen te ontsnappen; maar PIET HEIN, die hen bemerkte, plaatste zich terstond met zijn schip tusschen de twee grootste vijandelijke schepen. Hier was het, dat hij vechtende door eenen kogel doodelijk gewond werd. Zijn laatste woord was nog voor het welzijn van het Vaderland, waaraan hij de grootste diensten bewezen had. Naast hem stond, op het oogenblik van zijnen dood, een tweede held, en zijn waardige opvolger MARTEN HARPERTSZOON TROMP (van wien gij naderhand meer zult hooren); die den dood van den Admiraal voor de onzen bedekt hield, en hen door zijn voorbeeld zoo zeer aanmoedigde, dat, na een lang en moorddadig gevecht, de Duinkerkers genomen werden.

Ongelukkig was het voor het Vaderland, dat deze overwinning met het bloed van den dapperen PIET HEIN betaald werd! Deze held was te *Delftshaven* uit den burgerstand geboren; terwijl hij reeds in zijne jeugd blijken van groote onversaagdheid gaf, vroeg de zeedienst gekozen had en, door alle rangen heen, tot den hoogsten was opgeklommen. Hij bezat al de hoedanigheden van een groot Admiraal, kende de dienst volkomen, was bemind van zijne matrozen, streng in het waarnemen der krijgstuicht, dapper, tot aan het vermetele toe, en gelukkig in het krijgvoeren, want hij was nooit overwonnen. Maar bij al zijne grootheid bleef hij altijd nederig, en kende, vooral het nemen van de Zilvervloot, aan de zigtba-

hare leiding der Voorzienigheid toe. Diep werd hij betreurd; want van hem verwachtte men alles, te meer, daar de kracht van ons Vaderland toen meest in de scheepsmagt gelegen was. Zijn lijk werd naar *Delft* overgevoerd, en daar op kosten van den Staat begraven, die hem ook eene prachtige graftombe oprichtte met dit opschrift: „Hier ligt PIET HEIN, „de schrik van *Brazilië*, van de Westindische „zeeën en van de Portugezen en Vlamingen, die „nooit overwonnen werd, en zich door zijnen dood „onsterfelijk gemaakt heeft.”

In hetzelfde jaar behaalde HENDRIK LONCQ, een der Onderbevelhebbers van PIET HEIN, bij het overmeesteren van de Zilvervloot, nieuwe lauweren in *Brazilië*. De Westindische Compagnie namelijk, die door het nemen der Zilvervloot onmetelijke rijkdommen verkregen had, besloot grootere dingen te ondernemen. Te dien einde zond zij den genoemden Admiraal LONCQ, met eene vloot van 53 schepen, naar *Fernambuco*, eene der schoonste provinciën van *Brazilië*, met bevel, om deze kolonie met geweld te bemagtigen en zich aldaar staande te houden. Deze onderneming was echter bijna noodlottig voor de onzen afgeloopen. Bij de *Kanarische Eilanden* gekomen, verviel de vloot, onwetend, midden onder de veel sterkere Spaansche scheepsmagt. LONCQ, die wel zag, dat er tegen zulk eene overmagt niet te strijden was, te meer, daar zijne schepen verstrooid waren, trachtte dezelve te ontwijken. Doch de vijand volgde hem in zijne bewegingen, zoodat hij zelf, met drie andere schepen, door drie groote Spaansche zeekasteelen aangevallen werd. Hij ontving deze echter zoo goed, dat zij, na een kort gevecht, zeer geteisterd terugweken. LONCQ nu weder de handen vrij hebbende, vervolgde terstond zijnen weg en ontsnapte volkomen; want door de lompe grootte der Spaansche schepen, kon men hem niet spoedig volgen. Hij kwam dus in het volgende jaar gelukkig in het gezigt van *Olinda*, de hoofdstad van *Fernambuco*, en besloot terstond de stad aan te tasten. Te dien einde ontscheepte men de landtroepen, waarvan er eenige duizenden aan boord waren, die de stad met zoo veel hevigheid aanvielen, dat men de-

dezelve, na slechts korten wederstand, innam. De buit, dien men vond, was evenwel niet groot, daar de Bevelhebber der stad alle schepen en magazijnen had laten verbranden. Hierna veroverde men op de kust nog eenige sterkten, waarvan de Westindische Compagnie naderhand de grootste voordeelen trok. Men laadde den buit op een jagt, en het bevel hierover werd aan den Kapitein JAN CORNELISZ. LIGTHART gegeven. Deze held was bijna een tweede CLAESSENS geworden. Reeds was hij zonder ongelukken tot bij het *Kanaal*, tusschen *Frankrijk* en *Engeland*, gekomen, als hij zich eensklaps door vijf Spaansche schepen overvallen zag. Hij trachtte te ontvlugten, en dit zou hem zeker wel gelukt zijn, zoo hij niet terstond hierna door drie Duinkerkers aangetaast werd, die hem dringen wilden, zich aan de Spanjaarden over te geven. LIGTHART weigerde dit, en werd dan ook terstond hierop door hen aangevallen. Gedurende acht uren hield hij zich tegen de overmagt staande; maar het jagt was zoodanig geteisterd, dat het noch voor- noch achteruit wilde. Nogtans wilde de held zich niet overgeven, en dreigde den vijand, die op het punt stond het schip te beklimmen, het in de lucht te zullen laten springen, zoo men een' stap verder durfde wagen. De Duinkerkers, die aan de volvoering van dit besluit niet twijfelden, lieten hem aan zijn eigen lot over, en LIGTHART kwam, na verscheidene malen in gevaar geweest te zijn van te zinken, eerst in de Engelsche haven *Plymouth*, en van daar behouden in het Vaderland, waar hij, tot belooning zijner dapperheid, met eene gouden keten begiftigd werd.

In 1631 ondergingen de Spanjaarden eene nieuwe nederlaag op de Zeeuwsche kusten. Zij hadden namelijk eene groote menigte platbodemde schepen bijeengebragt, die met 11000 koppen bemand werden, ten einde eene landing op het eiland *Voorne* of ergens elders te doen. Maar eer deze vloot tot hare bestemming gekomen was, werd zij door onze schepen aangetast, en binnen weinige uren geheel verstrooid of vernield, en van de troepen vijf duizend gevangen gemaakt.

In hetzelfde jaar sloeg onze dappere Admiraal ADRIAAN JANSZON PATER, op de kusten van *Bra-*
zi-

zide, bij de *Allerheiligen-Baai*, met zestien schepen tegen de groote Spaansche vloot, onder bevel van den Admiraal D'OQUENDO, 53 schepen sterk, en offchoon de onzen zich de overwinning niet konden toeëigenen, behaalden echter de Spanjaarden met hunne groote overmagt geen voordeel. Het eenige groote verlies, dat de onzen leden, was dat van den dapperen Admiraal, die reeds in het begin van het gevecht zijn schip verloor en verdronk.

Het jaar 1633 zag eenen tweeden PIET HEIN in den Scheepskapitein DE HAAN. Deze, die den Duinkerkers reeds verscheidene hunner roofschepen ontnomen had, ontmoette op zijn laatste kruistocht twee dezer roovers. Terstond raste hij dezelve aan, en was zoo gelukkig, dat hij, na een gevecht van drie uren, het eene schip in den grond boorde, terwijl het andere, met kogels als doorschoten, de vlugt nam. Hij zelf echter mogt deze overwinning niet beleven, want daar hij, even als PIET HEIN, onverschrokken, ja zelfs vermetel was, zich nooit ontzag, en als een eenvoudige soldaat streefde, sneuvelde hij gedurende het gevecht. Er is een fraai gedenk-teeken te zijner eere opgerigt in de Oude Kerk te *Amsterdam*.

Nog behoort tot de grootste Scheepsbevelhebbers van dien tijd JOOST BANCKERTS. Deze, van geringe afkomst en van zijne jeugd af op zee opgevoed (daar het zijn grootste vermaak was ter zee te varen), bereikte, door zijne dapperheid en ijver, den rang van Scheepskapitein, en kreeg het bevel over een schip. Bins door dertien Duinkersche roofschepen aangevallen, sloeg hij zich er door, en schoot er drie van in den grond. Op een anderen tijd, door twee groote Spaansche schepen aangevallen, verdedigde hij zich met zulk eenen wanhopigen moed, dat de vijand hem voorstelde, zich over te geven, op voorwaarde, dat allen, die zich op het schip bevonden, het leven en hunne goederen zouden behouden. Dit weigerde de held. Daar hij echter zag, dat het bijna onmogelijk was, zich hieruit te redden, en niet in handen der vijanden wilde vallen, plaatste hij zijnen zoon, met een brandende lont in de hand, bij de kruidkamer, gebod hem, het kruid in brand te steken, zoodra hij het

hem bevelen zou, en dreigde hem, zoo hij het niet deed, met eigen hand te zullen dooden.

HENDRIK. Dat was verschrikkelijk! Zoo ver kwam het, hoop ik, toch niet!

VADER. Neen, zoo ver liet de Voorzienigheid het niet komen. De held verdedigde zich met zulk eenen leeuwenmoed, dat de vijand zich gelukkig rekende, te kunnen ontsnappen.

In het jaar 1636 begeleidde hij, tegelijk met den Zeeuwfchen Scheepsbevelhebber JAN EVERTSEN, een konvooi koopvaardijfchepen. Op de kusten van *Frankrijk* gekomen, werden zij door vier Duinkerfche roovers, onder bevel van den dapperen Admiraal COLLART, aangevallen. Daar EVERTSEN het Admiraalsfchip niet op zijde kon komen, tastte BANCKERTS hetzelfde aan, en bragt den Duinkerker zoodanig in het nauw, dat de heldhaftige COLLART, die weigerde zich over te geven, zijn fchip in de lucht wilde doen springen. Maar daar het kruid reeds vochtig geworden was, kon hij deze wanhopige daad niet ten uitvoer brengen, en het fchip zonk met alles, wat er in en op was. De onzen echter deden alle mogelijke moeite, om eenige der ongelukkigen te redden, hetgene hun ook gelukte en onder deze den dapperen COLLART, terwijl de andere fchepen de vlugt namen en een derzelve zonk. Tot belooning voor al deze daden, werd BANCKERTS tot Admiraal van *Zeeland* benoemd. Hij maakte zich zoo geducht bij zijne vijanden, dat hij de geefel en de fchrik der Spanjaarden genoemd werd. Hij ftierf in 1646 aan eene hevige ziekte, na van eenen togt naar de *Westindien* teruggekeerd te zijn en nog vercheidene andere dappere daden bedreven te hebben.

Nog leefde in dien tijd CORNELIS JOL, bijgenaamd *Houtbeen*, die bijna nog eens de Spaanfche Zilvervloot in onze havens bragt. De lafhartigheid echter van zijne Onderbevelhebbers dwong hem, deze prooi, die op 700000 guldens gefchat werd, te laten varen, offchoon hij op het punt was, het Spaanfche Admiraalsfchip, waarop de meeste dezer fchatten verzameld waren, te vermeesteren. Op een² volgenden togt, in 1641, waarin hij het eiland *St.*

Tho-

Thomas, op de westkust van *Afrika*, en de hoofdstad van *Angola*, een Koningrijk, insgelijks op die kust, veroverde, stierf hij aan de gevolgen van de daar heerschende ziekten, waardoor reeds zoo vele Hollanders hun graf gevonden hadden.

Wij zijn nu tot het ~~seizoen~~ ^{vroegste} tijdstip onzer geheele Geschiedenis gekomen. Een tijdstip, waarin de grootste Zeehelden leefden, zoo als de TROMPEN en DE RUIJTER. Doch, dit zullen wij besparen tot den volgende avond, en dan ligt onze MARTEN HARPERTSZOON TROMP het eerst aan de beurt.

VIERDE AVOND.

VADER. Gelijk ik u gisteren gezegd heb, kinderen! zijn wij tot het schoonste tijdstip onzer Geschiedenis gekomen, waarin ons Land, hoe klein ook, zich tot de grootste Zeemogendheid verheef en de magtigste Rijken trotseerde, en zulks voornamelijk door de helden, die in dien tijd aan het hoofd onzer zeemagt stonden. Behalve M. H. TROMP en DE RUIJTER, die nooit huns gelijken vonden, leefden toen nog de EVERTSENS, VAN GALEN, DE WITTE, WASSENAAR, VAN GHENT, CORNELIS TROMP en andere, die alle min of meer uitblonken en meest alle hun leven voor het Vaderland lieten. Hier dus moet gij vooral aandachtig toeluisteren, om u alles zoo goed in het geheugen te prenten, dat gij er het nut van kunt hebben, dat er uit te trekken is. Het is toch niet het opnoemen van de daden en namen, dat u genoeg moet zijn; maar ook de deugden onzer Zeehelden moet gij bewonderen, en vooral in het oog houden en gevoelen, dat deze mannen *alles* voor het welzijn van hun Vaderland opofferden.

De eerste en, op DE RUIJTER na, de grootste onzer Zeehelden, over wien wij nu spreken moeten, is de reeds genoemde MARTEN HARPERTSZOON TROMP.

Hij

Hij werd, in 1579, in *den Briel* geboren, en was, gelijk de meeste onzer Zeehelden, van geene voorname afkomst. Zijn vader was door eigene dapperheid tot Scheepskapitein opgeklommen, had zijn Vaderland vele goede diensten bewezen, vooral in den slag bij *Gibraltar*, waar de dappere VAN HEEMSKERK sneuvelde, en was in een gevecht tegen de zeeroovers doodgeschoten. Onze MARTEN was, even als altijd, ook bij dit gevecht tegenwoordig, en gaf toen reeds, ofschoon nog zeer jong, een groot blijk van tegenwoordigheid van geest. Het scheepsvolk toch, door den dood van hunnen geliefden Bevelhebber geheel ontmoedigd, was op het punt van zich over te geven, toen onze held in eens uitriep: „Mannen! zult gij mijns vaders dood „niet wreken?” Deze woorden, door een' knaap uitgesproken, vervulden de matrozen met schaamte. Zij hervatteden dus nog eenmaal den strijd; doch moesten, na dapperen tegenstand, voor de overmagt onderdoen, werden gevangen genomen en als slaven verkocht. MARTEN viel hetzelfde lot ten deel; maar hij ontkwam gelukkig, na eenigen tijd, en keerde naar zijn Vaderland terug, waar hij zich nu geheel op de zeedienst toeleide, en langzamerhand, door zijne bekwaamheid, ook groote vorderingen maakte. Hij volgde PIET HEIN op verscheidene togten, en was insgelijks tegenwoordig bij den dood van dien dapperen Admiraal, op wiens schip hij, als Kapitein, het bevel voerde. Hij had echter, eenigen tijd na den dood van dien held, om bijzondere redenen, de zeedienst vaarwel gezegd en ging stil leven, totdat hij, door het bedanken van den Luitenant-Admiraal VAN DORP, die zijnen post had nedergelegd, op nieuws tot de dienst voor zijn Vaderland werd opgeroepen. In dien tijd waren de Duinkerksche zeeroovers tot een onmetelijk getal aangegroeid, terwijl ook hunne vermetelheid hoe langer hoe grooter werd. Men had nu wel een kundig en dapper Admiraal noodig, te meer, daar zich het gerucht verspreidde, dat men zich in *Spanje* tot eene groote onderneming wapende. Zonder bedenken werd dus TROMP, wiens dapperheid en bekwaamheid genoeg bekend waren, tot dien post gekozen, welken hij niet graagte aannam. Hij werd dan, in 1639, met eene

vloot van twaalf schepen uitgezonden, om de Duinkerkers te tuchtigen. Bij de haven van *Duinkerken* gekomen, besloot hij dezelve in te sluiten, ten einde den vijand het ontkomen te beletten. Maar deze was, reeds twintig schepen sterk, waaronder dertien groote Spaansche, uitgelopen. Tromp tastte hen, niettegenstaande deze overmagt, zonder aarzelen, manmoedig aan. Eerst had hij tegen vijf groote schepen te strijden, die hij echter noodzaakte te wijken. Daarna viel hij den vijandelijken Admiraal aan, en zou voorzeker dit schip genomen hebben, zoo windstilte hem niet verhinderd had, hetzelfde op zijde te komen. Ook namen de Duinkerkers, die het te kwaad kregen, de vlugt, na twee schepen en 1600 man verloren te hebben. Deze overwinnig verwekte groote vreugde bij de Hollanders, en deed de vrees voor de Duinkerkers en Spanjaarden eenigzins verminderen. Tromp werd door de Staten met eene gouden keten begiftigd, en de Koning van *Frankrijk* schonk hem de Orde van St. Michiel. Veel grooter roem behaalde hij echter nog in hetzelfde jaar (1639), door de geheele vernieling der Spaansche scheepsmagt.

Gelijk ik u straks gezegd heb, was men in ons Land niet zonder vrees, bij het vernemen, dat de Spanjaarden zich ter zee tot eene groote onderneming wapenden. *Spanje* had al zijne schatten uitgeput, om eene zeer groote vloot uit te rusten, ten einde met éénen slag de geheele Nederlandsche zeemagt te vernielen, daar zij wel zagen, dat onze grootste kracht daarin gelegen was. Deze vloot telde meer dan honderd schepen, en werd in twee deelen verdeeld, waarvan het eene ons Vaderland zoude veroveren, terwijl de andere onze buitenlandsche bezittingen zoude wegnemen. Het eerste, 66 schepen sterk, voerde 1700 stukken geschut, was bemand met 25000 koppen, en stond onder bevel van den kundigen Admiraal ANTONIO D'OUENDO. In het begin van September des jaars 1639, was dezelve onder zeil gegaan, om zich naar *Duinkerken* te begeven en aldaar eenig volk te ontschepen. Tromp, die te zelfder tijd met twaalf schepen in het *Kanaal van Frankrijk* kruiste, kreeg den vijand op den 15den September in het gezigt.

Ter-

Terstond liet hij nu aan de schepen, welke van hem afgedwaald waren, seinen geven, om zich met hem te hereenigen. De Vice-Admiraal WITTE CORNELISZON DE WITTE, die insgelijks in die streken met vijf schepen kruiste, hierdoor opmerkzaam gemaakt, voegde zich mede bij hem. Nu was TROMP zeventien schepen sterk, en aarzelde, ondanks dit gering aantal, echter niet, om den viermaal sterkeren vijand aan te tasten. Hij zelf, om den zijnen een goed voorbeeld te geven, viel het veel grooter Admiraalschip aan; en de vijand week, na een gevecht van weinige uren, toen vele zijner schepen reeds reddeloos geschoten waren. Een onzer schepen geraakte door zijn eigen kruid in brand, en vloog terstond in de lucht, zoodat slechts een enkel man gered kon worden. Den volgenden morgen besloot TROMP dadelijk, de vijandelijke vloot nogmaals aan te vallen; maar een dikke mist hield dezelve voor hem verborgen. Toen de lucht opklaarde, bemerkte hij den vijand ten noordwesten van onze schepen; doch windstilte verhinderde hem, met denzelven slaags te worden, en toen eindelijk de wind eenigzins aanwakkerde, was de dag te ver verlopen, om iets van belang te kunnen uitrigten. Den volgenden morgen kreeg TROMP eene versterking van elf schepen, onder bevel van den Kommandeur van *Zeeland*, JOOST BANCKERTS, denzelfden, van wien ik u reeds meer verhaald heb. Thans zocht hij tot een algemeen gevecht te komen; maar de Spanjaarden weken naar *Duins*, in *Engeland*. Hij vervolgde hen echter, en sloot de haven van *Duins* in, om hen des noods hier aan te tasten. De Koning van *Engeland* gaf inmiddels te kennen, dat men zich in zijne havens van alle vijandelijkheden te onthouden had, en dat hij dengenen, die dezelve het eerst begon, als vijand van *Engeland* zoude beschouwen. Dit noodzaakte de onzen, om zich stil te houden; echter hielden zij de haven van *Duins* gesloten, daar de Spanjaarden reeds getracht hadden hun te ontkomen. Toen onze vloot, na verloop van eene maand, tot negentig schepen was aangegroeid, besloot TROMP, die hiertoe insgelijks door de Staten was aangezet, de Spanjaarden tot een gevecht te noodzaken. Hij liet dus den Engelschen Admiraal, die daar met der-

dertig schepen in de nabijheid lag, weten, dat hij voornemens was, de Spanjaarden, die eenige schoten op hem gelost hadden, slag te leveren, en verzocht hem daarbij onzijdig te blijven. De 21ste October was de dag, dien TROMP voor het gevecht bestemd had. Hij had zijne vloot in vijf eskaders verdeeld, waarvan het eene, onder bevel van den Vice-Admiraal WITTE CORNELISZON DE WITTE, op de Engelschen zoude passen. Eerst scheen een dikke mist zijn plan te zullen verijdelen; maar dezelve was den vijanden mede zeer schadelijk, want deze, die de kabels gekapt hadden, om in volle zee te komen en aldaar te strijden, geraakten, door hunne onkunde van de plaats, op het drooge. Toen de mist nu opklaarde, begon de slag, en terstond werden de gestrande schepen, ten getale van twee en twintig, zoo hevig door de onzen beschoten, dat zij meest vernield werden. TROMP geraakte ondertusschen met de andere slaags, en tastte de vijandelijke vloot met zoo veel hevigheid aan, dat deze, na vier uren vechtens, in de grootste wanorde trachtte te vlugten. Nu leden de Spanjaarden de grootste verliezen. Daar de onzen hen hevig vervolgden, werden hunne schepen in de algemeene verwarring, of op strand geworpen, of door onze branders in brand gestoken of genomen. Het Portugesche Admiraalschip, het grootste der geheele vloot, werd, na een hevig gevecht met den Vice-Admiraal JAN EVERTSEN gehad te hebben, door twee branders in brand gestoken, en vloog met al het volk, 900 man, in de lucht. Aan eenige schepen slechts, waaronder het Spaansche Admiraalschip, gelukte het, in de duisternis van den nacht te ontkomen. Den volgenden morgen liet TROMP zijne schepen, die den geheelen nacht door den vijand vervolgd hadden, en hierdoor verstrooid waren, weder bij zich verzamelen. In alles had hij slechts twee schepen en 100 manschappen verloren, en de overwinning was dus zoo volkomen, als er ooit eene kon zijn. De Spanjaarden verloren meer dan veertig schepen en 14000 man. De Engelschen, die nu en dan op onze schepen geschoten hadden, wanneer zij de Engelsche kust te veel naderden, hadden zes der op die kust gestrande schepen als goe-

goeden prijs verklaard en gaven dezelve niet weder. TROMP liet ze hun behouden, en bleef slechts eenige dagen kruisen, gedurende welke hij nog enkele verdwaalde schepen nam, en keerde toen naar het Vaderland terug. Hier werd hij overal met de grootste geestdrift en de uitbundigste loftuitingen door het geheele volk ontvangen. Men luidde de klokken ter eere zijner overwinning, en stelde een' Bededag in, waarop men de Voorzienigheid voor zulk eene blijkbare gunstbetooning dankte.

Zoo was dan de eene vloot der Spanjaarden vernietigd. Laat ons nu zien, of het met de tweede gelukkiger afliep. Deze, zestig zeilen sterk en met 15000 koppen bemand, was insgelijks in September uitgezeild en reeds zonder ongelukken de Braziliaansche kusten genaderd. Toen de Bevelhebber van onze daar liggende schepen vernam, dat de vijandelijke vloot naderde, ging hij, offchoon slechts twee en dertig oorlogsvaartuigen bij zich hebbende, den veel magtiger vijand stoutmoedig te gemoet. Niet lang duurde het, of de onzen raakten hevig met de Spanjaarden slaags; doch zij onthaalden hen zoo goed, dat deze al spoedig begonnen te wijken. De onzen vervolgden de vlugtenden, en het gevecht begon op nieuws. De Admiraal WILLEM KORNELIS LOOS, die het bevel over onze vloot voerde, werd door vier groote Spaansche schepen aangetast; hij sloeg zich er door, doch werd ongelukkig doodgeschoten, na wonderen van dapperheid verrigt te hebben. Men vocht echter hierna met niet minder hevigheid van onzen kant, en noodzaakte eindelijk den vijand, die reeds verscheidene malen geweken was, na vele schepen verloren te hebben, om naar zijne havens terug te keeren. Zeer gemakkelijk hadden de onzen de geheele vijandelijke vloot kunnen vernielen, indien niet het grootste gedeelte onzer schepen, door de lafhartigheid der Bevelhebbers, buiten het vuur gebleven waren. Slechts vijftien schepen hielden zich goed, en wel dermate, dat zij in staat waren, om den viermaal sterkeren vijand met groot verlies terug te drijven. Zoo waren dan de twee groote ondernemingen der Spanjaarden tegen ons Land tot hunne groote schade afgeloopen. Het waren ook de laatste,

ste, die zij op zee tegen ons ondernamen. De Spaansche schatkist was uitgeput, en de Koning begon naar den vrede te verlangen. De onderhandelingen, hiertoe vroeger reeds begonnen, werden weder hervat, en eindelijk werd de vrede gesloten. Zeg mij eens, wanneer en waar, WILLEM?

WILLEM. In 1648, vader! te *Munster*.

VADER. Hierbij moest nu de Spaansche Koning ons voor een vrij en onafhankelijk volk verklaren, en al zijn regt op ops Land afstaan. Zeer roemrijk was dus deze oorlog, dien onze Voorouders, gedurende tachtig jaren, tegen het magtigste Land van *Europa* gevoerd hadden, geëindigd. Wie zou zoo iets bij het begin van denzelfden hebben kunnen of durven denken? Immers, verbazen moet het ons, mijne kinderen! hoe onze Voorouders zich zoo, van de geringste beginselen, tot zulk eenen hoogen trap van magt en aanzien, waarop zij nu stonden, hebben kunnen verheffen! Maar zien wij hierin de hand der Voorzienigheid, die hen, welke Hem dienen en eeren, uit den grootsten nood weet te redden.

WILLEM. Viel er nu ook terstond weder iets op zee te doen, vader?

VADER. o Ja! Gelijk ik u reeds meermalen gezegd heb, was de zee in deze tijden zeer onveilig door de zeeroovers. Het waren nu niet alleen de Duinkerkers, die dit eerloos bedrijf uitoefenden; maar reeds begonnen de naderhand zoo berucht gewordene Afrikaansche roofsteden hare schandelijke rooftogten. Toen nu onze Voorouders, derhalve, de handen door den vrede met *Spanje* vrij hadden, besloten zij deze te tuchtigen. Te dien einde werd de dappere Kommandeur JOHAN VAN GALEN tegen de Turksche roovers der stad *Sald*, in noordelijk *Afrika*, afgezonden.

WILLEM. VAN GALEN, die eens alleen twintig vijanden afweerde?

VADER. Dezelfde. Zijne onverschrokkenheid had toen reeds meermalen uitgeblonken. JOHAN VAN GALEN, uit een Duitsch Adellijk geslacht gesproten, trad, slechts dertien jaar oud, in Nederlandsche zeedienst, en was door zijne gehoorzaamheid en dapperheid de lieveling zijner Bevelhebbers geweest. Op zijn
zes

zes en twintigste jaar was hij reeds Kapitein. Dikwijls werden koopvaardijfchepen door hem uit de handen der Duinkerkers gered, en vele dezer zee-roovers door hem genomen of in den grond geboord. Hij was tegenwoordig bij het sneuvelen van den dapperen DE HAAN, van welken ik u gisteren verhaald heb, en wreekte den dood van dien held op eene waardige wijze op de Duinkerkers. Bij den slag van *Duins*, in October, 1638; toonde hij vooral zijne dapperheid; veeltijds moedigde hij, in het hevigste van den strijd, de matrozen door zijn voorbeeld aan, en bevond zich altijd daar, waar de hulp het meest noodig was. Men aarzelde dus geen oogenblik, om den held naar de roovers van *Salé* te zenden, daar zijn afkeer van deze onmenschen genoeg bekend was, en men vond zich ook niet bedrogen. Hij nam verscheidene roeffchepen, drong tot onder het geschut van *Salé* door, en verspreidde zulk eenen schrik en verwarring onder de vijanden, dat deze zich gedurende eenigen tijd niet op zee durfden wagen. Na eenen langen tijd gekruist te hebben, ging hij naar *Cadix*, om aldaar zijne prijzen te verkoopen. Hier was hij bijna door snood verraad omgekomen. Eens, dat hij des avonds van *Porto-Maria*, dat in de nabijheid van *Cadix* ligt, in eene boot naar laatstgemelde stad terugvoer, bemerkte hij, dat hij door eene bark, die met twintig koppen bemand was, gevolgd werd. Hij trachtte wel spoedig naar land te komen; maar, voordat hij dit oogmerk bereikt had, was de bark hem reeds op zijde, en werd hij met pieken en degens aangevallen. Daar geen zijner matrozen gewapend was, en hij niet anders dan zijn' degen bij zich had, gebood hij den zijnen, hunne riemen als wapens te gebruiken. Deze echter, door het groot getal vijanden verschrikt geworden, namen, in plaats van dit te doen, schandelijk de vlugt naar het land en lieten hunnen Bevelhebber alleen. Daar stond nu VAN GALEN, slechts met één' degen gewapend, door twintig mannen van alle kanten aangevallen, terwijl deze daarenboven van pieken en fabels voorzien waren. Onverschrokken hield hij echter gedurende eenigen tijd het gevecht vol, en zou een geringer getal vijanden zeker tot wijken gebragt hebben, maar moest eindelijk voor

voór de overmagt bezwijken. Hij sprong dus in zee, en riep zijn volk toe, hem te helpen, daar hij reeds verscheidene wonden bekomen had. Deze kwamen dan ook nog eenmaal terug, doch wekeri terstond weder, zoodra zij de vijandelijke kogels hoorden fluiten. Nu zocht VAN GALEN zich, door zwemmen naar het land (dat niet ver af was), te redden, maar ontving nog eerst een geweldigen slag op het hoofd, zoodat hij bijna bewusteloos zien wal genaakte. Hier gekomen, vlugtte hij in eenen nabijstaanden molen, altijd door de monsters vervolgd wordende, die hem nog eenige wonderen toebagten, waardoor hij geheel buiten kennis neder viel en zoo door een zijner matrozen gevonden werd. Negen wonden had de held ontvangen. Gelukkig echter was geene derzelve doodelijk, en door de voorbeeldelooze zorg van den edelen Hertog VAN MEDINA, die zijne dapperheid bewonderde, herstelde hij spoedig. De moordenaars, van welke één door VAN GALEN gedood was, kregen hun verdienst loon en werden tot de galeijen veroordeeld. Groot was de vreugde bij het scheepsvolk, toen zij hunnen beminden Bevelhebber, dien zij reeds dood waanden, behouden wederzagen. VAN GALEN ging nog eenigen tijd kruisen, en begaf zich toen terug naar het Vaderland, waar hij gelukkig aankwam.

In het volgende jaar werd onze Zeeheld weder, met nog drie andere Bevelhebbers, naar *Salé* gezonden, om deze stad, die reeds weder schepen op roof uitgezonden had, met geweld te dwingen hare rooversrijen te staken. Hier gekomen zijnde, vond hij de roofschepen in de haven en de geheele stad in oproer. Hij nam dus deze gunstige gelegenheid waar, om van het roofnest eenen voor ons Land voordeligen vrede te verkrijgen, hetwelk hem ook gelukte. Bij denzelven moesten de vrijbuiters alle Christenen, die zij op dit oogenblik als slaven in handen hadden, zonder losgeld aan VAN GALEN overgeven, mogten geene roofschepen in het vervolg meer uitzenden en moesten vrijen Handel op hunne kusten toestaan. Na dus zonder bloedvergieten de roovers tot rust gebragt te hebben, keerde hij nogmaals naar het Vaderland terug.

Wij

Wij komen nu tot eenen allerbelangrijksten zee-oorlog, den eersten namelijk tegen *Engeland*, de grootste Zeemogendheid der wereld, waarin onze Voorouders toonden, dat, zoo al het Land, dat zij bewoonden, klein was, liefde voor den Vaderland-schen grond, en vooral Gods beschermende hand, alles vermogen. Deze oorlog werd voornamelijk veroorzaakt door de jaloerschheid der Engelschen over onzen voorspoed. Reeds lang toch hadden zij, ofschoon in schijn onze vrienden, met een nijdig oog de uitbreiding van onze magt en onzen Koophandel aangezien. Nadat nu OLIVIER CROMWELL den wet-tigen Koning van *Engeland*, KAREL I, van den troon gestooten had en doen onthoofden, terwijl hij zich zelve als Protector of Beschermmer aan het hoofd des Bewinds geplaatst had, besloot deze heerschzuchtige man ons Land insgelijks onder zijne heerschappij te brengen. Hij verklaarde ons in 1652 den oorlog, en men begon zich dus met alle magt tegen de Engelschen te wapenen. Maar wij zullen dezen oorlog tot morgen besparen. Ik wil u echter nog eenige dappere daden, die in dezen tijd voorgevallen zijn, verhalen.

In het jaar 1640 was de Zeeuwfche Bevelhebber PIETER DE CONSTANT REBECQUE uitgezeld, om op de kust van *Brazilië* te gaan kruisen. Reeds bij het begin van zijnen togt werd hij door twaalf Duinkerkers omringd, die hem toeriepen, zich over te geven. Hij echter besloot, zich tot zijn' laatste druppel bloeds te verdedigen, en beantwoordde hunne opeifching met eene volle laag uit zijn geschut. Nu tastten de vijanden hem van alle kanten aan, en rigtten een zeer moorddadig vuur op zijn schip. Hij bleef hun evenwel niets schuldig in het beantwoorden daarvan, en was zoo gelukkig, hen, na een zeer hevig gevecht van verscheidene uren, op de vlugt te drijven. De Duinkerkers hadden vele dooden gekregen, en hunne schepen waren zeer gehavend. REBECQUE vervolgde gerust zijne reis, ofschoon zijn schip zeer beschadigd was, en kwam gelukkig op de plaats zijner bestemming.

In het jaar 1644 werd de Kapitein VELDMUIS door vier Duinkerkers aangevallen. Een' derzelve schoot hij in den grond, en de andere werden genood-

noodzaak, na groot verlies geleden te hebben, te wijken. Zijn schip was echter zoo gehavend, dat het eenigen tijd daarna zonk. De dappere Kapitein verdronk, en slechts eenigen van zijn volk gelukte het, zich te redden.

In de Nieuwe Wereld bedreef de Scheepsbevelhebber JAN CORNELISZ. LIGTHART menige dappere daad. Deze was namelijk in 1633 als Kommandeur der Braziliaansche kusten derwaarts gezonden, had daar verschillende overwinningen op de Portugezen behaald en onder anderen het eiland *Curacao* veroverd. Een zijner schoonste bedrijven was echter zijne overwinning op dertien Portugefche schepen, waarvan hij, hoewel slechts acht schepen bij zich hebbende, er vier veroverde en de overige op strand joeg of verbrandde.

Onze Koophandel was in die tijden in den bloeiendsten toestand. Op alle zeeën kruisten onze schepen, ten einde nieuwe bronnen voor den Handel op te sporen. Het was vooral de Oostindische Compagnie, die, door hare voordeelige Handelsbetrekkingen met *Java*, *Sumatra*, *Ceylon*, de *Molukken*, *Japan*, *China*, enz., groote schatten vergaarde, en hare schepen de grootste reizen deed ondernemen. Vooral had de Maatschappij dezen haren bloei aan het uitmuntende bestuur harer Gouverneurs-Generaal, zoo als van den meermalen genoemden JAN PIETERSZOOM KOEN EN VAN DIEMEN, te danken. Het was onder het bewind van den laatsten, dat ABEL TASMAN, van *Floorn*, in 1642, zijne groote ontdekkings-reize deed, en zijnen naam onsterfelijk maakte door het ontdekken van verscheidene eilanden, die tot het toen nog onbekende vijfde werelddeel behoorden. Met regt wordt TASMAN *Nederlands* MAGELLAAN genoemd, en zal zijn naam altijd naast dien van COLUMBUS en VASCO DE GAMA prijken; immers, offchoon de vermaarde Engelfche Reiziger COOK, in het laatst der vorige eeuw, zeer veel tot de kennis van *Nieuw-Holland* heeft bijgedragen, en vele plaatsen met nieuwe namen bestempeld heeft, zullen niettemin de Nederlanders als de eerste ontdekkers van *Australië* beroemd blijven.

V I J F.

V I J F D E A V O N D .

VADER. Wij zullen thans een begin maken met de oorlogen, die onze Voorouders tegen de Engelschen gevoerd hebben, en welke hen destijds tot het toppunt van magt en roem deden stijgen. De eerste derzelve borst los in 1652, en was, ofschoon van korten duur, rijk aan hevige zeegevechten. Reeds in het vorige jaar hadden de Engelschen, die ons onzen voorspoed benijdden, begonnen onzen Handel zoo veel mogelijk te benadeelen. Zij hadden onzen schepen verboden, andere dan inlandsche waren in Engelsche havens te brengen, en zelfs eenige, die met andere gbederen beladen waren, voor goeden prijs verklaard. Wel hadden de Staten hierover Gezanten naar *Engeland* gezonden; maar deze werden door de Engelschen zeer slecht ontvangen; zij eischten zelfs van hen, dat onze schepen, ten teeken van onderdanigheid, voor de hunne de vlag zouden strijken. Het was echter nog niet tot eene oorlogsverklaring gekomen, toen eensklaps onze vloot, onder bevel van den Luitenant-Admiraal TROMP, door de Engelschen onder BLAKE aangevallen werd. TROMP bleef nu niet achter in het beantwoorden van het vuur, en spoedig was de slag algemeen. Het gevecht duurde vier uren, en de nacht scheidde de vloten. TROMP had één schip verloren; maar verscheidene Engelsche schepen hadden daaren-

D

en-

metegen veel gelaten. Nu de vijandelijkheden eens begonnen waren, kon men tot geene verzoening meer komen, en de oorlog werd dus voortgezet. BLAKE nam eenige onzer haringbuisen en andere kleine schepen weg; terwijl TROMP, die insgelijks in zee gebleven was, door eenen storm overvallen werd, en zeer gehavend, na eenige schepen verloren te hebben, naar de Vaderlandsche kust moest terugkeeren. Hier werd hij zeer slecht ontvangen. Men gaf hem de schuld van het verlies der schepen, en zelfs van het verongelukken van een gedeelte zijner vloot door den storm. Het bevel werd hem ontnomen en aan den Kommandeur MICHIËL ADRIAANSZON DE RUIJTER aangeboden.

WILLEM. Ik verlangde reeds, ook van dien held te zullen hooren!

VADER. Ja, kinderen! wij zijn nu tot dien held gekomen, die eens de bewondering van de geheele wereld wekte en nooit te veel gekend noch geroemd kan worden. Ik zal u eerst iets verhalen van de jeugd des mans, die juist in dien voor ons Land zoo gevaarvollen tijd moest leven, om ons te kunnen redden van een' zekeren ondergang. DE RUIJTER was een dier mannen, welke de Voorzienigheid doet geboren worden, om in zijne hand de redder van eene verdrukte natie te zijn. Hij werd in Maart, 1607, te *Vlissingen* geboren. Zijn vader verkeerde in zeer geringe omstandigheden, en had daarenboven een groot huisgezin te onderhouden. MICHIËL genoot dus slechts weinig onderwijs, en had veel tijd om guitenstukjes uit te voeren. Vurig en woelig van aard zijnde, was hij bij alle vechtpartijen zijner makkers tegenwoordig en doorgaans hun aanvoerder. Ook deinsde hij voor niets terug en ging zijnen makkers in alle waagstukken voor. Eens, dat er iets aan den kerktoren van *Vlissingen* moest hersteld worden, klom hij bij de ladders en stellaadjes der werklieden op, en was in een oogenblik bij de torenspits. Toen hij nu weder wilde afklimmen, vond hij de ladders door de werklieden, die niet om hem gedacht hadden, weggenomen; en was onze MICHIËL dus als gevangen. Maar hij, die overal raad voor wist, had ook spoedig iets uitgevonden, en, tot verbazing van alle aanschouwers, die

die hem ieder oogenblik naar beneden dachten te zien storten, klom hij langzamerhand langs het dak af, de leijen met zijne schoenen in stukken trappende, en kwam behouden op den grond.

WILLEM. Ik heb dit stukje wel gelezen; niemand zal toen gedacht hebben, dat deze kleine waaghals eens de redder van ons Land zoude worden?

VADER. Neen; dat kon men toen zeker niet berekenen. De geheele jeugd van DE RUIJTER is zeker genoeg bekend; maar daarom kon ik dezelve toch niet stilzwijgend voorbijgaan; want van dezen grooten man kan men nooit te veel hooren. Tot zijn elfde jaar diende hij in eene lijnbaan, waar hij in de week zes stuivers verdiende. Dit werk verveelde hem echter spoedig. Hij kwam in aanraking met een' Zeekapitein, die hem eerst aannam als kajuitjongen; doch deze, den ondernemenden geest van den knaap leerende kennen, bevorderde hem vrij spoedig tot matroos. Nu bevond hij zich juist in zijn element; want op zee te varen was zijn grootste vermaak. Door gehoorzaamheid en oplettendheid won hij al schielijk de liefde zijner meerderen en maakte groote vorderingen. Bij elke gelegenheid toonde hij overleg en moed, en was altijd de voorste. Toen hij nog slechts Koopvaardij-schipper was, gaf hij reeds de grootste blijken van list, onverschrokkenheid en grootmoedigheid.

Eens door eenen Spanjaard aangevallen, verdedigde hij zich zoo dapper, dan het Spaansche schip naast hem zonk; het volk werd echter door hem op zijn eigen schip geborgen. Nu vroeg hij den Spaanschen Bevelhebber, of deze, in hetzelfde geval geweest zijnde, hem en zijn volk ook zoo goed zoude behandeld hebben? „Neen,” zeide de trotsche Spanjaard; „ik zou u alle hebben laten verdrinken.” DE RUIJTER gaf nu ook bevel, de gevangenen over boord te werpen. Maar thans sneekte de op het oogenblik nog zoo verwaten man DE RUIJTER op de knien om lijfsghenade; hetgene deze hem volgaarne gaf; daar hij juist zijn oogmerk bereikt en den trotschen Spanjaard vernederd had. Op een' anderen tijd met boter uit *Ierland* terugkeerende, ontwaarde hij eenen kaper. Oogenblikke-

lijk deed hij door zijn volk het schip met oude Iersche boter besmeren, en ondervond weldra de nuttigheid van deze list. Door den kaper overvallen, liet hij dezen op zijn schip overspringen; maar de vijanden vielen alle door de gladheid van zijn dek over elkander heen; zoodat het den onzen niet moeilijk werd, hen te overmannen. Eens naar *Salé* gezonden, bemerkte hij bij den ingang der haven vijf Algerijnsche rooffschepen, die op hem pasten. Hij maakte zich terstond gereed tot den strijd, en gaf onverwacht den Admiraal eene volle laag. Deze, dit niet van eenen koopvaarder gewoon, week in verwarring terug. Nu wendde zich DE RUIJTER tot den Vice-Admiraal, gaf dezen eene andere laag en bereikte, door de andere schepen heenstaande, gelukkig de haven. De bewoners van *Salé*, die dit gevecht van de muren hunner stad gezien hadden, ontvingen hem met alle eer, en lieten hem op een versierd paard in triomf door de stad rijden; terwijl de Bevelhebbers der vijf rooffschepen, met schimp en hoon door de menigte overladen, hem te voet moesten volgen.

Tot zijn drie en veertigste jaar voer hij meest ter koopvaardij, offchoon hij meermalen op een oorlogschip overging. Zoo had hij eens, als Schout-bij-nacht, het bevel over eene vloot, en gaf hierbij, in een gevecht met vier en twintig Spaansche schepen, de beslissendste blijken van zijne bekwaamheid en zijnen moed, door het redden van een onzer schepen, terwijl zijn eigen reddeloos geschoten werd. Toen hij dien ouderdom bereikt had, besloot hij, vooral op aanraden zijner vrouw, welke hij als weduwe gehuwd en die haren man op zee verloren had, deze zwervende levenswijze vaarwel te zeggen, en van zijne op zee verdiende penningen als een stil burger te gaan leven, te meer, daar er toch op dit oogenblik geen oorlog was.

WILLEM. Hoe werd DE RUIJTER weder van dit voornemen afgebragt?

VADER. Zie hierin de hand der Voorzienigheid, lieve zoon! die niet wilde, dat deze man voor zijn Vaderland, waarvan hij eens de redder en het fieraad moest wezen, zou verloren gaan. Juist nu borst de oorlog uit met *Engeland*, en de ongenade
van

van TROMP deed de Staten besluiten, het bevel over onze vloot vooreerst aan DE RUIJTER op te dragen. Deze liet zich echter niet spoedig tot het aannemen van den post, die aan TROMP zoo schandelijk ontnomen was, overhalen; en zeker zou hij denzelven nooit aanvaard hebben, zoo hij niet geoordeeld had, dat voor het Vaderland in die gevaarlijke tijden ieders hulp noodig was. Van wege de Provincie *Zeeland* ontving hij dus, onder den naam van Kommandeur, of Schout-bij-nacht, het bevel over eene vloot van dertig schepen en zes branders, die echter zeer slecht bemand en gewapend waren. Hiermede stak hij in zee, ten einde eene groote koopvaardijvloot van zestig schepen tegen de Engelschen te beschermen. DE RUIJTER in het *Kanaal* gekomen, ontmoette hier de Engelsche vloot, onder bevel van den Admiraal ASCUE, die veertig groote en wel bemande schepen en vijf branders bij zich had. Hij liet zich echter door deze overmagt geenszins afschrikken, maar tastte den vijand stoutmoedig aan. Het gevecht was zeer hevig en duurde vier uren. Tweemaal sloeg DE RUIJTER door de Engelsche vloot heen, en hij zou dezelve geheel vernield hebben, indien zijne branders naderbij hadden kunnen komen. Wonderen van dapperheid werden van onzen kant bedreven. Een derzelve zal ik u hier verhalen. Een Vries, DOUWE AUKES, was met zijn schip, van de overige afgescheiden, midden in de vijandelijke vloot geraakt en hier aan het hevigste vuur blootgesteld. Zijne matrozen begonnen reeds wanhopig te worden en wilden zich overgeven; maar nu vloog hij met eene brandende lont in de hand naar de kruidkamer met de woorden: „Houdt goeden moed, mijne kinderen! ik zal u den weg wijzen — en moeten wij bezwijken, dan zal ik u uit de gevangenschap redden door deze lont in het kruid te werpen.” Deze mannelijke taal vermeerderde den moed der matrozen zoo zeer, dat zij besloten, zich tot hunnen laatsten droppel bloed te verdedigen. Van drie der schepen, waardoor het schip aangevallen was, werden twee in den grond geboord, en het derde redde zich ter naauwer nood met de vlucht.

De nacht scheidde het gevecht, en de vijand week naar zijne havens, met verlies van drie schepen en 1300 man. DE RUIJTER daarentegen had geen enkel schip en slechts 60 man verloren. Hij zelf stond verbaasd over dezen gelukkigen strijd, en riep uit: „Als de Almagtige „God met ons strijdt, is de overwinning zeker. „Hij heeft dit werk zoo bestuurd, dat wij met „roem overwinnaars zijn. Hem komt de eere „toe!” — Den volgenden dag wilde hij den vijand, die in de haven van *Plymouth* gevlugt was, wederom aantasten, dan tegenwinden beletten hem dit. Eenigen tijd hierna vereenigde DE RUIJTER zich met eene andere vloot, onder den Vice-Admiraal WITTE CORNELISZON DE WITTE, dien ik u al meermalen genoemd heb. Dapper in den strijd, had DE WITTE zijn Vaderland bereids menige goede dienst bewezen. Hij had reeds onder PIET HEIN gediend, en gaf denzelven bericht van het naderen der Zilvervloot, waardoor deze held de gelegenheid kreeg die te nemen. Ook had hij in de *Oostindiën* onder KOEN gestreden, en in den slag bij *Duins*, in 1639, nieuwe lauweren verworven. Dan, daar zijne dapperheid soms in vermetelheid ontaardde, had hij eenen goeden raadsman noodig, en dezen kreeg hij in DE RUIJTER, die niet alleen dapper, maar tevens meer bedaard en voorzigtig was. Onze vloot telde nu vier en zestig schepen, en DE WITTE wilde terstond de Engelschen, onder BLAKE, die acht en zestig groote schepen sterk waren, aantasten; maar DE RUIJTER ried dit af, en meende, dat het niet raadzaam was, iets tegen den vijand te wagen, daar onze schepen slecht gewapend waren. Onverwacht viel echter de vijand zelf onze vloot aan. Het gevecht duurde eenige uren, en de vloeten werden eerst door den nacht gescheiden. De Engelschen hadden veel volk verloren; maar daarentegen waren onze schepen zeer beschadigd. Vooral had het schip van DE RUIJTER, die met leeuwenmoed tegen verscheidene schepen gestreden had, veel geleden. DE WITTE wilde den volgenden morgen nogmaals de kans tegen den vijand, die intusschen nog versterkt was, wagen; doch DE RUIJTER drong er sterk op aan, om te wijken, te meer, daar twintig van onze schepen,

wen, in de duisternis van den nacht, kufhartig gevlugt waren. „Het zou,” zeide hij tegen DE WITTE, „onvergeeflijk zijn, de vloot te wagen, en „door het verlies derzelve het Vaderland in ge- „vaar te brengen.” DE WITTE liet zich dan ook eindelijk overreden, en zij keerden naar de Vaderland- fche kusten terug, waarheen de Engelschen hen niet durfden volgen.

Daar deze togt van den Vice Admiraal DE WITTE niet naar verwachting was afgeloopen, wilden de Staten hem het opperbevel niet laten behouden; maar befloten hetzelfde weder aan TROMP aan te bieden, die ook meer door de matrozen bemind was. Deze werd dan tot Admiraal benoemd over eene vloot van zeventig fchepen en eenige branders, die bestemd was, om eene loopvaardijvloot, van bijna 300 zeilen, door het *Kanaal* te brengen. DE RUIJTER, hoewel weinig hiertoe gezind, ging echter, op fterk aandringen der Staten, in plaats van DE WITTE, die ongesteld was, mede, benevens de Zeeuwfche Vice-Admiraal JAN EVERTSEN. In het begin van December uitgezeild, ontmoette TROMP, op den 10den dezer maand, de Engelsche vloot, onder BLAKE, bij *Douvres*, op de Engelsche kust. Het gevecht werd weldra zeer hevig. TROMP werd door drie vijandelijke fchepen, waaronder het Admiraalsfchip, aangetast. Hij bleef echter onder het heetfte vuur bedaard, en moedigde zijn volk zoo zeer door zijn voorbeeld aan, dat een zijner matrozen, niettegenftaande het hevige fchieten, de vijandelijke vlag van een der fchepen rukte en de onze er op zette, waarna het fchip zich fpoedig overgaf. BLAKE, hevig door DE RUIJTER aangetast, was eindelijk genoodzaakt te wijken, eerst naar *Douvres*, en, zich daar niet zeker achtende, toen naar den *Toems*, terwijl TROMP hem hier niet konde vervolgen. Weet gij ook, WILLEM! welke groote ftad aan die rivier ligt?

WILLEM. Ja, vader! *Londen*, de hoofdstad van *Engeland*.

VADER. Juist. Spoedig zult gij meer hooren van deze rivier, die onze vloot, onder DE RUIJTER, eens opvoer en toen *Engeland* deed beven. Tot hier toe had TROMP dan de Engelsche vloot vervolgd;

D. 4.

ter-

terwijl de Engelschen in het gevecht vier schepen hadden verloren, en TROMP slechts één, dat door zijn eigen kruid in de lucht sprong. Dit jaar bleven de onzen dus meester ter zee.

Niet alleen hier, maar ook op andere plaatsen streken onze Bevelhebbers met even gelukkig gevolg. De Kommandeur VAN GALEN was in dit jaar met eene vloot van veertien schepen naar de *Middellandsche Zee* gezonden, om onzen Handel aldaar te beschermen. Reeds eenigen tijd hielden de onzen de haven van *Livorno*, eene stad van *Toskanen*, in *Italië*, waarin zes Engelsche schepen, uit vrees voor de onze, hunne toevlugt genomen hadden, ingesloten. Terwijl hij hier lag, vernam VAN GALEN, dat acht rijkbeladene Engelsche gewapende koopvaarders uit *Smyrna* vertrokken waren, om naar *Engeland* te gaan. Deze schoone gelegenheid, om buit te maken, kon hij niet laten voorbijgaan. Na dus vijf schepen achtergelaten te hebben, ten einde de haven van *Livorno* ingesloten te houden, ging hij met twaalf andere de Engelschen te gemoet. Spoedig kreeg hij den vijand in het gezigt, en tastte denzelfden terstond aan. Het gevecht was hevig, en alleen de nacht scheidde hetzelfde; de vijand nam echter in de duisternis de vlugt. Den volgenden morgen vervolgde VAN GALEN de vlugtenden, en viel hen op nieuws aan. Aan beide kanten werd zeer dapper gestreden; vooral deden de beide Opperbevelhebbers, VAN GALEN en BODLEY, wonderen van dapperheid. De Engelschen moesten nogmaals vlugten, en namen de wijk naar *Porto-Longone*, eene haven op het kleine, maar thans zeer vermaarde eiland *Elba*. Ook hier vervolgde VAN GALEN den vijand; doch de Gouverneur dier stad wilde geene vijandelijkheden toelaten, en de Engelschen durfden niet uit de haven komen. Langer dan eene maand bleef onze held wachten; doch toen hij eindelijk zag, dat de vijand geene haast maakte om te vertrekken, begaf hij zich weder naar *Livorno*, hopen-
 pende, dat deze hem zoude volgen. Dit gebeurde dan ook werkelijk. BODLEY verliet, zoodra VAN GALEN verdwenen was, de haven, en stevende naar *Livorno*, om zich daar met de zes schepen, onder APPLETON, te vereenigen, en dan gezamenlijk de
 Hob-

Hollanders aan te tasten. VAN GALEN, die dit plan geraden had, verhinderde deze vereniging. Wel liet hij APPLETON eerst ongehinderd uit de haven komen; maar viel hem toen terstond met zulk eene hevigheid aan, dat deze twee schepen verloor, en de overige in verwarring gebragt werden. Nu wendde VAN GALEN den steven naar BODLEY, om dien aan te vallen, doch vond hier grooter tegenstand. Hij gedroeg zich echter met zijne gewone onversaagdheid, en sloeg zich door twee schepen heen, na dezelfde hevig geteisterd te hebben. Ondertusschen overoverde de Kapitein DE BOER, na een stout gevecht, den *Luipaard*, het schoonste schip der Engelsche vloot, van 54 stukken, waarop APPLETON, die weder genaderd was, het bevel voerde. Buitendien verloor de vijand nog drie schepen, die door de onzen genomen werden; terwijl de overige overhaast de vlugt namen. De onzen verloren slechts één schip en honderd man; maar een grooter verlies, dat de vreugde der overwinning zeer verminderte, leden wij in dat van den dapperen VAN GALEN. Reeds in het begin was hij, aan het hoofd van zijn volk strijdende, aan den voet gewond, doch ging desniettemin voort, zijne bevelen met zijne gewone onverschrokkenheid te geven, en toen men hem op zijne wond opmerkzaam maakte, zeide hij: „Het is schoon voor het Vaderland in het „midden eener overwinning te sterven!” Het been werd hem in zijne kajuit afgezet, en nadat hij een glas wijn gedronken had, om zich te versterken, smeet hij het glas op den grond, zeggende: „De „Engelsche Koningsmoorders moeten toch alles „betalen!” Toen hij hoorde, dat de Engelschen gevlugt waren en zes schepen verloren hadden, was zijne vreugde zeer groot, en hij gaf nog last om den vijand te vervolgen, hetgene echter niet meer mogelijk was. Slechts eenige dagen overleefde hij zijne overwinning, en stierf op den 28sten Maart, 1653, te *Livorno*, waarheen zijne vloot gezeild was. Het Vaderland verloor in hem een' zijner grootste helden, een' onverbiddeijken vijand van de zeeroovers, een onversaagd Bevelhebber en een dapper en sterk zeeman. Zijn lijk werd naar *Amsterdam* overgebragt, en aldaar in de Nieuwe Kerk begraven.

ven. De Staten rigtten te zijner eere eene praef-rige grafombe op. — De behaalde overwinning verwekte intusfchen groote vreugde in ons Land, daar onze Handel in de *Middellandsche Zee* hierdoor meer veilig werd.

In laatstgenoemd jaar, 1653, vielen alweder nieuwe gevechten tusschen TROMP en de Engelschen voor. In het begin van hetzelfde was TROMP met zeventig schepen in het *Kanaal*, om eene groote vloot van twee honderd en vijftig koopvaarders naar het Vaderland te geleiden. De Engelschen konden dezen schoonen buit niet onaangeroerd laten. Den 28sten Februarij ontmoette TROMP de vijandelijke vloot, onder BLAKE, zijnde insgelijks zeventig groote schepen sterk, op de Engelsche kust. Het gevecht begon terstond. TROMP tastte BLAKE aan, en gaf hem drie zulke lagen, dat hij genoodzaakt was, zich gedurende dezen dag buiten het gevecht te houden. DE RUIJTER bevestigde niet minder zijnen reeds verworven' roem. Hij enterde een vijandelijk schip van 44 stukken, en veroverde het, echter niet zonder eenen geduchten tegenstand gevonden te hebben. Lang konde hij zijne prooi niet behouden, daar hij geen' onderstand van de onzen verkreeg, en spoedig hierop door verscheidene schepen aangevallen werd. Gedurende den geheelen dag streed hij met ongehoorden moed tegen eene groote overmagt, maar sloeg zich overal door. Meest alle Bevelhebbers hielden zich dezen dag uitmuntend; slechts eenige werden tegen den avond mismooedig en zochten te ontkomen, andere daarentegen deden wonderen van dapperheid. De Kapitein KRUUK verdedigde zich langen tijd tegen verscheidene vijandelijke schepen, en wilde zich niet overgeven. Zijn schip werd echter zoo reddeloos geschoten, dat het zonk, en de dappere man vond zijn graf in de golven. De Kapitein SWEERS schoot een Engelsch schip in den grond, maar onderging zelf insgelijks, eenigen tijd hierna, hetzelfde lot. Hij redde zich echter, door zwemmen, op een vijandelijk schip, en werd naar *Engeland* als gevangene overgebracht; doch hij ontvlugte later zijne gevangenschap en werd toen Vice-Admiraal. De Kapitein VAN NES volgde overal den Luitenant-Admiraal TROMP in het hevigste vuur.

vuur. Verscheidene malen was deze reeds door de vijandelijke linie heengebroken. Vele Engelsche en Hollandische schepen zonken, en de zee was rood van bloed en vervuld met stukken van schepen en lijken. De nacht scheidde de vloten; doch den volgenden morgen werd het gevecht met gelijke hevigheid hervat. Nu hadden de Engelschen het voordeel van den wind. Zij trachtten bij herhaling de Hollandische linie door te breken, maar werden ook telkens teruggeslagen. De RUIJTER vooral, had dezen dag eenen zeer zwaren strijd te verduren. Eenmaal geraakte hij midden onder eenige vijandelijke schepen; en hoewel hij zich hierdoor sloeg, werd zijn schip zoodanig geteisterd, dat het door een ander moest gesleept worden. Ook de Bevelhebbers, die den vorigen dag zich lafhartig gedragen hadden, wischten nu hunne schande in het bloed des vijands af. Nog eenmaal scheidde de nacht de strijdenden, om nog eens, den volgenden dag, met nieuwen moed te beginnen. Maar thans begon men bij de onzen gebrek aan kruid te bespeuren; zoodat eenige Bevelhebbers weder geheel mismoeedig werden. TROMP deed echter alle mogelijke moeite, om den vijand goed te ontvangen en de koopvaardij-schepen gedekt te houden. Het gevecht begon tegen den middag. Jammer, dat eenige onzer Bevelhebbers nu den moed geheel lieten zakken en uit lafhartigheid de vlugt namen. Hierdoor kregen de Engelschen eenig voordeel op de onzen; zij drongen tot de linie der koopvaarders door, en, offchoon onze Admiraal en de Kapitein VAN NES al het mogelijke aanwendden, om den vijand terug te drijven, gelukte hen dezen vier en twintig schepen te nemen. BLAKE wilde nu nog eenmaal den aanval wagen; maar TROMP wachtte hem zoo moedig op, dat hij eindelijk, tot ons geluk, naar de Engelsche kust terugweek. — TROMP kwam, op den 3den Maart, met zijne overige schepen behouden in de havens van *Holland* en *Zeeland* aan. Beide partijen rekenden zich de eer der overwinning toe; maar beide hadden insgelijks groote verliezen geleden. De onzen hadden, buiten de koopvaardij-schepen, negen schepen en 600 man verloren; de Engelschen verloren slechts zes

zes schepen, maar 2000 man. — De Staten waren echter zeer tevreden over het gelukkig behoud der koopvaardijvloot, en zij betuigden den Admiraal en den overigen Bevelhebbers, vooral DE RUIJTER, hunnen openlijken dank hiervoor.

WILLEM. Vader zeide daar straks, dat DE RUIJTER een schip enterde, wat is dat?

VADER. Het doet mij vermaak, dat gij zoo aandachtig toelustert en naar zulke dingen, die gij niet weet, vraagt; ik zal het u zeggen. *Enteren* noemt men een vijandelijk schip zoodanig naderen, dat men zich met haken en touwen aan hetzelfde vastklampt, om op het schip te komen en het dan zoo te overmeesteren.

In hetzelfde jaar vielen er nog meer zeegevechten voor. Reeds korten tijd na den driedaagschen zee-slag, verschenen de Engelschen met eene nieuwe vloot in zee, die honderd en vijf schepen sterk was. Bij de onzen ging het wat langzamer. Eindelijk, in het begin van Junij, kwam TROMP opdagen, wiens vloot echter niet in den besten staat was. Wel was het getal der schepen groot; maar zij waren meest slecht gewapend, en ofschoon TROMP hierover klaagde, kon dit niet zoo spoedig verholpen worden. Na eenigen tijd gekruist te hebben, zonder elkander te ontmoeten, kreeg TROMP, op den 12den Junij, 1653, den vijand, onder bevel van de Admiralen MONK en DEANE, op de hoogte van *Nieuwpoort*, in *Vlaanderen*, in het gezigt. Hij had zijne vloot, acht en negentig schepen en zes branders sterk, in vijf eskaders verdeeld, waarover hij zelf, JAN EVERTSEN, DE WITTE, DE RUIJTER en PIETER FLORISZON het bevel hadden. De Engelsche vloot bestond uit drie eskaders, en kwam langzaam op de onze af. DE RUIJTER was het eerst in het gevecht, hetwelk echter weldra algemeen werd. Een der eerste kogels van de onzen doodde den Engelschen Admiraal DEANE; maar MONK, om zijn volk niet te ontmoedigen, bedekte dezen met zijnen mantel. Het gevecht was zeer hevig, en het was vooral weder DE RUIJTER, die, tegen eenen magtigen vijand te kampen hebbende, met de grootste dapperheid streed, en telkens den vijand noodzaakte te wijken. Twee der
sche-

schepen van zijn eskader, onder bevel van den Groninger Kapitein BULTER en den Kapitein VAN DER ZAAK, hielden het tegen acht Engelsche schepen uit, en dwongen hen tot wijken; maar het schip van den Kapitein BULTER zonk, en deze dappere man kwam met het grootste gedeelte van zijn volk in de golven om. Na gedurende den geheelen dag hevig gestreden te hebben, scheidde de nacht de vloeten. Den volgenden dag had er een tweede gevecht plaats; doch de partijen waren nu lang niet gelijk. De Engelschen hadden eene versterking van achttien schepen, onder BLAKE, gekregen, terwijl daarentegen zich vele der onzen buiten het gevecht moesten houden, door gebrek aan kruid. TROMP deed echter wonderen van dapperheid. Door dertien Engelsche schepen aangetast, waren reeds verscheidene vijanden op zijn schip overgesprongen; maar hij deed zoo zeer zijn best, dat hij zijn dek weder schoon veegde. Nu kwamen DE RUIJTER en DE WITTE hem spoedig te hulp, en noodzaakten de vijanden te vlugten; dan door de lafhartigheid van eenige onzer Bevelhebbers, ontstond er eenige wanorde onder onze schepen, waardoor drie in handen der Engelschen vielen, die evenwel zoo gehavend waren, dat zij kort daarna zonken. Het gevecht duurde tot laat in den avond, en den volgenden morgen nam TROMP de wijk naar de Vaderlandsche havens, daar de meeste zijner schepen reddeloos waren.

WILLEM. Ik sta er verbaasd over, vader! dat ons Vaderland telkens zoo spoedig weder met eene nieuwe vloot in zee kwam.

VADER. Ja, wie zou dit niet, en te meer, als wij weten, hoe zeer ons Land toen nog door tweedragt verscheurd werd; maar de liefde voor Vrijheid en Vaderland stelde onze Voorouders in staat, wonderen te doen. En zoo dit verbazing bij ons wekt, nog meer moet het ons verwonderen, hoe de onzen op zee tegen de Engelschen bestand waren en telkens, of de vijandelijke vloot met verlies naar hare kusten teruggedreven, of, zoo al genoodzaakt voor de groote overmagt te wijken, dit te kunnen doen met een gering verlies. Bij ieder gevecht vinden wij toch aan onze zijde, of een veel geringer getal schepen, of, zoo het getal gelijk stond, bij

bij de onzen veel kleinere en minder bemande, en het was juist dit laatste, waartegen TROMP zoo zeer ijverde. Met dertig slecht bemande schepen sloeg DE RUIJTER de Engelschen onder ASCUE, die veertig groote bij zich had. Met zeventig slecht gewapende en slecht bemande oorlogsvaartuigen streed TROMP drie dagen lang tegen BLAKE, die wel een gelijk getal, maar groote en welbemande schepen had. Eene reden voor dezen gelukkigen uitslag is voorzeker te zoeken in de meerdere bekwaamheid onzer Opperbevelhebbers. In de meeste der gevechten trefsen wij aan het hoofd der Engelschen BLAKE, MONK, DEANE, ASCUE, wel mannen van beproefden moed, maar die nooit op zee gediend hadden, en dus niet, in de hitte van den strijd, met genoegzame bekwaamheid hunne bevelen konden geven. Aan het hoofd van de onzen stonden mannen, die, van der jeugd aan zich op de zeedienst toegelegd hebbende, vele rangen doorloopen, en alle groote of kleine zeeflagen hadden bijgewoond. Maar de voornaamste reden is te zoeken in de hulp der Voorzienigheid, welke ons zichtbaar in die gevechten beschermd heeft. Was niet het terugtrekken van BLAKE, na den driedaagschen zeefslag, op hetzelfde oogenblik, dat onze vloot, die al haar kruid vershoten had, genoodzaakt zou geweest zijn zich over te geven, een schitterend bewijs van deze hulp? Maar, wij zijn een weinig afgedwaald; vervolgen wij weder ons verhaal.

Onze Staten konden nu vooreerst geene vloot weder in zee brengen, daar TROMP en de andere Bevelhebbers hun verklaarden, dat, zoo zij hunne vloot niet met grootere schepen aanvulden, zij spoedig voor de Engelschen de zee zouden moeten ruimen. Ten laatste werd aan deze herhaalde aanzoeken gehoor gegeven, en begon men met alle magt schepen te bouwen. Maar aangezien het gereed maken van dezelfde nog al eenigen tijd vorderde, toonden de Engelschen (die reeds weder met eene vloot verschenen waren) de grootste trotschheid, en naderden zelfs onze kusten. Eindelijk, op den 6den Augustus, 1653, stak TROMP in zee met negentig schepen. Ook had de Vice-Admiraal DE WITTE in *Texel* weder eene vloot verzameld; met de-

zen

zen wilde TROMP zich vereenigen, en dan gezamenlijk den Engelschen slag leveren en hunnen overmoed vernederen. Deze vereeniging mislukte echter, en reeds op den 8sten Augustus geraakte TROMP met de Engelschen, honderd en twintig schepen sterk, onder MONK; bij *Katwijk*, slaags. Met de grootste verbittering werd er gestreden, en de bewoners van *Zandvoort* en *Egmond* werden met schrik vervuld, daar het gedonder van meer dan duizend stukken door de duinen weërkaatste. — De RUIJTER en de Vice-Admiraal JAN EVERTSEN, vooral, hadden eenen woedenden aanval door te staan; maar zij hielden het zoo lang vol, tot TROMP hun te hulp kwam. De vloten scheidden zeer laat, en niettegenstaande hunne overmagt, hadden de Engelschen geen voordeel behaald. Den volgenden dag kon men elkander niet aantasten wegens den hevigen wind, die echter voor de onzen zeer voordelig was, daar de Vice-Admiraal DE WITTE hierdoor gelegenheid kreeg, zich met TROMP te vereenigen. Deze was des nachts onder eenen geweldigen storm, niet zonder gevaar, met zeven en twintig schepen en vier branders uit *Texel* gezeild, en kreeg tegen den middag TROMP in het gezigt, die voor den mond der *Maas*, niet ver van de Engelsche vloot lag. De Engelschen deden alle mogelijke moeite, om de bedoelde vereeniging te verhinderen; maar het gelukte hun niet, en DE WITTE bevond zich tegen den avond bij TROMP. Nu was deze honderd en zestien schepen sterk, en hij wendde zich terstond tegen de Engelschen, om tot een gevecht te komen; doch deze weken terug. TROMP vervolgde hen den geheelen nacht, en den volgenden morgen ontmoetten de beide vloten elkander op de hoogte van *Scheveningen* en *ter Heide*. TROMP had zijne vloot in vier smaldeelen verdeeld. Hij zelf voerde den regtervleugel en DE RUIJTER den linker. De Vice-Admiraal JAN EVERTSEN was in het midden, en DE WITTE had de achterhoede onder zijn bevel. Nooit was er een zoo hevig gevecht geleverd. De duinen, van waar de bewoners van *Scheveningen* en omliggende plaatsen den strijd aanschouwden, weërgalmden van het gedonder des geschuts. Reeds in het begin van het gevecht was

TROMP

TROMP door de vijandelijke linie heengebroken, en de overwinning begon naar de zijde der Hollanders over te hellen. Hij gaf dus bevel tot een' tweeden algemeen aanval; dan zich te ver hierbij in de vloot des vijands wagende, werd hij terstond door verscheidene Engelsche schepen omringd. Geen' bijstand van de onzen erlangende, moest TROMP zich alleen tegen deze groote overmagt verdedigen, hetgene hij met de grootste onverschrokkenheid deed, offchoon zijn schip zeer gehavend werd. Maar tegelijk de pligten van een goed Bevelhebber en dapper zeeman vervullende, en zich te veel bloot gevende bij het in orde brengen van zijn geschtur, werd hij door een' musketkogel doodelijk in de borst getroffen. In zijne kajuit gedragen zijnde, leefde hij nog slechts eenigé oogenblikken; terwijl zijne laatste woorden waren: „ Ik heb gedaan, „ houdt goeden moed!” De Kapitein KORTENAAR, die op het Admiraalschip het bevel voerde, moedigde de zijnen echter zoodanig door zijn voorbeeld aan, dat zij de Engelschen noodzaakten te wijken. Nu liet men de overige Bevelhebbers aan boord van het Admiraalschip komen. Alle toonden de grootste droefheid, bij het zien van hunnen gefneuvelden Admiraal, vooral DE RUIJTER, die zijne tranen niet weêrhouden konde. Men besloot, om het volk niet te ontmoedigen, zijn' dood bedekt te houden en den geliefden held bloedig op den vijand te wreken. Voor de derde maal sloeg nu onze vloot door de Engelsche linie heen, en de strijd werd nog woedender, dan hij tot dusverre geweest was. Het schip van den Vice-Admiraal EVERTSEN, die nu het bevel voerde, werd spoedig zoo reddeloos geschtoten, dat het naar de *Maas* moest gesleept worden. DE RUIJTER, die den ganschen dag zeer heldhaftig gestreden en geheele vijandelijke eskaders voor zijn vuur had doen wijken, moest hem spoedig volgen, daar zijn schip insgelijks vreesfelijk gehavend was. Met vele Engelsche schepen was het niet beter gesteld. Het vijandelijk Admiraalschip werd door een' brander in vlam gezet, en het vuur niet dan met groote moeite door de matrozen weder uitgedoofd. Van beide kanten bield men zich zeer dapper: vele onzer Bevelhebbers, als DE WIL-

DE,

DE, ZWART EN DE HAAN, gedroegen zich uitstekend. Tegen den middag scheidden de vloeten zich een weinig van elkander, nadat de Hollanders viermaal door de vijandelijke linie hadden heengeslagen. En zeker zouden de Engelschen een veel grooter verlies geleden hebben, zoo niet vijf en twintig schepen zich eensklaps door lafhartigheid uit onze linie verwijderd hadden. Dit veroorzaakte eenige verwarring onder de onzen, welke achter spoedig hersteld werd; waarna de overige zich zoo dapper hielden, dat de vijand wijken moest. Eerst om middernacht namen de Engelschen den terugtogt naar hunne kusten aan, en zij waren den volgende morgen buiten het gezigt; waarop de Vice-Admiraal DE WITTE toen ook den steven naar *Texel* wendde. Deze slag kostte den onzen, buiten den Admiraal, zeker het grootste verlies, negen schepen en 2000 man. Buitendien waren vele schepen beschadigd; vooral had het Admiraalschip *Brederode* en de schepen van DE RUIJTER EN EVERTSEN veel geleden. De Engelschen hadden elf schepen en meer dan 2000 man verloren, onder welke verscheidene Bevelhebbers. Ook verbrandden zij nog acht schepen, die te veel gehavend waren om te kunnen zeilen, terwijl vele andere met moeite in de Engelsche havens kwamen.

TROMP werd algemeen betreurd; want in hem verloor ons Land een zeer dapper, kundig en gelukkig Admiraal. Gemeenzaam en vriendelijk in den omgang, was hij zeer bemind bij zijne matrozen, bij wien hij den naam van *bestevader* droeg, en die bij kinderen noemde; streed, als het er op aankwam, even goed als de minste matroos; gaf in het hevigste vuur zijne bevelen met de grootste koelbloedigheid, en was, offchoon altijd minder in magt dan zijne vijanden, nooit overwonnen. De aftogt van TROMP, na den driedaagschen zeefslag tegen BLAKE, was, even als de terugtogt van DE RUIJTER, na den tweedaagschen strijd in 1666, een meesterstuk van beleid. Reeds PIET HEIN, onder wien hij gediend had, had de loffelijkste getuigenis van hem gegeven: „Ik heb,” zeide deze, „vele dappere Bevelhebbers gezien; maar een, die zoo goed alle deugden en hoedanigheden van een goed Hoofd in zich vereenigt, heb ik nooit gekend.” Hij was

E

al-

alzoó een sieraad van zijn Vaderland, en de luister van het Nederlandfche zeewezen.

Vele Engelsche Schrijvers fpreken zelfs met den grootften lof van onzen TROMP, en getuigen, dat hij voor een' der grootfte zeelieden moet gehouden worden, die tot op zijnen tijd in de wereld verſchenen waren; ja zij kennen hem zelfs de eer toe, van in vele dingen de leermeester der Britſche Vlootvoogden geweest te zijn, en hebben niet gearzeld, zijne beelden nevens die hunner grootfte Zeehelden te hangen.

Maar wie zou den vaderlandlievenden man naar waarde kunnen ſchatten? zeggen wij liever met onzen HELMERS:

Wie voelt zijne onmagt niet, wanneer hij in zijn zangen
Den lauwer bij het graf der TROMPEN op zal hangen!

Zijn lijk werd in de Oude Kerk te *Delft* begraven, en eene prachtige graftombe te zijner eere door de Staten opgericht.

Nu moet ik eindigen, kinderen! omdat ik u reeds veel meer dan gewoonlijk verhaald heb. Ik twijfel ook niet, of gij zijt ook ditmaal weder tevreden met het medegedeelde.

ZES-

Z E S D E A V O N D.

VADER. Wij zijn gisteren gebleven bij den dood van den Luitenant-Admiraal TROMP, die in den laatsten zeeslag van 1653 tegen de Engelschen sneuvelde. Na den dood van dien edelen held, kreeg de Vice-Admiraal DE WITTE vooreerst het bevel over onze zeemagt. Deze werd in het begin van September, met eene vloot van veertig schepen, die spoedig met vijf en dertig vermeerderd werd, uitgezonden, om eene groote vloot, van bij de vierhonderd koopvaarders, door de *Sont* te geleiden.

WILLEM. De *Sont*, vader! waar ligt die ook?

VADER. Ik had u dit zoo willen vragen, en het verwondert mij zeer, dat gij dit niet weet, of het u niet herinnert; maar ik zal het u zeggen. Het Koninkrijk *Denemarken* bestaat uit een schiereiland. Gij weet toch wel wat een schiereiland is, niet waar?

HENDRIK. Dat weet ik wel, vader! een stuk land, dat bijna van alle zijden door de zee bespoeld wordt, en slechts met een smal gedeelte aan het vaste land gehecht is.

VADER. Juist; *Denemarken* bestaat uit zulk een schiereiland en twee groote eilanden, *Seeland* en *Funen*, met nog verscheidene kleine eilandjes, gelijk gij op de Kaart zien kunt. Tusschen *Seeland*, het grootste der eilanden, en *Zweden* ligt de *Sont*, en het

het is dus, even als de *Straat van Gibraltier*, eene zeeëngte of straat. Door dezelve moeten de schepen gaan om in de *Oostzee* te komen, waarop onze Voorouders toen reeds veel handel dreven, en wij ook thans nog drijven.

Nadat onze vloot zonder ongelukken op de plaats harer bestemming gekomen was, keerde DE WITTE, na insgelijks weder vier honderd schepen onder zijn geleide genomen te hebben, naar het Vaderland terug, en was zoo gelukkig, dezen rijken buit, zonder door de Engelschen verontrust te worden, behouden in onze havens te brengen. Daar de vloot den geheelen winter door zee bleef houden, leed zij een groot verlies in eenen storm, die verscheidene schepen vernielde en andere duchtig havende. Gelukkig echter hadden wij vooreerst eene zoo groote zeemagt niet meer noodig, daar de vrede met *Engeland* in het volgende jaar gesloten werd. In hetzelfde jaar, 1654, leed de Westindische Maatschappij en tevens onze geheele Handel een onherstelbaar verlies, daar de Portugezen geheel *Brazilië* weder veroverden. Dit volk, dat in 1640 het juk van *Spanje* had afgeworpen, had zich toen in schijn met ons verzoend, maar meermalen op de schandelijkste wijze het verdrag verbroken. Gelijk wij reeds vroeger gezien hebben, bragt de Kommandeur der Braziliaansche kusten, JAN CORNELISZ. LIGTHART, meermalen den Portugezen de grootste nederlagen toe, en deed het bestuur van den Graaf JOAN MAURITS VAN NASSAU, gedurende acht jaren (1636—1644), onze bezittingen en de Maatschappij bloeijen; maar na het vertrek van dezen ging ons gezag hoe langer hoe meer achteruit. In 1647 was de Vice-Admiraal DE WITTE met eene vloot derwaarts gezonden; doch deze togt bragt, door de slechte ondersteuning van de Hoofdbestuurders der volkplanting, het voordeel niet op, dat men er van verwacht had. In 1650 was DE WITTE op eigen gezag naar het Vaderland teruggekeerd; waardoor hij in verscheidene onaangenaamheden gewikkeld, ja zelfs gevangen gezet werd. Terstond na zijn vertrek, begonnen de Portugezen op nieuws het hoofd op te steken, en toen vervolgens ons Land weder in oorlog met *Engeland* gewikkeld

keld was, maakten zij zich spoedig van onze zwak bezette sterkten en bezittingen meester. In het bovengenoemde jaar werd alzoo geheel *Brazilië* aan hen afgestaan, onder voorwaarde, dat wij vrij handel met hetzelfde zouden mogen drijven.

Niettegenstaande den vrede met *Engeland*, viel er voor de onzen intusfchen wel wat op zee te doen. De Turksche zeeroovers, die, zoo lang wij met de Engelschen in oorlog waren, de handen ruim gehad hadden, waren tot de grootste vermetelheid en magt opgeklommen. Zij zeilden zelfs, met kleine vloten van acht tot twintig schepen, de *Straat van Gibraltar* door, om op de kust van *Portugal* te kruisen, en hadden ons zoowel als den Engelschen reeds verscheidene schepen ontnomen. De Staten besloten derhalve, deze zeeschuimers, die onzen Koophandel reeds zoo veel schade hadden toegebracht, te vernielen. Te dien einde werd DE RUIJTER, die wegens zijne uitstekende dapperheid tot Vice-Admiraal benoemd was, met tien schepen naar de *Middellandsche Zee* gezonden, om vijftig koopvaarders tegen deze kapers te beschermen en hen tegelijk zoo veel mogelijk uit te roeijen. Veilig door de *Straat van Gibraltar* gekomen zijnde, bragt hij zijne koopvaarders tot in *Cadix*, en bleef toen in de *Middellandsche Zee* kruisen. Hij was zoo gelukkig, de zeeroovers grootendeels te verdelgen, en de zee voor eenigen tijd schoon te vegen. Ook bevrijdde hij vele Christen-gevangenen, die door de barbaren als slaven gebruikt werden en de schandelijkste mishandelingen van hen ondergaan moesten. Eerst in het volgende jaar keerde DE RUIJTER, na eene koopvaardijvloot onder zijn geleide genomen te hebben, naar het Vaderland terug, waar hij behouden aankwam en met vele lofuitingen overladen werd. In hetzelfde jaar, 1656, brak er een oorlog uit tusfchen de Noordsche Mogendheden. De Koning van *Zweden* viel de Polen aan, en sloot ook de haven van *Dantzic* (eene zeer belangrijke handelsstad aan de *Oostzee*) met vier schepen in. De Staten, vreezende, dat onze Handel op de *Oostzee* hierdoor benadeeld zoude worden, en insgelijks door de *Dantzigers* aangezocht, besloten deze stad te helpen, en zonden eene vloot, onder bevel van

den Luitenant-Admiraal JACOB VAN WASSENAAR, *Heer van Obdam*, derwaarts. WASSENAAR, een man van hooge afkomst, was, toen hij, in plaats van TROMP, tot de waardigheid van Luitenant-Admiraal verheven werd, Kolonel van een regiment ruiters, en had nooit op zee gediend. De voornaamste oorzaak dezer keuze was, dat de Staten van *Holland* het opperbevel over de vloot niet gaarne in handen van den Zecuwfchen Vice-Admiraal JAN EVERTSEN, aan wien het naar ouderdom van rang toekwam, wilden geven, en zij het aan DE WITTE, die niet door het scheepsvolk bemind was, niet toevertrouwden. Dit deed hen alzoo besluiten, om, naar het voorbeeld der Engelschen, eenen Luitenant-Admiraal, hoewel juist geen zee-man, te verkiezen, en hunne keuze viel, vooral door toedoen van den Raadpensionaris van *Holland*, JAN DE WITT, op den *Heer van Obdam*, welke door zijne dapperheid beroemd was en om zijne rechtschapenheid algemeen geacht werd. Het kostte echter veel moeite, om dezen man tot het aannemen van dien post te bewegen, daar hij volkomen bewust was, welke taak hij op zijne schouders laadde, met als opvolger van TROMP op te treden. Eindelijk liet hij zich niettemin overhalen; hij nam het opperbevel over onze geheele scheepsmagt op zich, en zijn eerste togt was naar de *Oostzee*. In Junij, 1656, uitgezeild, kwam onze vloot, acht en veertig schepen sterk, in de volgende maand voor de haven van *Dantzic*, van waar inmiddels de Zweden op hare nadering reeds de vlugt genomen hadden. Nadat nu de Admiraal een voor ons voordelig verdrag met KAREL GUSTAAF, Koning van *Zweden*, gemaakt had, keerde hij zelf in September met het grootste gedeelte der vloot naar het Vaderland terug; en liet den Schout-bij-nacht, CORNELIS TROMP, den waardigen zoon van den grooten, te regt door ons hoog geroemden MARTEN HARPERTSZOON, met eenige schepen en het krijgsvolk achter. Deze volgde hem echter spoedig na. Twee jaren daarna borst er een nieuwe oorlog in het Noorden uit. De Zweden hadden den Koning van *Denemarken* den oorlog verklaard en hem in zijn eigen Land aangetast. Reeds verscheidene malen hadden

zij

zij de Denen geslagen, *Funen* en een gedeelte van *Seeland* bemagtigd, en waren tot voor de hoofdstad *Köppenhagen* doorgedrongen. Zeg mij eens, WILLEM! in welk gedeelte van *Denemarken* ligt die stad?

WILLEM. Op het eiland *Seeland*, vader!

VADER. Goed. Nu deed de Koning van *Denemarken* bij onze Staten aanzoek, om hem onderstand te zenden. Deze waren hiertoe niet ongenegen, en rustten te dien einde eerte vloot van vijf en dertig schepen en eenige branders uit. Op den 17den October uitgezeild, kwamen de onzen, onder bevel van den Luitenant-Admiraal VAN WASSENAAR, in het begin van November in de *Sont*, waarvan de doortocht toen geheel door de Zweden verhinderd werd. Hier lag ook de Zweedsche vloot onder bevel van den Admiraal Graaf KAREL GUSTAAF WRANGEL, vijf en veertig schepen en eenige branders sterk. Den 8sten November tastte WASSENAAR, die zijne vloot in drie smaldeelen verdeeld had, met eenen voordeeligen wind den vijand aan, niettegenstaande het hevige schieten van de batterijen van het kasteel *Kronenburg*, dat op de kust van het eiland *Seeland* ligt. Van beide kanten werd met de grootste woede gestreden. De Zweden hadden het vooral op ons Admiraalschip en de schepen van de Vice-Admiralen DE WITTE en PIETER FLORISZON gemunt. DE WITTE, die de voorhoede aanvoerde en, door den stroom weggedreven, met zijn schip was vastgeraakt, werd in het hevigste van het gevecht, na wonderen van dapperheid verrigt, een vijandelijk schip in den grond geschoten en verscheidene andere vreeslijk geteisterd te hebben, doodelijk gewond. Toen hij zich niet meer kon staande houden en op zijne knien viel, moedigde hij zijn volk nog met den degen in de hand aan, om zich dapper te houden en zich zoo lang mogelijk te verdedigen. Weinige oogenblikken hierna stierf hij, en zijn schip, met duizende kogels doorboord, viel in de magt der vijanden, die het evenwel niet lang behielden, daar het terstond zonk. Ook verloren wij den Vice-Admiraal PIETER FLORISZON. Deze, die het bevel over de achterhoede had, werd reeds in het begin van den slag, terwijl hij met

de grootste onverschrokkenheid streed, doodelijk gekwetst, en had terstond den adem uitgeblazen; zijn schip werd echter, door de dapperheid der zijnen, midden uit de vijanden gered. Nu wendde zich de grootste magt der Zweden tegen den Admiraal VAN WASSENAAR. Deze bleef zich intusschen midden in het hevigste vuur dapper staande houden, en, ofschoon zeer door het voeteuvel gekweld, met de grootste koelbloedigheid zijne bevelen geven. Twee uren lang streed hij tegen vele vijandelijke schepen; maar schoon het schip zoodanig doorschoten was, dat men ieder oogenblik vreesde hetzelfde te zullen zien zinken, verloren, noch hij, noch de dappere Scheepsbevelhebber EGBERT MEEUWSZON KORTENAAR, die het bevel op het Admiraalschip voerde, den moed, en zij hielden het zoo lang vol, tot men hun te hulp kwam. De Kapiteins DE LIEFDE, VAN KAMPEN en VAN NES sloegen midden door een aantal vijandelijke schepen heen, om hunnen Bevelhebber te komen helpen, en noodzaakten de vijanden, na een dapper gevecht, het Admiraalschip te verlaten. Na eenen strijd van zes uren, begonnen de Zweden te vlugten. Zij hadden elf schepen verloren, waarvan drie door de onzen genomen werden. Onze vloot had slechts één schip verloren, dat van den Vice-Admiraal DE WITTE. Het lijk van dien held werd ons edelmoedig door den Koning van Zweden, die het geheele gevecht van het kasteel *Kronenburg* gezien had, teruggegeven. Ons Land verloor in hem, als ook in den Vice-Admiraal PIETER FLORISZON, twee dappere en onverfaagde mannen, die, gelijk zij reeds meermalen betoond hadden, alles voor het Vaderland ten beste hadden.

DE WITTE was, in 1599, uit ouders van geringen stand, niet verre van *Brielle* geboren, had van zijne jeugd af ter zee gediend, meer dan vijftig gevechten bijgewoond en in vijftien groote zeelagen aan de spits der zijnen gestreden. Hoewel zijn wrevelig en twistziek karakter hem vele vijanden verwierf, en hij veeltijds op geen goeden voet met de overige Bevelhebbers stond, vergoedde zijne liefde tot het Vaderland al zijne gebreken, en liet hij in tijd van nood alle bijzondere twisten varen, om het-

hetzelve, zooveel het hem mogelijk was, te dienen. Zijne onverfchrokkenheid, ja vermetelheid en vooral zijne persoonlijke sterkte en moed, waarvan hij in den laatsten strijd de schoonste blijken gaf, bragten hem meermalen in de grootste gevaren, waaruit hij zich echter meestal zeer goed wist te redden. Op eene schitterende wijze werd dan ook zijne nagedachtenis vereerd. Zijn overschot werd in de St. Laurens - Kerk te *Rotterdam* begraven, en de Staten rigtten hem eene prachtige graftombe op, tot een duurzaam gedenkteeken, ook voor de nakomelingschap, wegens de diensten, door hem aan het Vaderland bewezen.

PIETER FLORISZON is minder algemeen bekend, dan hij dit wel verdiende. Het eerst komt hij voor als Schout-bij-nacht in den driedaagschen zeeslag tusschen TROMP en BLAKE, bij welk gevecht hij langen tijd alleen tegen zes Engelsche schepen streed en door TROMP ontzet werd. In 1653 tot Vice-Admiraal verheven, vergezelde hij den Luitenant-Admiraal VAN WASSENAAR naar *Dantzig*, en zou voorzeker meer dappere daden bedreven hebben, zoo niet de dood een einde aan zijn roemrijk leven maakt had. Hij werd in de Groote Kerk te *Hoorn* begraven, waar de Staten eene prachtige graftombe voor hem hebben doen oprigten.

Door deze overwinning der onzen was *Denemarken* nu wel van het grootste gevaar gered; maar de oorlog bleef niettemin voortduren. De Staten besloten dus dit Land verder te ondersteunen, en zonden in het volgende jaar den Vice-Admiraal DE RUIJTER, met veertig schepen en vier duizend man landingstroepen, derwaarts, ten einde onze vloot te versterken. In het eerst viel er weinig voor, vooral, daar men herhaalde pogingen deed, om den vrede tusschen de vijandelijke Mogendheden te herstellen. Derhalve kreeg de Luitenant-Admiraal VAN WASSENAAR, die reeds sedert eenigen tijd ongesteld was geweest, bevel, om met een gedeelte der vloot naar het Vaderland terug te keeren en het opperbevel over het andere gedeelte aan DE RUIJTER te geven. Deze bleef dus achter met acht en vijftig schepen en de landingstroepen, en besloot terstond, daar alle pogingen, om de partijen te bevredigen,

mislukten, een einde aan dien oorlog te maken en de Zweden met kracht aan te tasten. Hij wilde op het eiland *Funen*, dat geheel door deze bemagtigd was, eene landing wagen, om hetzelfde te heroveren. Eerst trachtte hij de landing bij het stadje *Nijeborg* te bewerkstelligen; maar het mislukte hem, daar de Zweden de kust zeer sterk bezet hadden. Nu besloot hij het bij *Kartemunde*, dat niet ver van *Nijeborg* ligt, te ondernemen; en den vijand tegelijk daar bezig te houden. Bij het stadje gekomen, liet hij het terstond hevig beschieten, en trachtte, onder begunstiging van dat vuur, de landing te volbrengen. DE RUIJTER zelf was onder de voorsten van zijn volk en moedigde allen door zijn voorbeeld aan, hun toeroepende: „Valt aan, mannen! valt aan! of wilt gij u hier schandelijk laten doodschieten?” Deze woorden verdubbelden den moed der onzen. Een Fransch Edelman, DE BUAT, die vrijwillig aan deze onderneming deelnam, sprong onverschrokken het eerst in zee, en riep den soldaten toe hem te volgen. Deze voor een vreemdeling in dapperheid niet willende onderdoen, volgden met ongeloofelijke onverschrokkenheid zijn voorbeeld en naderden al zwemmende het land. DE RUIJTER bevond zich onder de eersten op hetzelfde. Nu ontstond er een hevig gevecht met de Zweden, die echter langzamerhand teruggedreven werden, en de wijk in het stadje namen, hetwelk zij evenwel, hevig door de onzen vervolgd wordende, spoedig weder verlaten moesten. Onmiddellijk hierop besloten de onzen, hun voordeel te vervolgen en, nu ook door de Denen geholpen, het stadje *Nijeborg* aan te tasten. Voor hetzelfde hadden intusschen de Zweden eene sterke stelling genomen, en de onzen werden eerst, bij het bestormen derzelve, met verlies teruggedreven. Voor de tweede maal echter een aanval wagende, sloegen zij de Zweden op de vlugt en noodzaakten hen, om, met achterlating van alles, overhaast in *Nijeborg* te vlugten. Ondertusschen was DE RUIJTER, die begrepen had, dat men de stad ook van den zee kant moest aantasten, hier met de vloot gekomen, en begon *Nijeborg* terstond te beschieten. Nu klom de ellende der inwoners ten top. Van alle kanten drongen

gen de Zweden, die hoe langer hoe meer door de verbóndene Hollanders en Denen teruggedrongen werden, in het stadje, en vulden hetzelfde spoedig op, terwijl het vuur de grootste verwoesting in hetzelfde aanrigtte. Het hield het ook niet lang uit, en moest zich weldra op genade of ongenade overgeven. Het geheele Zweedsche leger op *Funen*, dat 7000 man sterk geweest was, van welke 2000 gesneuveld waren, viel met alle Bevelhebbers den overwinnaars in handen. Het geheele eiland werd door deze overwinning den Zweden ontruikt, die tevens al hun geschut en oorlogstuig verloren. De Denen kenden de eer dezer zegepraal grootstendeels aan de hulp der onzen toe.

Na deze overwinning, ging DE RUIJTER met het grootste gedeelte der vloot naar *Kopenhagen*, om aldaar te overwinteren. Vele malen sloeg hij ook hier de Zweden, die nog een gedeelte van *Seeland* bezet hielden, en deze stad bij verrassing poogden in te nemen, af, en hield door zijne tegenwoordigheid de Zweedsche zeemagt in bedwang. In het volgende jaar keerde onze held naar het Vaderland terug, daar de vrede tusschen *Zweden* en *Denemarken*, voornamelijk door het overlijden van den Koning van *Zweden*, KAREL GUSTAAF, gesloten werd, en onze vloot dus daar niet meer noodig was. Voordat DE RUIJTER echter de terugreis aannam, werd hij door den Koning van *Denemarken* met eerbewijzingen overladen. Hij werd begiftigd met eene gouden keten, waaraan een gouden met edelgesteenten omzette gedenkpenning van onschatbare waarde hing. Voorts werd hij tot den Adelstand verheven, en kreeg hierbij een jaarlijksch inkomen van 2000 gulden. In het Vaderland teruggekeerd, werd hij, wegens zijne dapperheid, met lofredenen door de Staten overladen.

WILLEM. Hoe trotsch zal DE RUIJTER bij zoo veel eerbetoon niet geweest zijn!

VADER. Nu denkt gij geheel verkeerd! Juist het tegendeel had plaats. De edele man bleef steeds nederig, en verhoovaardigde zich nooit op de eene of andere daad: zijn grootste genoegen was, zich in het midden van zijn huisgezin te bevinden.

vinden, en hij ging alleen op zee, omdat hij vermeende, dat het welzijn van het Vaderland het vorderde. Niet lang mogt hij ook nu het genoegen finaken van in het Vaderland te blijven. Gelijk het gewoonlijk ging, begonnen, zoodra onze vloot vertrokken was, de zeeroovers het hoofd weder op te steken, en voerden met nieuwe hevigheid hunne rooverijen uit. De Staten besloten dus, hen voor hunne verregaande trouweloosheid te straffen, en dachten geen beter Bevelhebber tot dezen togt te kunnen vinden dan onzen DE RUIJTER. Hij werd derhalve, in 1661, met eenige schepen naar de kusten van *Afrika* gezonden, om hunne vaartuigen zoo veel mogelijk te vernielen. Hier gekomen zijnde, had hij het geluk, na reeds verscheidene roofschepen genomen of verbrand te hebben, eenen voordeeligen vrede met *Algiers* en *Tunis*, de voornaamste der Roofstaten, te sluiten. Hierop keerde hij in 1663 naar het Vaderland terug, maar mogt hier weder niet lang vertoeven. De meenedige Barbaren gedroegen zich slechts zoo lang naar de vredesvoorwaarden, als DE RUIJTER hen in bedwang hield. Naauwelijks was hij de Vaderlandsche havens binnen, of deze schandelijke bedriegers begonnen hun handwerk op nieuws. In 1664 werd hij alzoog nogmaals naar de kusten van *Afrika* gezonden, en was juist bezig, de trouweloozen duchtig te kastijden, toen eene andere gebeurtenis hem noodzaakte, die kleinere vijanden te laten varen, om eenen nieuwen en magtiger bespringer van ons Vaderland te helpen bedwingen.

De Protector van *Engeland*, CROMWELL, met wien wij in 1654 vrede gemaakt hadden, was in 1658 gestorven en opgevolgd door zijnen zoon RICHARD, die als Protector door het Parlement erkend werd. Welhaast stonden echter de Koningsgezinden tegen het Bestuur op, en knoopten betrekkingen aan met den bij den dood van zijnen vader naar *Holland* gevlugten KAREL II, welke, vooral door toedoen van den Generaal MONK, in Mei, 1660, openlijk tot Koning uitgeroepen werd. Deze oom van Prins WILLEM III scheen ons in het eerst niet ongunstig. Hij bewerkte, dat de *Acte van Seclusie*, volgens welke onze

Sta-

Staten, bij den vrede van 1654, CROMWELL hadden moeten beloven, den jongen Prins VAN ORANJE nooit tot eenige hooge waardigheid te zullen benoemen, vernietigd werd. Maar zeer kort duurde deze goede gezindheid, en met de zwartste ondankbaarheid betaalde hij weldra de weldaden, hier te Lande genoten. De Engelschen hadden reeds lang met nijdige oogen den steeds toenemenden bloei van onzen Handel, de van jaar tot jaar aangroeiende magt van ons Land en voornamelijk de groote rol, die hetzelfde in het Noorden speelde, aanschouwd. Daar KAREL echter geen reden had, om ons den oorlog aan te doen, moesten er voorwendselen gezocht worden, die tot denzelfen aanleiding konden geven.

Bereids in 1661 was de Engelsche Schout-bij-nacht ROBERT HOLMES met een smaldeel naar de westelijke kusten van *Afrika* gezeild, en had daar vele gewelddadigheden tegen de onzen bedreven. In 1664 werd hij op nieuws met twee en twintig schepen derwaarts gezonden, met bevel, om onze bezittingen aldaar te vermeesteren. Met deze magt bemagtigde HOLMES al de sterkten, die wij daar hadden, buiten *St. George del Mina*; stak van daar naar *Amerika* over; nam onze bezittingen in het noordelijk gedeelte van dat werelddeel, als ook de eilanden *St. Eustatius* en *Tabago* weg, en keerde met grooten buit en eenige genomene koopvaarders naar *Engeland* terug.

Zoodra de tijding van deze vijandelijkheden in ons Vaderland gekomen was, welke, als ware het, het sein tot den oorlog waren, beklagden de Staten zich zeer hevig hierover bij het Engelsche Hof; maar aangezien de Koning voorgaf van de zaak niets te weten en niets scheen terug te willen geven, begon men zich hier in aller ijf te wapenen. Eerst was men voornemens, om den Luitenant-Admiraal VAN WASSENAAR met eene vloot naar *Afrika* en *Amerika* te zenden, ten einde onze verlorene bezittingen aldaar te hernemen; doch daar het uitrusten van de schepen nog al eenigen tijd aanhield, bleef dit plan onuitgevoerd, en gaf men DE RUIJTER, die met twaalf schepen in de *Middellandsche Zee* bezig was de vrijbuiters te vernielen, inmiddels bevel, om de forten op de *Kust van Guinea* te heroveren, en den

En-

Engelschen zoo veel mogelijk afbreuk te doen. Hij ging terstond onder zeil, en kwam het eerst bij het eiland *Goeree*, op de kust van *Afrika*, dat eene bezitting der onzen was.

WILLEM. *Goeree!* Een eiland van dienzelfden naam ligt immers ook in het zuiden van de Provincie *Holland?*

VADER. Juist. Dit eiland was ook *Goeree* genaamd, zeker omdat er eene goede reede of ligplaats voor schepen was. DE RUIJTER vond hetzelfde in de magt der Engelschen, terwijl er negen hunner schepen, waaronder een oorlogschip, in de haven lagen. Hij maakte echter met deze schepen een verdrag, en wendde zich alleen tegen de sterkten van het eiland, welke hem spoedig door de Engelschen overgegeven werden. Nu ging hij naar de *Kust van Guinea*, en naderde het kasteel *Tokorary* of *Witsen*. Dit vond hij insgelijks door Engelschen bezet, die bij zijne nadering hevig op de onzen schooten, ofschoon de schepen de vredevlag voerden. Terstond liet hij de sterkte aantasten en dwong de vijanden tot eene spoedige overgave, niettegenstaande de negers, die de partij der Engelschen hielden, nog veel tegenstand boden. Hij liet het kasteel, dat voor de onzen weinig voordeel aanbragt, na het geplunderd te hebben, in de lucht vliegen. Van hier ging hij naar *St. George del Mina*, de hoofdplaats onzer bezittingen op de *Kust van Guinea*, de eenige sterkte, die niet door de Engelschen genomen was, om aldaar zijnen buit te brengen. Hij bleef er intusschen niet lang vertoeven, maar besloot het Engelsche fort *Kormantin* aan te tasten. Hier vond hij geduchte tegenweer, vooral daar een groot getal negers aan de Engelschen grooten bijstand boden. Een derzelve, JAN KABESSE genaamd, ydedigde zich met wanhopige dapperheid. Deze, die bij het nemen der forten, door de Engelschen, de grootste wreedheden tegen de onzen bedreven had, en nu voor de wraak der Hollanders vreesde, bleef in het heetste vuur koelbloedig staan, en scheen den dood te zoeken, daar hij niet levend in handen der onzen wilde vallen. Toen hij den dood niet vond, en echter zag, dat de Hollanders hoe langer hoe meer naderden, trachtte hij de Engelschen te over-

re-

reden, het kasteel in de lucht te doen vliegen; maar dit hem niet gelukkende, vermoordde hij eerst zijnen zoon en zijne slaven, en wierp zich vervolgens, na zich eene doodelijke wonde toegebracht te hebben, uit het kasteel naar beneden. Dit bezweek ook weldra voor den moed onzer helden, die het stormenderhand veroverden. Na eenige bezetting in hetzelfde achtergelaten te hebben, keerde DE RUIJTER naar *St. George del Mina* terug. Hier vertoefde hij nog eenigen tijd, en terstond niets meer kunnende uitrigten, wendde hij den steven weder naar het Vaderland. Op dezen terugtocht bracht DE RUIJTER den Engelschen nogmaals belangrijk nadeel toe. Hij nam verscheidene hunner schepen en verspreidde schrik onder hen tot in *Noord-Amerika*...

Op de kusten van *Noorwegen* gekomen, vernam hij, dat in de nabijheid eene geduchte Engelsche vloot lag, die op hem wachtte. Hij ging echter onverschrokken verder; maar zou zeker verloren geweest zijn, zoo niet de Voorzienigheid hem zichtbaar beschermd had, door hem voor de Engelschen verborgen te houden: daar bij dag een dikke mist en bij nacht de grootste duisternis heerschte, kwam hij gelukkig door hunne vloot heen, en liep vervolgens de haven van *Delfzijl*, aan den mond der *Eems*, in *Groningerland* binnen.

WILLEM, In *Delfzijl*, vader! men hoort toch nu niet meer, dat daar groote schepen binnenkomen.

VADER. Neen, dat is zoo; maar toen was de haven dier vesting dieper, en eene betere ligplaats voor groote schepen dan thans. Ook kwam DE RUIJTER hier slechts binnen, om de hevige vervolgingen der Engelschen te ontkomen. Groot was de vreugde in ons Land, toen men vernam, dat hij behouden was aangeland. Niet één onzer schepen had hij verloren, en de buit, dien hij op den vijand veroverd had, was zeer groot, en wakkerde den eenigzins verflauwden moed der onzen op nieuws aan.

Zoodra namelijk het berigt van de herneming der Nederlandsche sterkten op de westkust van *Afrika*, door DE RUIJTER, in *Engeland* gekomen was, begonnen de Engelschen openlijk onze koopvaarders te nemen. Bannen, korten tijd werden alzoo honderd en

en dertig onzer ſchepen in Engelfche havens opgebracht, hetgene onzen Handel een' gevoeligen ſlag gaf. Van onze zijde werd nu ook bevel gegeven, om alle Engelfche ſchepen aan te tasten en te veroveren. Dit alles moest het uitbreken van den oorlog verhaaften, welke ſlechts om het ver gevorderde jaargetijde ſcheen uitgeſteld te worden, toen de poging van den Engelfchen Commodore THOMAS ALLEN tot het nemen onzer rijke Smyrnaſche vloot, denzelfen in volle woede deed uitbarſten. Deze namelijk tastte op den 29ſten December, met zijn ſmaldeel van zeven oorlogſchepen, onze koopvaardijvloot, die, dertig koopvaarders en drie oorlogſvaartuigen ſterk, uit *Smyrna* naar het Vaderland terugkeerde, aan. De dapperheid der onzen, aangevoerd door den Kapitein PIETER VAN BRAKEL, die het ſlagtoffer van zijnen moed werd, was echter zoo groot, dat ſlechts drie ſchepen in handen der Britten vielen, welke daarvoor hun ſmaldeel zeer gehavend zagen. Deze gebeurtenis beſliste den oorlog, die binnen weinige dagen openlijk verklaard werd. Daar men reeds vroeger met het uitrusten eener groote vloot begonnen had, werd dit nu met vollen ſtjver voortgezet, en eerlang zag men de geduchtfte oorlogſvloten, die ooit de zee gedragen had, verſchijnen. Ook had men, om meer aanzien aan onze ſcheepsmagt te geven, eenige veranderingen in de Bevelhebbers gemaakt.

Reeds na den dood van TROMP, had de Provincie *Holland*, om de Bevelhebbers, welke door de verheffing van VAN WASSENAAR tot Luitenant-Admiraal eenigzins gekrenkt waren, aan te moedigen, en tevens om een beſluit voor te komen, waarbij het opperbevel, bij afwezigheid van den Admiraal, in handen van den oudſten Vice-Admiraal JAN EVERTSEN zou overgaan, behalve DE WITTE, DE RUIJTER en PIETER FLORISZON tot Vice-Admiralen benoemd, en tevens verkregen, dat, bij ziekte of dood van den Admiraal, het opperbevel in handen van den Vice-Admiraal van de *Maas* (DE WITTE) zou komen. Dit was den Zeeuwen zeer tegen de borst geweest, en, daar zij hiertoe evenveel regt hadden als *Holland*, benoemden zij, in 1664, JAN EVERTSEN tot Admiraal, die daar

door

dobr boven alle Vice-Admiralen verheven werd. Deze verheffing hadden de Hollanders met geene onverschilligheid aangezien, en, daar zij het denkbeeld om eenen Zeeuw aan het hoofd der vloot te zien onverdragelijk vonden, benoemden zij nu nog drie Luitenant-Admiraals, KORTENAAR voor de *Maas*, DE RUIJTER voor *Amsterdam*, en JAN CORNELISZOOM MEPPEL voor het Noorderkwartier. De Heer VAN WASSENAAR, die het bevel over onze geheele scheepsmagt bleef voeren, werd nu Luitenant-Admiraal-Generaal genoemd; en moest altijd, in geval van afwezigheid, door den Admiraal van de *Maas* opgevolgd worden. Ook de Provincie *Vriesland* benoemde eenen Admiraal, AUKE STELLINGWERF; zoodat onze vloot nu vijf Admiralen en vijf Vice-Admiralen, AERT JANSZOOM VAN NES, CORNELIS TROMP en VOLKERT ADRIAANSZOOM SCHRAM voor *Holland*, CORNELIS EVERTSEN, den jongeren broeder van den Admiraal, voor *Zeeland*, en RUDOLF COENDERS voor *Vriesland*, en eenige Schouts-bij-nacht telde.

Op den 23sten Junij zeilde onze vloot, honderd en drie groote schepen, elf branders en eenige kleinere schepen sterk, onder bevel van den Luitenant-Admiraal-Generaal VAN WASSENAAR, uit *Texel*. Zij voerde bijna 5000 stukken geschut, was bemand met 21000 koppen en werd verdeeld in zeven smaldeelen. Het was mogelijk de schoonste vloot, die ooit aanschouwd werd en waarvan men de beste verwachtingen kon hebben. De Engelschen, die reeds vroeger in zee verschenen, maar door storm genoodzaakt waren weder in hunne havens te wijken, kwamen, na hunne schade hersteld te hebben, op nieuws in zee. Op den 12den Julij kreeg onze vloot den vijand, honderd en tien schepen en twintig branders sterk, onder bevel van den Hertog VAN YORK, in het gezigt, en den volgenden morgen begon het gevecht met het aanbreken van den dag. De Admiraal VAN WASSENAAR sloeg, met nog eenige andere schepen, midden door de Engelsche linie heen, en tastte het vijandelijke Admiraalschip *the Royal Charles* aan. Verschrikkelijk was de kamp, tuschen deze beide schepen. Verscheidene vrienden van den Hertog VAN YORK werden

F

naast

naast hem doodgeschoten, en hij zelf werd door het bekkeneel van eenen derzelve gekwetst. Echter, terwijl de dappere VAN WASSENAAR den vijand hevig teisterde, geraakte, door de onvoorzigtigheid van zijn eigen volk, de brand in zijne kruidkamer, en het schoone schip, *de Eendragt* genaamd, vloog terstond, met al wat er op was, in de lucht. Slechts vijf, van de vijf honderd matrozen, waarmede hetzelfde bemand was, konden gered worden. Door deze ramp ontstond in onze vloot eene verwarring, waardoor een nieuw ongeluk veroorzaakt werd. Drie Hollandsche schepen geraakten met de touwen zoodanig in elkander verward, dat zij niet meer bestuurd konden worden en voor den wind wegdreven. Wel trachtte men terstond met kappen en houwen de schepen van elkander af te krijgen; maar eer men dezelve geheel konde redden, kwam een Engelsche brander op hen af, en stak de schepen in brand, die weinig tijds daarna, met een groot gedeelte van het volk, in de lucht vlogen. Nu werd de schrik en verwarring algemeen, en vele lafhartige Scheepsbevelhebbers zochten een goed heenkomen. Ongelukkig was ook reeds in het begin van het gevecht de dappere Luitenant-Admiraal KORTENAAR, die den Heer VAN OBDAM had moeten opvolgen, doodgeschoten, zoodat onze vloot zelfs eenigen tijd zonder Opperbevelhebber was. Sommige Scheepsvoogden handhaafden echter met roem de eer onzer vlag. SEBASTIAAN CENTEN, Bevelhebber van het schip *Oranje*, veroverde, na een hardnekkigen kamp, het schip van den Graaf VAN SANDWICH, en liet er langer dan een uur onze vlag op waaijen. Maar weldra door groote overmagt aangevallen, en niet door de onzen geholpen wordende, moest hij, na den hevigsten tegenstand, het schip weder aan den vijand overlaten. Hij zelf stierf aan zijne wonden, en zijn schip vloog korten tijd daarna in de lucht. Ook de Admiraal van *Zeeland*, JAN EVERTSEN, die het opperbevel op zich genomen had, streed lang met groote dapperheid tegen verscheidene vijandelijke schepen; doch zijn schip werd zoo gehavend, dat hij genoodzaakt was naar de *Maas* te wijken. De Vice-Admirals CORNELIS TROMP, CORNELIS EVERTSEN, SCHRAM, COENDERS,

DERS, Kapitein DE VRIES, en anderen, floegen den geheelen dag als leeuwen tegen de overmagtige vijanden, en braken vijf malen door hunne linie heen; maar zij moesten eindelijk al strijdende langzamerhand naar onze kusten wijken. Tegen den avond scheidden de vloeten van elkander, en TROMP kwam den volgenden morgen, met zestig schepen, behouden binnen *Texel*, terwijl andere schepen EVERTSEN naar de *Maas* volgden en nog anderen in het *Vlie* binnenliepen.

Deze noodlottige slag kostte onze vloot, buiten het schoone Admiraalschip, zeventien schepen, die, of door de lafhartigheid der Bevelhebbers in handen der vijanden vielen, of verbrand werden. De Engelschen verloren ook eenige schepen, waarvan één door den Kapitein DE HAAN veroverd werd, terwijl verscheidene hunner Bevelhebbers gesneuveld waren. Ons verlies in manschappen was mede zeer groot. In den Luitenant-Admiraal-Generaal VAN WASSENAAR verloor ons Land een dapper en onversaagd Vlootvoogd, die zijn Vaderland, reeds vóór hij op zee ging, vele diensten bewezen had. Hij stierf eenen schrikkelijken dood en zijn lijk werd ook nimmer wedergevonden; echter rigtten de Staten een fraai gedenkteeken voor hem op in de Groote Kerk te *Gravenhage*.

Een ander groot verlies was dat van den heldhaftigen Admiraal EGBERT MEEUWSZ. KORTENAAR; ja het sneuvelen van dezen wordt door velen voor de grootste oorzaak van de overwinning der Engelschen gehouden. Van zijne jeugd af op zee geweest zijnde, had KORTENAAR reeds vroeg zijne regterhand en zijn regteroog in den strijd verloren, maar daarom de dienst niet verlaten. TROMP, op wiens schip hij, in 1652, als stuurman diende, merkte reeds zijne verdiensten op, en verzocht hem als Kapitein op zijn schip te mogen hebben. Hij was tegenwoordig bij het sterven van dezen held, en moedigde het scheepsvolk zoo zeer door zijne woorden aan, dat alle verwarring, door den dood van dien Bevelhebber op het schip ontstaan, ophield. In 1658 deed hij als Kapitein, op het Admiraalschip van den Heer VAN WASSENAAR, den togt mede tegen *Zweden*, daar de Staten in hem een zeer bekwaam en dapper Zeeheld

kenden. Hij bragt veel toe tot de overwinning op de Zweedſche vloot in de *Sont*, en werd bij zijne terugkomst in het Vaderland tot Vice-Admiraal der *Maas* benoemd, in plaats van DE WITTE, die in het gevecht gebleven was. In 1665 werd hij tot Luitenant-Admiraal van de *Maas* verheven, en woonde in die waardigheid den eerſten zeeſtrijd van den tweeden Engelfchen oorlog bij, waarin hij sneuvelde. Onze Vaderlandſche Dichter G. BRANDT, die in de zeventiende eeuw bloeide, heeft het volgende grafſchrift op hem gemaakt:

De Held der Maas, verminkt aan oog en rechterhand,
En echter 't oog van 't roer, de vuist van 't Vaderland,
De groote KORTENAAR, de ſchrik van 's vijands vloten,
De onſluiters van de *Sont*, ligt in dit graf beſloten.

Buitendien hadden wij nog den Admiraal van *Vriesland* AUKE STELLINGWERF en verſcheidene andere Bevelhebbers te betreuren, die alle met roem voor het Vaderland vielen. De Kapiteins, die de vlugt genomen hadden, werden ſtreng geſtraft; drie hunner werden ter dood gebragt, en de andere uit de dienſt onſlagen en gebannen. De Admiraal JAN EVERTSEN, die bij zijne komſt te *Brielle* door het gepeupel mishandeld werd, daar men hem valſchelijk beſchuldigde van zich lafhartig gedragen te hebben, nam zijn onſlag uit de zeedienſt, en werd opgevolgd door zijnen jongeren broeder CORNELIS EVERTSEN.

De Engelfchen maakten grooten ophef van deze overwinning en rigtten vreugdefeesten ter eere van dezelve aan; doch wij zullen morgen zien, hoe duur zij deze vermeende zegepraal weldra moesten betalen.

ZE-

Z E V E N D E A V O N D .

VADER. Wij hebben gisteren gehoord, dat het eerste gevecht van den tweeden oorlog met *Engeland* niet zeer gelukkig voor ons afliep, en dat onze vloot voor de Engelschen de zee had moeten ruimen. Deze besloten nu, onze weerlooze koopvaardijfchepen, die rijk beladen van de *Indiën* of andere Landen naar onze hayens terugkeerden, te nemen; en zeker zouden zij ons Land groote schade gedaan hebben, indien hun dit gelukt was; doch zij ondervonden weldra, tot hun eigen nadeel, dat de tegenspoed Hollandsche dapperheid eer aanvuurt dan vermindert. Onze koopvaardijfchepen, bijtijds het gevaar, dat hen bedreigde, vernomen hebbende, kregen bevel, om in de haven van *Bergen* in *Noorwegen* te vlugten, alwaar zich dan ook spoedig een aantal van bijna twee honderd verzameld had. De Engelschen, hiervan verwittigd, besloten, het kostte wat het wilde, dezen schoonen buit te bemagtigen. Veertien groote fchepen werden derhalve door hen afgezonden, die, niet tegenstaande zij in eene vreemde haven waren, de onzen aantastten. Deze, offchoon slechts acht weerbare fchepen hebbende, verdedigden zich echter, onder bevel van den dapperen PIETER DE BITTER, met zoo veel moed, dat de Engelschen, na een gevecht van

drie uren, met verlies van veel volk en zeer gehavend, moesten vlugten. Onze koopvaarders, die weinig schade bekomen hadden, gingen vervolgens onder zeil naar het Vaderland, en kwamen, onder bescherming onzer vloot, die intusschen te hunner redding uitgelopen was, na eenen woedenden storm, waardoor de schepen geheel verstrooid werden, doorgegaan te hebben, in onze havens aan.

Intusschen had men in ons Land de gehavende schepen reeds weder hersteld, en onze vloot met nieuwe versterkt; zoodat deze in staat was, om eerlang in zee te verschijnen. Men had den Admiraal CORNELIS TROMP, die, na den dood van WASSENAAR en KORTENAAR, en het vertrek van den Zeeuwfchen Admiraal JAN EVERTSEN, in den laatsten slag het bevel gevoerd had, en de Engelschen door zijne dapperheid belet had meer voordeel te behalen, het opperbevel over onze zeemagt gegeven, en spoedig zou deze in zee gaan.

WILLEM. Beloonde men dan DE RUIJTER niet voor zijne dapperheid op zijnen laatsten togt?

VADER. Wees niet voorbarig, lieve zoon! gij zult het hooren. DE RUIJTER was toen nog niet teruggekomen, en men vreesde, dat hij verloren was; maar zoodra men zijne komst in het Vaderland vernam, werd alles veranderd. Reeds gedurende zijne afwezigheid, was hij tot Admiraal van *Holland* benoemd, terwijl TROMP dit eerst na den dood van KORTENAAR geworden was. Naar rang, kwam het hem dus niet alleen toe om het opperbevel te voeren, maar ook in verdiensten overtrof DE RUIJTER ver zijnen mededinger. Ofschoon TROMP dus reeds met het opperbevel bekleed was, aarzelden de Staten geen oogenblik, om het, bij den terugkeer van DE RUIJTER, aan hem te ontnemen, en aan dezen te geven. TROMP, die zich hierdoor beleedigd gevoelde, wilde nu eerst in het geheel niet onder DE RUIJTER dienen, doch liet zich echter eindelijk hiertoe door zijne vrienden overreden.

Zoodra DE RUIJTER het opperbevel verkregen had, werd er met verdubbelden spoed gewerkt, om de vloot in zee te krijgen. Nu evenwel ontstond er eene groote zwarigheid, hoe dezelve *Texel* te doen uit-

uitloopen, daar het, door de aanhoudende zuid-, zuidweste-, of westewinden, volgens het algemeen gevoelen van de loodsen, onmogelijk was de schepen in zee te brengen. Aangezien het minste oponthoud de rijke Oostindische koopvaarders in handen der Engelschen kon doen vallen, kwam de Raadpensionaris JAN DE WITT op het denkbeeld, om de vloot door het *Spanjaardsgat*, na dien tijd *Jan de Wiitsdiep* genoemd, te sturen, en haalde eenige loodsen tot zijn gevoelen over. Zoodra hij nu door eigene nasporing geleerd had, dat het mogelijk was, beklom hij zelf het eerste en zwaarste schip, wees aan de overige schepen den weg, en bragt de geheele vloot op den 16den Augustus, 1665, behouden in zee. Deze vloot, bestaande uit drie en negentig groote schepen, twaalf branders en eenige kleine schepen, voerde 4300 stukken geschut, en was bemand met 20000 koppen, die alle vol moed waren om den geleden' hoon op den vijand te wreken. De Engelschen schenen echter den slag te ontwijken, en vergenoegden zich, met eenige der onder bescherming van de oorlogschepen naar huis terugkeerende koopvaarders, die door eenen hevigen storm afgedwaald waren, te nemen, met welken buit zij terstond naar hunne havens weken.

DE RUIJTER, nu de zee ruim hebbende, verspreidde acht dagen lang schrik en vrees langs de Engelsche kusten, en sloot zelfs den *Teems* in, zoodat er geen schip in of uit kon. Maar eene hevige ziekte, die op onze vloot woedde, noodzaakte hem, naar onze kusten terug te keeren. Dit jaar viel er dan ook niets bijzonders meer voor; maar het volgende onderscheidde zich van alle vroegere door hevige zeegevechten, welke den roem van DE RUIJTER door de geheele wereld verspreidden.

Op den 1sten Junij, 1666, stak hij in zee, met eene vloot van negentig schepen, die bemand was met 20000 koppen, en 4700 stukken geschut voerde. Dezelve was verdeeld in drie eskaders: onder den Opperbevelhebber, onder CORNELIS EVERTSEN en CORNELIS TROMP, die elk eenen Luitenant-Admiraal onder zich hadden; als: DE RUIJTER, ABT JANSZON VAN NES; EVERTSEN,

TJERK HIDDUS DE VRIES, den opvolger van AUKE STELLINGWERF, en TROMP, JAN CORNELISZON MEPPEL. Reeds den iiden ontmoette hij een gedeelte der Engelsche vloot, onder den Admiraal MONK, dat vijf en zestig groote en eenige kleine schepen sterk en in drie eskaders verdeeld was. Een ander gedeelte der Engelsche scheepsmagt, onder Prins ROBERT, was uitgezonden om een Fransch smaldeel, dat zich met de Nederlanders vereenigen moest, op te zoeken en zoo mogelijk te verslaan. Wat het getal der stukken geschut en der bemanning betrof, was echter dit eerste gedeelte der Engelsche vloot weinig minder dan de geheele Nederlandsche scheepsmagt. Tegen den middag kwamen de Engelschen, die het voordeel van den wind hadden, op de onzen af, en tastten de achterhoede onder TROMP aan, waarop de geheele vloot spoedig in het gevecht was. Nu vertoonde zich hier de krijgskunde van DE RUIJTER op de schitterendste wijze. De wind, die van den morgen af vrij hevig was, begon nog meer op te steken, en de holle zee deed de Engelsche schepen zoo zeer op zijde hellen, dat zij de onderste batterij van hun geschut niet konden gebruiken, terwijl de onzen, door 's vijands vaartuigen voor den wind beschut, met groot voordeel denzelfden konden beschieten. Van beide kanten werden uitstekende bewijzen van heldenmoed gegeven. De Engelsche Vice-Admiraal van de witte vlag, BARKLEY, door het smaldeel van TROMP afgesneden, hevig door de onzen aangetast en reeds tot het uiterste gebragt, wilde zich echter niet overgeven. In het verschrikkelijkste vuur ging hij voort, zich met den grootsten moed te verdedigen, en eerst toen hij doodgeschoten was, werd zijn schip door de onzen genomen. Het was intusschen zoo gehavend, dat het ter naauwer nood in onze havens kwam. Buitendien veroverden de onzen nog twee schepen, waarvan het eene het vorige jaar door den vijand op de onzen genomen was; doch deze waren almede zoo geteisterd, dat men ze terstond naar *Goeree* moest brengen. Ook schoot DE RUIJTER een groot Engelsch schip in den grond; zoodat deze dag niet zeer gelukkig voor den vijand was. Echter verrigtte deze ook wonden

re

ren van dapperheid. De Engelsche Schout-bij-nacht, HARMAN, had zich langen tijd tegen verscheidene onzer schepen verdedigd, en was reddeloos geschooten. Desniettemin deed hij zijn best, om zijnen vijanden te ontvlugten. Drie branders, die op hem afgezonden werden, ontsnapte hij gelukkig, en ofschoon zijn schip in brand geraakte en meest al zijn volk, om zich te redden, in zee sprong, wist hij echter in de duisternis den onzen te ontkomen. Met het laatste schot uit zijn geschut veroorzaakte hij ons Vaderland nog een groot verlies in den dapperen Zeeuwfchen Admiraal CORNELIS EVERTSEN, die door midden geschooten werd.

De nacht scheidde het gevecht van dezen dag, en de vloeten verwijderden zich van elkander, om hunne grootste schade zoo goed mogelijk te herstellen, wijl men den volgenden dag op nieuws zou beginnen. En naauwelijks was de dageraad van den volgenden morgen aangebroken, of men raakte alwederom slaags. Onze vloot telde toen nog ruim zestig schepen, daar eenige naar onze kusten gestevend waren, om de vijandelijke schepen te geleiden. De Engelschen hadden weinig minder. De wind was nu ook niet zoo hevig, en DE RUIJTER wist te zijner tijd daarvan ook zijn voordeel te trekken. Tegen den middag besloot hij eenen algemeen aanval op de vijandelijke vloot te wagen. Reeds had hij daartoe bevel gegeven, toen hij, nader bij de Engelsche linie komende, in het midden derzelve een hevig kanonvuur hoorde. Wel vermoedende, dat het eenige door den vijand van onze vloot afgesnedene schepen waren, besloot hij terstond te hulp te snellen. Hij sloeg zich door verscheidene vijandelijke schepen heen tot de plaats, waar hij het kanon-gedonder vernam, en zag hier den Admiraal TROMP, met nog drie andere schepen, aan alle kanten door vijanden omringd. Één schip was reeds verbrand, de Vice-Admiraal VAN DER HULST gesneuveld, en alle schepen waren zoo gehavend, dat TROMP, die zich met leeuwenmoed verdedigde, het echter niet lang meer zou hebben kunnen houden. DE RUIJTER kwam juist tijdig genoeg, om zijnen mededinger in roem hier van eenen gewisfen ondergang te redden.

WILLEM. Dat was edel van DE RUIJTER; nu zal TROMP zich toch wel geheel met hem verzoend hebben?

VADER. Straks zullen wij zien, hoe hij zich hield. Des te edeler was deze daad van DE RUIJTER, daar hij zich zelven door zijne menschelevendheid aan het grootste gevaar blootstelde; want van alle kanten door vijanden omringd, zond deze reeds branders op hem af, om zijn schip in brand te steken, hetgene hij echter gelukkig verijdelde. Zijn welgerigt en goed volgehouden vuur deed den vijand eindelijk wijken, en hij vereenigde zich weder met het gros zijner vloot. Nu tastte hij den vijand met nieuwen moed aan, en het gevecht was woedend. Twee malen was onze vloot reeds door de vijandelijke linie heengebroken; doch toen DE RUIJTER voor de derde maal eenen aanval wilde wagen, wachtten de Engelschen hem niet af, maar namen de wijk naar hunne kusten. Hunne vloot was tot acht en dertig schepen verminderd; want buiten verscheidene, die verbrand of veroverd waren, hadden reeds eenige vroeger de vlugt genomen. Tot laat in den nacht vervolgde de vloot der onzen de Engelschen, en zij staakten hunne vervolging slechts, om de bekomene schade te herstellen, daar zij den volgenden morgen den vijand weder hoopten aan te tasten. DE RUIJTER, die aanmerkelijke schade aan zijn schip (het beste der geheele vloot) gekregen had, en zich eenigen tijd moest ophouden, om dit te herstellen, had het opperbevel aan den Luitenant-Admiraal VAN NES gegeven. Den volgenden morgen begon deze terstond den vijand, die met alle zeilen den *Teems* trachtte te bereiken, met de meeste hevigheid te vervolgen. Evenwel gelukte het hem niet, met de Engelschen slaags te worden, die zich tegen den avond met eene andere vloot, onder bevel van Prins ROBERT, vereenigden. Een groot ongeluk trof echter dezen dag de vijandelijke vloot. Door de overhaaste vlugt, geraakte het schip *the Royal Prince*, dat 92 stukken geschut voerde en met 620 koppen bemand was, en waarop de Admiraal der witte vlag, ASCUE, zich bevond, op eene zandbank voor den *Teems*. Terstond zond de Admiraal TROMP, die het naaste
bij

bij hetzelfde was, twee branders af, om het te verbranden, en zeker zou dit gebeurd zijn, zoo niet ASCUE, die geene hoop zag om anders te ontkomen, de vlag gestreken had en zich met al de zijnen krijgsgevangen gegeven had. Juist een jaar was het dien dag geleden, dat de ongelukkige Admiraal VAN WASSENAAR met zijn schip in de lucht vloog, en roemrijk werd dus dit verlies gewroken. DE RUIJTER, die intusschen weder bij onze vloot gekomen was, gaf terstond bevel, het schip van ASCUE in brand te steken, daar hij oordeelde, dat de Engelschen alle mogelijke moeite zouden doen, om dit schoone schip te hernemen.

WILLEM. Had DE RUIJTER ook niet reeds eens tegen ASCUE gestreden?

VADER. Ja, dat hebt gij goed onthouden. In den eersten Engelschen oorlog had DE RUIJTER denzelfden ASCUE overwonnen, die nu gevankelijk naar ons Land gevoerd werd. Toen de Engelsche vloot zich met het eskader van Prins ROBERT vereenigd had, was dezelve weder zestig schepen sterk, waarvan een groot gedeelte nog niets geleden had. De onzen hadden wel een gelijk getal schepen, maar alle waren, het eene meer het andere minder, door den driedaagschen zeeslag gehavend. En toch brandden zij van begeerte, om de Engelschen weder aan te tasten; doch deze vermeden telkens het gevecht, en schenen hunne krachten geheel voor den volgenden dag te willen sparen, daar zij wel begrepen, dat de strijd dan allerhevigst zoude worden. Reeds vroegtijdig liet DE RUIJTER, den volgenden morgen, alle Bevelhebbers bij zich aan boord komen. Vol geestdrift was de taal, waarmede hij hen tot betrachting van hunnen pligt aanzette: hij prees hunne dapperheid op de drie verloopene dagen, toonde hun de Engelschen als dezelfde, die den vorigen dag voor hen gevlugt waren, en moedigde hen dus aan om zich de verkregene lauweren niet te laten ontrukken. „Het is beter,” zeide hij ten laatste, „voor het Vaderland te ster-
ven, dan zich lafhartig aan de vijanden over te geven.” Alle keerden hierop, met nieuwen moed beziel, naar hun eigen schip terug, en het gevecht begon kort hierna. Hetzelfde was allerhevigst.
DE

DE RUIJTER sloeg midden door de vijandelijke linie heen, en deed wonderen van dapperheid. De Vice-Admiraal DE LIEFDE had een' verschrikkelijken kamp met den Engelschen Vice-Admiraal, en beide schepen werden zoo met kogels doorboord, dat zij buiten gevecht gesteld moesten worden. Beide partijen deden hun best: de Engelschen, om de schande hunner nederlaag van den vorigen dag uit te wisschen, en de onzen om nieuwe lauweren te plukken.

Reeds begon de avond te vallen, en nog was het gevecht onbeslist. DE RUIJTER, die besloten had, om een einde aan den strijd, die nu reeds vier dagen duurde, te maken, gaf bevel tot eenen algemeenen aanval. Nu werd het gevecht allermoorddadigst. De onzen sloegen overal door de vijandelijke linie henen, en tastten de Engelschen met eene ongehoorde woede aan. Deze, schoon in verwarring gebragt, hielden eerst hardnekkig vol, maar waren eindelijk genoodzaakt te vlugten. Hevig werden zij vervolgd, en verscheidene hunner schepen genomen; en zoo er vele nog ontkwamen, hadden zij dit alleen te danken aan eenen dikken mist, die eensklaps opkwam, en die het voor de onzen, het vaarwater niet kundig, ongeraden maakte, om de vervolging verder uit te strekken. DE RUIJTER, den volgenden morgen geen' vijand meer ontdekkende, keerde met nog zestig schepen naar het Vaderland terug, waar hij behouden aankwam.

Zoo eindigde dan de vierdaagsche zeeflag! Nooit hadden de onzen eene roemrijker overwinning bevochten. Uitmuntend hadden zich de meeste onzer Kapiteins, en vooral al de Opperbevelhebbers gedragen. In DE RUIJTER hebben wij bij het geheele gevecht den kundigen zeeman, den dapperen held en den waren vaderlander opgemerkt. VAN NES, die eenigen tijd op den tweeden dag het opperbevel voerde, deed alles met zoo veel moed en beleid, dat de Engelschen de afwezigheid van den grooten Zeevoogd niet bemerkten. TROMP had op eene schrikkelijke wijze den dood van zijnen vader op de Engelschen gewroken. Meermalen in de dichtste drommen der vijanden vallende, werd zijn schip zoo

gehavend, dat hij telkens op een ander fchip moest overgaan. Ja de Engelschen waren zoo bevreesd voor zijne vlag, dat zij hem niet durfden naderen, en vroegen of er vijf of zes TROMPEN op de Nederlandfche vloot waren. Ons verlies was, indien men dat der vijanden berekent, zeer gering.

Het treurigfte was dat van den dapperen CORNELIS EVERTSEN. In hem verloor ons Vaderland eenen held, die reeds groote daden verrigt had, een uitstekend zeeman en eenen van zijne vurigfte verdedigers. Hij was in 1610 te *Vlisfingen* geboren en de zoon van den Zeekapitein JAN EVERTSEN. Reeds vroeg was hij door zijnen vader op zee medegenomen, en had, na den dood van dezen, die in een gevecht voor het Vaderland gefneuveld was, met zijnen ouderen broeder JAN, verfecheidene togten gedaan, en beide waren langen tijd de fchrik der zeeroovers. In 1636 tot Scheepsbevelhebber bevorderd, woonde hij in 1639, in die waardigheid, onder den Admiraal TROMP, den slag bij *Duins* bij, en overlaadde zich met roem. Later nam hij, als Schout-bij-nacht, deel aan al de gevechten van den eerften Engelschen oorlog, en onderscheidde zich voornamelijk in den slag op de kusten van *Vlaanderen*, in Junij, 1653, en het vier maanden later gevolgde gevecht bij *Scheveningen*, waarbij de dappere MARTEN TROMP sneuvelde. Bij deze gelegenheid werd zijn fchip in den grond geboord, maar hij zelf door de Engelschen gered, en gevankelijk naar *Engeland* gevoerd, waar hij drie maanden vertoefde. Bij zijne terugkomst in zijne waardigheid hersteld, deed hij den togt mede naar het Noorden, en muntte vooral bij de landing en het nemen van *Nijeborg* uit, voor welke dapperheid hij door den Koning van *Denemarken* beloond werd. Vervolgens werd hij tegen de Barbarijfche zeeroovers gezonden, en in 1664 tot Vice-Admiraal bevorderd. In den slag, waarin de Heer VAN OBDAM met zijn fchip in de lucht vloog, had hij met den Vice-Admiraal TROMP, tot den avond toe, met de grootfte dapperheid gefreden, en was, ter belooning hiervoor, tot Admiraal van *Zeeland* benoemd, welke eer hij echter niet lang genoot. Hij werd in

de

de Oude Kerk te *Middelburg* begraven; en de Staten rigtten daarna voor hem en zijnen broeder JAN, die in den volgenden slag sneuvelde en van wien ik u meer zal verhalen; eene prachtige graftombe op. Buitendien verloren wij nog den Vice-Admiraal VAN DER HULST, den Schout-bij-nacht STACHOUWER, zes Kapiteins en 800 man aan dooden, terwijl het getal der gekwetsten ruim 1000 beliep. Voorts werden er vier onzer schepen verbrand. Verschrikkelijk was daarentegen het verlies der Engelschen. Door sommigen wordt het zelfs op 6000 dooden en gekwetsten en 3000 gevangenen begroot, en onder deze telde men den Admiraal ASHUE en de Vice-Admirals BARKLEY en MINGS. Ook verloren zij drie en twintig schepen, waarvan zes in onze havens gebragt werden, terwijl vele dergenen, die den *Teems* bereikten, zoo geteisterd waren, dat zij meer op wrakken dan op schepen geleken. Onbeschrijfelijk was de blijdschap, die er bij het vernemen van deze glansrijke overwinning in ons Vaderland heerschte; men overlaadde de Bevelhebbers met lofsuitingen, rigte vreugdefeesten aan, en dankte de Voorzienigheid, die dezen voorspoed aan onze wapens gehecht had. Onze Dichter TOLLENS heeft in een voortreffelijk gedicht deze onze overwinning bezongen; eenige weinige regels van hetzelfde wil ik hier bijvoegen:

Verfpild zijn uw gewaande krachten;

Verijld is uw zegepraal;

Verdond zijn uwe ontelbre magten,

Vernield, o Brit! ten vierden maal!

Ten vierden maal' den strijd begonnen,

Ten vierden maal' den Brit verwonnen,

Den Brit ontzag en plicht geleerd,

En Neêrlands grootheid onverzeerd!

Maar hoe groot de vreugde ook ware, werden niettemin de ijverigste pogingen aangewend, om het grootste nut van deze voordeelen te trekken. Met allen ijver werd aan de herstelling der schepen gearbeid, ten einde dezelve zoo spoedig mogelijk zee te doen

doen kiezen, daar men voornemens was, eene landing op de Engelfche kusten te wagen, voordat de vijanden met hunne vloot gereed waren. Ook werd er voor fterkere bemanning van de groote fchepen gezorgd, en vele onzer Vaderlandfche jongelingen boden zich aan, om hun leven voor het Vaderland te wagen. Zelfs de oude Zeeuwfche Admiraal JAN EVERTSEN, die reeds in verfcheidene gevechten zijne dapperheid getoond had, maar na het ongeluk van WASSENAAR buiten dienst geraakt was, verzocht de Staten, om, in plaats van zijnen gefneuvelden broeder, weder als Luitenant-Admiraal van *Zeeland* in dienst te treden. „Gaarne,” zegt deze Vaderlandlievende man in zijn verzoekschrift, „zal ik mijn leven voor het Vaderland opofferen, „even als mijn vader, vier mijner broeders en mijn „zoon, die alle het geluk gehad hebben, om in „verfcheidene gevechten tegen de vijanden van den „Staat op het bed van eer te mogen fterven.” — Onverwijd werd zijn verzoek toegeftaan, en hij tot Luitenant-Admiraal van *Zeeland* benoemd. Ik herinner mij hier de woorden van onzen grooten HELMERS, die deze daad van EVERTSEN op de volgende wijze bezingt:

Hier nadert EVERTSEN! — verheft u, landgenooten!
 Voelt d' adeldom des ftams, waaruit gij zijt gefproten. —
 Hier nadert EVERTSEN! In 's Lands Vergaderzaal,
 Alom omhangen met der Britten wapenpraal,
 Spreekt hij: „o! Laat mij de eer, de onfchatbare eer verwerven,
 „Om voor de vrijheid van mijn Vaderland te fterven!
 „Vier mijner broedren, en mijn vader, met mijn' zoon,
 „Zijn, ftrijdend voor 's Lands regt, gefneuveld! ook
 dat loon
 „Zij aan mijn dienst vergund, na veertig jaren ftrijden!
 „'k Wil 't overfchot mijns bloeds aan 't heil van Neerland
 wijden!”
 Hij gaat: — beklimt de vloot, knot Englands dwinglandij —
 En als zijn broedren, zoon en vader, sneuvelt hij.

WILLEM. Het geflacht van EVERTSEN heeft wel vele Zeehelden opgeleverd?

VA-

VADER. Het geslacht der **EVERTSENS**, lieve zoon! overtrof hierin zeker alle andere in ons Land, en zal hierdoor altijd beroemd blijven. Maar buitendien waren er nog vele, die verscheidene dappere verdedigers van het Vaderland aanbragten, als het geslacht der **VAN NEËSEN**, **BANCKERTS**, **DE LIEFDES**, en andere. Erken hierin weder de hand der Voorzienigheid, die ons Land, juist in die gevaarvolle tijden, zulke helden deed voortbrengen, als welke het tegen vreemde overheerschers konden beschermen!

Reeds den 4den Julij, dus drie weken na den vorigen slag, verscheen **DE RUIJTER** weder in zee, met eene vloot van acht en tachtig schepen, twintig branders, benevens eenige vaartuigen, die met landingstroepen bemand waren. Hij kwam, zonder eenigen vijand te ontmoeten, bij de Engelsche kusten en verontrustte dezelve gedurende drie weken: maar de landing durfde hij niet ondernemen, daar geen zijner matrozen de kust kende, en het weder zeer stormachtig was. Onze vloot bleef echter zee houden, om op de Engelschen te wachten, die eerst vier weken na het uitzeilen van de onze, met eene vloot van negentig groote schepen, kwamen opdagen. De Admiraals **Prins ROBERT** en **MONK** hadden het bevel over dezelve. Op den 4den Augustus geraakten de vloeten; op de hoogte van *Duinkerken*, slaags. **DE RUIJTER** had de zijne in drie smaldeeelen verdeeld. **JAN EVERTSEN** had de voorhoede, **TROMP** de achterhoede, en hij zelf gebod den middeltogt. Door windstilte konden de schepen niet alle tegelijk in het vuur komen. Hierdoor werd **DE RUIJTER**, die met eenige schepen van zijn eskader tot midden in de vijandelijke linie doorgeslagen was, van het gros onzer vloot afgescheiden, en terstond door eene groote overmagt aangevallen. Alle krachten spanden de Engelschen in, om hem, den roem van ons Vaderland, ja van geheel *Europa*, tot overgave te noodzaken. Maar al hunne pogingen waren vruchteloos, en **DE RUIJTER** verweerde zich met zulk een' weërgaloozen moed, dat de vijanden met groot verlies moesten wijken. Dus voor eenigen tijd van den vijand bevrijd zijnde, liet hij aan de andere schepen alle mogelijke seinen geven, dat zij hem zouden te hulp ko-

komen; maar de voorhoede, onder bevel van JAN EVERTSEN en den Vrieschen Admiraal TJERK HIDDDES DE VRIES, week hoe langer hoe meer van hem af, en TROMP hield zich buiten het gevecht, even alsof hij niet tot onze vloot behoorde. Nu was de held dan genoodzaakt, zich met zijne weinige schepen, tegen een groot gedeelte der vijandelijke vloot, te verdedigen. Tegelijk met den Luitenant-Admiraal VAN NES, die zelfs in het grootste gevaar niet van zijne zijde week, hield hij nu een verschrikkelijk vuur tegen den vijand vol, en schoot zelfs twee zijner schepen in den grond. Ten laatste echter moest hij, al vechtende, voor den al te overmagtigen vijand wijken, en zocht hij zich met TROMP te vereenigen. Deze had ook eindelijk aan het gevecht deelgenomen, en het vijandelijk eskader van de blaauwe vlag aangetast, met hetwelk hij in een hevig gevecht geraakte. Na dapperen tegenstand, en nadat onze Admiraal MEPPEL den vijandelijken Vice-Admiraal in den grond geboord had, nam het Engelsche eskader de vlugt, en werd den geheelen nacht door TROMP vervolgd. Op dezen bleef DE RUIJTER dus te vergeefs wachten; maar tegen den avond vereenigde hij zich met het Zeeuwsche en Vriesche smaldeel. Hier hoorde hij nu den roemrijken, maar voor ons Land tevens noodlottigen dood van de beide Opperbevelhebbers JAN EVERTSEN en TJERK HIDDDES DE VRIES; hetgene ook de reden van het wijken van dit eskader was geweest.

Het gevecht werd den volgenden morgen met nieuwen moed hervat. DE RUIJTER, die nog gehoopt had, dat TROMP zich gedurende den nacht bij hem zou komen voegen, werd in deze verwachting bedrogen, en zag zich nu van drie kanten door de Engelschen omringd. Slechts acht schepen, die alle reeds zeer gehavend waren, kon hij tegen vier en twintig vijandelijke schepen overstellen. In dezen allerhagchelijksten toestand liet hij VAN NES, die nog niet van zijne zijde geweken was, bij zich aan boord komen, om met hem te raadplegen, wat hun in dezen nood te doen stond. Voor het eerst hoorde deze nu, uit zijnen mond, woorden van moedeloosheid, daar hij niets an-

G

ders

ders hoopte, dan hier roemvol te sterven. VAN NES toonde nog een weinig meer hoop, en voegde den held toe, dat hij ook den dood wenschte; maar, dat men juist niet stierf, wanneer men dit wilde. Hierna gaven zij, wederzijds, de plegrigste verzekeringen, van elkander niet te verlaten, en besloten langzamerhand naar onze kusten te wijken. Terstond hierop ondervonden zij ook een zichtbaar bewijs van den bijstand der Voorzienigheid. Op hetzelfde oogenblik toch, dat VAN NES naar zijn schip zoude terugkeeren, en de helden nog eens de verzekering herhaalden, van elkander getrouw te helpen, vloog een kogel door de hut, en trof juist de plaats, waar zij gezeten hadden. Eenige oogenblikken vroeger, en deze twee groote steunpilaren van het Vaderland waren verloren geweest!

WILLEM. Men zou bijna kunnen weenen bij het denkbeeld, dat men DE RUIJTER eens verliezen moest.

VADER. Ja zeker is deze edele man, welken de Voorzienigheid meermalen zoo zichtbaar geholpen heeft, de grootste achting van alle menschen dubbel waardig! — De beide helden gingen nu met de grootste dapperheid voort te vechten, en weken langzamerhand naar de Vaderlandische kusten terug. DE RUIJTER had wel den zwaarsten kamp, daar de Engelschen overtuigd waren, dat, zoo hij genoodzaakt werd zich over te geven, de overigen spoedig zijn voorbeeld zouden moeten volgen. Eens gelukte het den vijand bijna, zijn schip (*de Zeven Provinciën*) in brand te steken, en alleen de groote tegenwoordigheid van geest van den held, die hem zelfs in het grootste gevaar niet verliet, was het, die deze poging, welke zoo noodlottig voor het Vaderland zou geweest zijn, deed mislukken. Reeds was de brander tot op eene scheepslengte het schip genaderd, toen DE RUIJTER eensklaps wendde, zoodat de brander misliep, en daarenboven nog eene volle laag kreeg. Nu liet de held vier zijner sloepen, die intusschen bemand waren, naderen, om den brander aan te tasten; doch de Engelschen wachtten de sloepen niet af, en staken hun eigen vaartuig in brand, zoodat DE RUIJTER gelukkig van dezen vijand ontslagen was. Daar het alzoo den
vij-

vijand mislukt was, het schip van onzen Vlootvoogd in brand te steken, vereenigde de Engelsche Admiraal MONK alle schepen, die bij hem waren, rondom zich, en trachtte DE RUIJTER in den grond te boren. Nu werd de toestand van den held allerhagchelijkst, en in een oogenblik van wanhoop riep hij uit: „o God! „moet ik dan alleen in dezen kogelregen gespaard „blijven?” Zijn schoonzoon JOHAN DE WITTE, die op dit oogenblik naast hem stond, dit hoorende, zeide: „Vader! indien het u om sterven te „doen is, laat ons dan moedig op den vijand in- „breken en met elkander vergaan.” Deze taal, bragt DE RUIJTER tot zich-zelfen, en terstond zeide hij hierop tot DE WITTE: „Indien ik uwen raad „volgde, ware alles verloren: laat ons liever trach- „ten, onze schepen voor het Vaderland te behou- „den, dan kunnen wij ons naderhand, met Gods „hulp, op den vijand wreken.”

Gelukkig bereikte hij, eindelijk, de Zeeuwsche kust, en de Engelschen moesten tot hunne spijt zien, dat deze schoone buit hun ontsnapte. Hier vereenigde hij zich weder met vele andere schepen, die reeds vroeger, uit mismoedigheid, naar deze kusten geweken waren. Ook TROMP, die het blaauwe eskader der Engelschen tot hunne kusten toe vervolgd had, keerde, toen hij DE RUIJTER niet meer vond, naar het Vaderland terug, waar hij een' dag na dezen aankwam, zonder één schip verloren te hebben. Het eenige voordeel, dat de Engelschen van dezen slag hadden, was, dat zij de zee behielden, waartegen zij zes schepen verloren hadden.

Offchoon deze slag den onzen slechts twee schepen gekost had, hadden wij echter verscheidene dappere Bevelhebbers te betreuren, als den Zeeuwschen Admiraal JAN EVERTSEN, die reeds vroeg de schitterendste bewijzen van zijnen moed had gegeven. Hij was in 1600 te *Vlissingen* geboren en door zijnen vader tot de zeedienst opgeleid. Nog jong betoonde hij eene zoodanige koelbloedigheid, dat hij reeds op zijn twee en twintigste jaar tot Scheepsbevelhebber, en zes jaar later tot Schourbij-nacht bevorderd werd. De zeeroovers vervolgde hij altijd met den grootsten ijver, vernielde eene menigte hunner schepen, en had onder anderen het ge-

luk, gelijk wij reeds vermeld hebben, den vermaarden Duinkerkschen Vlootvoogd COLLART te helpen gevangen nemen. In 1636 verijdelde hij eenen aanslag der Spanjaarden op zijne geboortestad, en werd voor deze daad in het volgende jaar tot Vice - Admiraal benoemd. In den slag bij *Duins* voerde hij het bevel over een smaldeel, en had een hevig gevecht met het groote Portugésche Admiraalschip, dat door een' brander in brand gestoken werd en opvloog. Zijn beleid in het bevorderen van het beleg van sommige steden, als *Hülst*, *Sas van Gent*, enz., deed wel dra zijnen roem niet alleen door ons Land, maar ook door *Frankrijk* weërgalmen, ja de Koning van het laatste Rijk begiftigde hem zelfs met de Orde van St. Michiel. Vervolgens woonde hij vier zeeflagen van den eersten Engelschen oorlog bij, en gedroeg zich altijd uitstekend, vooral in het gevecht, waarin de dappere TROMP sneuvelde. In 1664 werd hij tot Luitenant - Admiraal van *Zeeland* bevorderd, in welke waardigheid hij, in den noodlottigen slag, waarin de Heer VAN OBDAM het leven liet, na den dood van dezen en KORTENAAR, het opperbevel over onze vloot voerde, maar genoodzaakt werd, daar zijn schip reddeloos was, naar de *Maas* te wijken. Dit werd hem kwalijk genomen; hij geraakte buiten dienst, en zijn broeder CORNELIS werd voor hem in de plaats gesteld. Na den kort daarop volgende dood van dezen, was hij, gelijk ik u gezegd heb, weder in dienst getreden, maar viel ongelukkig in het eerste gevecht, dat geleverd werd.

Ook de Vriésche Admiraal TIERK HIDDUS DE VRIES was een der beste en onverschrokkenste Bevelhebbers van onze vloot. Nog in 1658 voerde hij het bevel over een transportschip, en deed als zoodanig den togt met den Admiraal VAN WASSENAAR tegen *Zweden*, bij welken hij zich onderscheidde door het nemen van drie Zweedsche vaartuigen. Later tot Kapitein bevorderd, had hij zich in den slag tegen de Engelschen, in 1665, met roem overladen, en werd, tot belooning hiervoor, door de Vriésche Staten, tot Luitenant - Admiraal verheven. DE RUIJTER schatte zijne talenten zoo hoog, dat hij van hem zeide, dat hij eens waardig zou zijn, hem op te volgen. Buitendien verloren wij nog den Vice - Ad-
mi-

miraal COENDERS, die ook reeds meermalen blijken van zijnen grooten moed gegeven had, voornamelijk bij den vierdaagschen zeeslag, waarin hij twee vijandelijke schepen nam. Voorts hadden wij nog het verlies van den Schout-bij-nacht GOVERT 'T HOEN en zes Kapiteins te betreuren.

DE RUIJTER had, door zijnen bewonderingswaardigen terugtogt, den roem van al zijne vorige daden overtroffen, ja, de Engelschen getuigden, dat zijn terugtogt schooner was dan de *luisterrijkste overwinning*. Overal werd hij met de grootste lofbetuigingen, eerbewijzen en dankzeggingen overladen. De Koning van *Frankrijk*, door sommige Fransche Edelen, die als vrijwilligers op zijn schip gediend hadden en van alles ooggetuigen geweest waren, van zijne daden onderrigt, was zoo in bewondering over den held ontgloeid, dat hij hem terstond tot Ridder van de Orde van St. Michiel verhief, hem zijne beeldtenis, met edelgesteenten omzet, ten geschenke zond, en het zijne wederkeerig eischte. Om echter onzen held en de vloot niet weder aan zulk een groot gevaar bloot te stellen, durfde men TROMP, die zijne niet al te beste gezindheid jegens DE RUIJTER in het laatste gevecht had doen blijken, niet langer bij de vloot houden.

WILLEM. Nu, daar verheug ik mij over, dat die ondankbare man zijn verdiende loon kreeg.

VADER. Ho! ho! wees niet al te streng en te voorbarig in het beoordeelen. TROMP had zich, bij deze gelegenheid, wel jegens zijnen redder ondankbaar gedragen, en zijne verwijdering had wel zeer noodlottig voor ons Land kunnen worden; maar hij heeft zich later, gelijk ook bij vroegere gelegenheden, weder zeer dapper betoond. Hij werd van zijnen post ontzet, en WILLEM JOSEPH VAN GHENT, Kolonel van een regiment Mariniers, voor hem in de plaats gesteld, die echter dezen post niet dan met tegenzin aannam.

Nu gevoelde TROMP wel berouw over zijne handelwijze, en wilde wel als Kapitein onder DE RUIJTER dienen; maar, gelijk het gewoonlijk gaat, berouw komt te laat. Intusschen ondernamen de Engelschen, die in zee gebleven waren, eenen aanslag tegen onze weerlooze koopvaardij-schepen op *Vlieland*,

die hun maar al te wel gelukte, en den Hollanders groote schade deed. Honderd en vijfzig koopvaardij-schepen, die hier gereed lagen om uit te zeilen, en slechts op het geleide eener oorlogsvloot wachtten, werden door hen, op enkele na, verbrand. Vervolgens deden zij zelfs eene landing op *Terschelling*, en verwoestten een gedeelte van dit eiland te vuur en te zwaard, waarna zij weder naar hunne schepen terugkeerden en zich van onze kusten verwijderden. Dubbel moesten zij echter in het volgende jaar voor hunne hier betoonde barbaarschheid boeten, en nog dit jaar schandelijk voor onze vloot uit zee vlugten.

Aan de herstelling der schepen werd overal, na den aanslag op *Terschelling*, met verdubbelden spoed gearbeid. De Zeeuwsche Admiraal werd vervangen door ADRIAAN VAN TRAPPEN, gezegd BANCCKERTS; doch door de Vriezen werd niet dadelijk een nieuwe Admiraal benoemd.

In September, 1666, verscheen DE RUYTER reeds weder met eene vloot van zeventig schepen in zee, en trachtte de Engelschen tot een' nieuwen slag te dwingen. Deze durfden echter, hoewel sterker dan de onzen, denzelven niet wagen, en namen, op de aannadering van onze vloot, schandelijk de vlugt, doch werden, om het onstuimige weder, slechts weinig vervolgd. Bij deze gelegenheid vloog een brandend pluis van eene lont onzen DE RUYTER, die op het punt stond den aanval te bevelen, diep in de keel, hetgene hem zeer veel pijn veroorzaakte. Ook werd hij hierbij geheel ongesteld, en zelfs zoo erg, dat hij genoodzaakt was, de vloot, die nog eenigen tijd zee bleef houden, te verlaten en naar het Vaderland terug te keeren; terwijl het nog weken aanhield, vóór hij weder geheel hersteld was; welke herstelling, gelijk gij denken kunt, de grootste blijdschap bij de onzen veroorzaakte.

Dit jaar viel er niets verder op zee voor, en onze vloot moest, om het stormachtige weder, spoedig binnenkomen; maar in het volgende jaar werd de luister van ons Vaderland ten toppunt verheven; kunt gij ook raden waardoor?

WIL-

WILLEM. Dat moet zeker door den togt naar *Chattam* zijn.

VADER. Julst. Wij zullen, dunkt mij, het verhaal hiervan tot morgen uitstellen, daar gij dezen avond reeds zoo veel gehoord hebt, en het anders ook te laat zoude worden. — Laat mij echter nog iets verhalen van hetgene toen ter tijd in andere werelddeelen voorviel. In December, 1666, was de Zeeuwsche Kommandeur ABRAHAM CRIJNSSEN met zes schepen naar de *Westindiën* gezonden, om den Engelschen aldaar zooveel mogelijk afbreuk te doen. Deze veroverde de Engelsche volkplanting *Suriname* in *Guyana*, in *Zuid-Amerika*, die nog heden ten dage in onze magt is, herstelde de daarbijgelegene kolonie *Essequibo* en het eiland *Tabago*, welke beide te voren aan de Nederlanders behoord hadden, maar door de Engelschen genomen en uitgeplunderd waren, en zou den vijand nog veel meer afbreuk gedaan hebben, indien de Franschen hem goed ondersteund hadden. In Augustus, 1667, keerde CRIJNSSEN met eenige prijzen in het Vaderland terug, waar hij met lofuitingen en eerbewijzen overladen werd. Deze CRIJNSSEN behoort tot een Zeeuwsch geslacht, dat ons Vaderland vier Zeehelden geschonken heeft.

ACHTSTE AVOND.

VADER. Weet gij ook nog, HENDRIK! waar wij gisteren gebleven zijn?

HENDRIK. Ja wel, vader! bij den togt van *Chattam*.

VADER. Goed zoo. Vóór wij echter hiermede beginnen, moeten wij eerst eens weten, wat dat *Chattam* is; zoudt gij mij dat ook kunnen zeggen, WILLEM?

WILLEM. *Chattam* is eene stad, die aan den *Teems* ligt.

VADER. Dat scheelt niet veel. *Chattam* en juist hiertegenover *Rochester* liggen aan een zijtakje van den *Teems*, hetwelk men de *Rivier van Chattam* of *Rochester* noemt.

Reeds meermalen hadden onze Voorouders beproefd, eene landing op de vijandelijke kusten te ondernemen; doch telkens was dit door verschillende omstandigheden mislukt. Nu had de verbranding van onze weerlooze koopvaardijfchepen in het *Vlie*, en de barbaarsche handelwijze op *Terfchelling*, de onzen meer dan ooit aangevuurd, om deze stoutte onderneming te wagen en den vijand duchtig te kastijden. Ook hadden de Engelschen juist dit jaar (1667) niet veel haast gemaakt, om eene vloot in zee te zenden, daar de vredesonder-

han-

handelingen reeds begonnen waren, en hunne hoofdstad in diepen rouw gedompeld was door eenen verschrikkelijken brand, die in September van het vorige jaar gewoed en meer dan 13000 huizen en 80 kerken vernield had, en door eene pestziekte, die negentig duizend menschen ten grave sleepte. Schooner gelegenheid kon er dus niet komen, en schitterend was ook de uitslag van dien togt, die de Engelschen voor het oog der geheele wereld vernederde, en hen dwong, voor ons voordeelige vredesvoorwaarden aan te nemen. In het begin van Junij verscheen DE RUIJTER in zee, met eene vloot van vijf en zestig schepen, die nog gedurig versterkt werd, en bevond zich reeds twee dagen daarna voor den mond van den *Teems*. Den 17den wierp de vloot het anker voor het *Koningsdiep*, waar de *Rivier van Chattam* in den *Teems* valt en het eiland *Chapey* vormt.

Hier werd het plan der onderneming, dat eerst geheim gehouden was, aan het scheepsvolk bekend gemaakt. Men zou de *Rivier van Chattam* of *Rochester* opvaren, en al de daar liggende vijandelijke schepen nemen of verbranden; vervolgens zou men trachten, ergens eene landing te doen, en de eene of andere sterkte veroveren. Tot dezen togt werden zeventien der lichtste oorlogsvaartuigen, benevens verscheidene kleinere schepen, gekozen, waarop men 1000 man landingstroepen verdeelde. De Luitenant-Admiraal VAN GHENT kreeg het opperbevel over dit smaldeel, en de Ruwaard CORNELIS DE WITT, Heer van Putten, Burgemeester van *Dordrecht*, die mede op de vloot was, besloot aan dezen gevaarlijken togt deel te nemen.

WILLEM. Wat deed deze op de vloot?

VADER. Hij was als Gemagtigde van de Staten aan boord. Na den slag namelijk, waarin de Heer VAN OBDAM sneuvelde, waren de Staten er op bedacht geweest, om niet alles op éenen Vlootvoogd te doen aankomen, van wiens lot doorgaans het gevecht afhing. Zij benoemden telkens, bij het uitgaan der vloot, drie uit hun midden, om uit hunnen naam het hooge gezag uit te oefenen. Dezen keer was de Ruwaard DE WITT alleen benoemd. Den 19den ging het smaldeel onder zeil, terwijl

DE RUIJTER met het gros der vloot voor het *Koningsdiep* ten anker bleef, en kwam den volgenden dag, tegen den middag, voor den mond der *Rivier van Rochester*. Hier lag, op het eiland *Chapey*, het fort *Sheerness*, dat door de Engelschen bezet was. Terstond werd er besloten, hetzelfde aan den land- en zee-kant aan te tasten. Om de landingstroepen te ontscheppen, werden drie schepen vooruitgezonden, die het kasteel hevig beschoten. De bezetting wachtte echter onze troepen niet af; maar nam terstond lachhartig de vlugt, en het fort werd dus zeer gemakkelijk ingenomen. Men vond er 16 stukken geschut en een groot magazijn van scheepsbehoefden, waarvan men het meeste medenam, en het overige, den volgenden morgen, tegelijk met het fort, vernielde. Door de vermeestering van deze sterkte was de rivier voor onze schepen open, en liet men dadelijk door eenige sloepen de diepte der rivier peilen. Deze kwamen, tegen den avond, met voldoende getuigenissen terug, en nu werd de Kapitein THOMAS TOBIASZ. met zeven schepen en twee branders vooruitgezonden, met last, om alle vijandelijke schepen, welke hij ontmoette, te nemen of te verbranden. Dit smaldeel werd, den volgenden dag, door de andere schepen gevolgd. Ook liet DE WITT aan DE RUIJTER weten, dat hij op de *Rivier van Rochester* aangekomen was, en gaf hem terstond bevel, om met zijn schip en al zijne branders bij hem te komen. Intusschen deden de Engelschen alle mogelijke moeite, om den doortogt van de *Rivier van Chattam* onmogelijk te maken. Zij, die eerst door de verschijning van onze vloot als uit den slaap gewekt waren, hadden, zoodra de inname van *Sheerness* bekend was, de rivieroever met batterijen beplant, verscheidene groote schepen laten zinken, en eene reeds sedert eenigen tijd over de rivier gespannen groote ijzeren keten nog meer bevestigd, en zes groote fregatten achter dezelve geplaatst.

WILLEM. Het zal zeker veel moeite gekost hebben, om daardoor te komen.

VADER. Het was eene gevaarlijke onderneming; maar de moed der onzen overwon alles. Reeds eenigen tijd onderhield onze voorhoede, onder den
Ka-

Kapitein THOMAS TOBIASZ., met deze schepen een hevig kanonvuur; maar geen der onzen durfde naderen, om den vijand te enteren. Eindelijk bood de Kapitein VAN BRAKEL, die, denzelfden morgen, wegens overtreding van gegevene bevelen, gevangen gezet was, zich aan, om met zijn schip, dat daarenboven een slecht zeiler was, het eerst in te breken. Onder het verschrikkelijkste vuur, dat van alle kanten op hem werd losgebrand, zeilde hij onverschrokken, en zonder een schot te doen, op het eerste Engelsche fregat, dat voor de keten lag, aan, en naderde hetzelfde tot op een geweeerschor. Nu brandde hij van alle zijden los, klampte het schip, dat veel grooter dan het zijne was, aan boord, en veroverde het in een oogenblik. De Kommandeur JAN DANIELSZ. VAN RHIJN volgde hem met zijnen brander, zeilde over de keten heen, die dadelijk in stukken sprong, en stak hierop het tweede vijandelijke fregat in brand. Nog een derde schip werd door een' brander vernield, en spoedig volgde onze geheele vloot. Nu kwam de beurt aan *the Royal Charles*, een zeer fraai schip, dat 100 stukken geschut voerde en hevig op de onzen geschoten had. Het kostte echter weinig moeite, om hetzelfde te veroveren, daar de manschap, door het zien verbranden van de andere schepen verschrikt, op de aannadering der onzen, terstond de vlucht nam. Het was een der schoonste schepen van de gansche Engelsche vloot, en had in 1660 gediend, om den ondankbaren KAREL II uit ons Land naar *Engeland* over te voeren. Nog een schip werd tegen den avond door de onzen genomen en bij toeval verbrand, terwijl slechts een der zes, die hier gelegen hadden, in de duisternis ont kwam. Inmiddels was ook DE RUIJTER aangekomen, en nu werd besloten, den volgenden dag een nog grooter waagstuk te ondernemen. Achter het sterke kasteel van *Upnor* lagen drie der grootste linieschepen van de Engelsche zeemagt, die elk 80 stukken geschut voerden; ook deze wilde men trachten te verbranden. Tegen den middag gingen DE WITT, DE RUIJTER en VAN GHENT onder zeil, met een smaldeel van zeven schepen en eenige branders,

ders, en kwamen weldra voor het kasteel, dat dadelijk een hevig vuur tegen de nzen opende. Dit echter deed hunnen moed geenszins verflaauwen. Onder een allerhevigst schieten van het kasteel en de batterijen, zeilden de branders regt op de schepen aan, en klampten dezelve aan boord. DE RUIJTER, die begreep, dat zijne tegenwoordigheid het volk zou aanmoedigen, was, door DE WITT gevolgd, in eene sloep gesprongen, nam zelf het bestuur over eenen brander op zich, en gaf bevel om aan te steken. Alle drie de schepen werden eene prooi van het vernielende vuur, en binnen een uur tijds was deze geheele onderneming gelukkig voltoerd, en den vijand een allergevoeligst verlies toegebracht.

WILLEM. Maar konden dan de Engelschen in het geheel niets daartegen doen?

VADER. Zij lieten het strand met 12000 man bezetten, onder bevel van den Admiraal MONK, den Hertog VAN YORK en den Hertog VAN ALBEMARLE, om eene tweede landing voor te komen, en bragten in haast eene groote menigte branders in gereedheid. De bewoners van *Londen* vreesden zelfs, dat DE RUIJTER deze stad zou aantasten, en dat men aan onze zegevierende wapenen geen tegenstand zou kunnen bieden. Maar de voorzigtigheid liet den onzen niet toe zich verder te wagen, daar de rivier hoe langer hoe enger en ondieper werd, en de Engelschen de oevers overal met geschut beplant hadden, waarom zij den volgenden dag met hunne twee prijzen naar den mond van den *Tees* terugkeerden, alwaar zij tegen den avond aankwamen. Het geheele verlies, dat de onzen bij dezen gedenkwaardigen togt leden, bedroeg vijftig man. Zoodra DE RUIJTER zich met het gros zijner scheepsmagt vereenigd had, verdeelde hij zijne vloot, die nu vijf en tachtig schepen sterk was, in verscheidene gedeelten. Een derzelve, onder bevel van den moedigen VAN BRAKEL, werd met de twee prijzen naar het Vaderland gezonden, om aldaar de tijding van den schitterenden afloop der onderneming bekend te maken; een ander werd uitgezonden, om op vijandelijke schepen, die rijkgeladen naar hunne havens

vens terugkeerden, te kniſen; en een derde, waarbij DE RUIJTER zelf bleef, hield de geheele Engelsche kust van *Harwich* tot den *Teems* in onrust, en sloot alle havens in, zoodat er geen ſchip uit of in kon komen.

Terwijl hij hiermede bezig was, ontving hij van de Staten ſchriftelijke betuigingen van hunne bijzondere goedkeuring wegens zijne groote dienſten, bij deze gelegenheid aan het Vaderland bewezen, waarvoor zij hem ook in naam van hetzelfde bedankten. Tevens meldden zij hem, dat zijne ſtoute onderneming de gewenſchte uitwerking op de gemoederen der Engeliſchen te weeg had gebragt, en deze nu meer tot den vrede geneigd waren, zoodat zij hem verzochten voort te gaan met hen te verontrusten. DE RUIJTER beſloot dan ook terſtond eene nieuwe onderneming te wagen, en den *Teems* nog eens op te varen. Op den 6den Julij ging hij met dertig ſchepen onder zeil; maar vernam weldra, dat de Engeliſchen den doortogt, zelfs voor de kleinſte vaartuigen, gevaarlijk gemaakt hadden, daar zij verſcheidene ſchepen hadden laten zinken en tevens de oevers met batterijen beplant hadden. Onze held oordeelde het dus niet raadzaam, de rivier verder op te zeilen, en keerde, den volgenden dag, naar den mond derzelve terug.

Nu dit mislukt was, werd er beſloten, om den vijand bezig te houden door het fort *Longward* in de baai van *Harwich* aan te taſten. Deze onderneming liep echter mede niet veel gelukkiger dan de vorige af. Wel werden de landingstroepen ontscheept, en naderden deze het kasteel, tot op korten afstand; maar de ſchepen, zonder welke hetzelfde onneembaar was, konden niet verder komen, daar de Engeliſchen alles gedaan hadden, om de baai te ſtoppen. De troepen werden dus gedwongen, naar hunne booten terug te keeren. Gelukkig hadden zij hier den Graaf VAN HOORN met eenig volk achtergelaten, om de booten tegen elken onverhoedſchen aanval te beſchermen; want naauwelijks waren de troepen tegen het kasteel opgetrokken, of eene ſterke magt van ruitery en voetvolk had de achtergeblevenen aangevallen en getracht de booten te bemagtigen. De onzen, hoe gering ook in getal, verdedigden zich echter zoo dapper, dat de vijand te-

tegen den avond week, en hun toekiet den terugloft naar de fchepen ongehinderd te volbrengen.

Nog altijd ging echter onze vloot voort, de Engelfche havens ingefloten te houden, hetgene hunnen Koophandel zeer benadeelde; hoewel hunne terugkeerende koopvaarders, bijtijds van het gevaar verwittigd, den onzen ontkwamen. Wel trachtte de vijand den Luitenant-Admiraal VAN NES, die voor den *Teems* lag, door branders van deze rivier te verdrijven; maar deze joeg dezelve telkens weder terug en fchoot er vele in den grond. Einde-lijk, op den 31ften Augustus, kreeg DE RUIJTER berigt, dat de vrede, op den 24ften dier maand, gefloten was, en werd hem derhalve bevolen, de vijandelijkheden te ftaken. Hij vereenigde nu al zijne fmaldeelen om zich, en befloot naar het Vaderland terug te keeren, waar hij met de vloot, den 25ften October, 1667, behouden binnenkwam. Hier werden DE RUIJTER en al zijne Onderbeyelhebbers met de grootfte loftuitingen over hunne betoonde dapperheid door het geheele volk begroet. Aan hun beleid, aan hunnen moed toch had het Vaderland eenen voordeelligen vrede en den onfterfelfijken roem, van het magtige *Engeland* tot denzelven genoodzaakt te hebben, te danken. De Staten vereerden DE RUIJTER en DE WITT elk eenen gouden kop, waarop de welgelukte onderneming naar *Chattam* was afgebeeld, tot eene duurzame gedachtenis wegens de uitftekende dienften, aan het Vaderland bewezen, en een blijk hunner hoogfte tevredenheid. Ook had men reeds vroeger, op den 6den Julij, een' Dank- en Bededag gehouden, waarop de Voorzienigheid voor de bij deze overwinning betoonde gunst gedankt werd.

Nadat de vrede met *Engeland* gefloten was, viel er vooreerst niet veel meer te doen op zee, en DE RUIJTER mogt op zijne welverdiende lauweren uitrusten. Intusfchen werd de Schout-bij-nacht WILLEM VAN DER ZAAK, met zeven fchepen, tegen de Noord-Afrikaanfche Roofftaten gezonden, die, door hunne rooverijen, gedurende den tweeden Engelfchen oorlog, de zee zeer onveilig gemaakt hadden. Met ijver kweet de dappere man zich van zijnen pligt; maar hij werd ongelukkig, in 1669, in een gevecht tegen een Al-ge-

gerijnsch fregat, doodgeschoten. In hem verloor ons Land een ijverig en bekwaam Zeeofficier. Van geringe afkomst en van zijne jeugd af op zee geweest zijnde, was VAN DER ZAAK tot Kapitein opgeklommen, had in die betrekking alle gevechten van den eersten Engelschen oorlog, en in die van Schout-bij-nacht alle groote zeeflagen van den tweeden bijgewoond. Vijf malen was hij door de Admiraliteit van *Amsterdam* met eene gouden keten beloond, en na zijnen dood werd door die zelfde Admiraliteit een praalgraf, te zijner gedachtenis, in de Oude Kerk te *Amsterdam* opgericht.

In het volgende jaar, 1670, werden de Admiraal VAN GHENT en de Vice-Admiraals JAN DE LIEFDE en CORNELIS EVERTSEN, ZOON VAN JAN EVERTSEN, met een smaldeel van eenige oorlogschepen en fregatten naar de *Middellandsche Zee* gezonden. VAN GHENT, gelukkiger dan zijne medgezellen, welke, hoewel gedurende eenige maanden kruisende, geene rofschepen veroverden; ontmoette een smaldeel van zes Algerijnen, en had het geluk dezelve alle te verbranden, welk verlies hun een' zwaren slag toebragt. In langen tijd durfden zij zich niet meer op zee vertoonen, en VAN GHENT, oordeelende aan zijnen last voldaan te hebben, keerde naar het Vaderland terug, waar hij en zijne Scheepsbevelhebbers aller lof inoogsten.

Onze Voorouders schenen nu eene volmaakte rust te genieten; doch ongelukkig mogt dezelve niet lang duren. Terstond nadat de vrede met *Engeland* gesloten was, had ons Land met genoemd Rijk en *Zweden* een verbond, het *Drievoudig Verbond* geheeten, gemaakt, ten einde den onderlingen Koophandel te beïschermen. Dit was zeer tegen den zin van den Koning van *Frankrijk*, den oorlogzuchtigen LODEWIJK XIV, die ons klein Landje zeer gaarne zou hebben willen veroveren; maar nu, door dit verbond, in geval van oorlog met ons, ook de Engelschen en *Zweden* tot vijanden zoude hebben. Eerst trachtte hij dus de Engelschen, en toen de *Zweden*, van dit verbond af te trekken, en het gelukte hem ook waarlijk bij beide. Zelfs liet zich de Koning van *Engeland* door hem omkopen, om, met hem,

ons

ons Land te beoorlogen en met vereenigde magt hetzelfde te veroveren.

WILLEM. Maar had de Koning van *Engeland* dan redenen, om het verbond met ons te verbreken?

VADER. In het geheel niet; maar wat ging hem dit ook aan? hij wilde zijne vroegere nederlagen op ons wreken en ons ineens verpletteren. Het eerst toonden de Engelschen hunne vijandelijke gezindheid, toen zij, in Maart, 1672, onze rijke koopvaardijvloot, die van *Smyrna* terugkeerde, aantastten. Deze echter, door den dapperen Zeeuw ADRIAAN DE HAAZE beschermd, sloeg zich er door, en kwam behouden in onze havens. Ongelukkig waren echter de dappere Bevelhebber en de Kapitein JAN JACOBZ. VAN NES gesneuveld.

Deze Kapitein VAN NES, bijgenaamd *oude boer Jaep*, de oom van den bekenden Luitenant-Admiraal AERT JANSZON VAN NES, den grooten vriend van DE RUIJTER, had gedurende meer dan veertig jaren het Vaderland getrouw gediend en zich meest altijd dapper gedragen. Reeds in 1614 trad hij als Bootsman in 's Lands dienst, was langzamerhand tot Kapitein opgeklommen, en woonde in die waardigheid het gevecht, in October, 1652, bij, waarin onze vloot, onder bevel van den Vice-Admiraal WITTE CORNELISZON DE WITTE, genoodzaakt werd, voor de overmagt der Engelschen te wijken. In het Vaderland teruggekeerd, werd VAN NES van lafhartigheid beschuldigd, omdat hij zijn schip, dat zeer gehavend was, in den strijd verlaten had, en schoon hij zich anders altijd dapper gedragen had, werd hij uit het Land gebannen. In 1666 in zijne waardigheid hersteld, was hij bij de twee hevige zeeslagen van dat jaar en bij den togt naar *Chattam* tegenwoordig, gedroeg zich later zeer kloekmoedig in het bestrijden der zeeroovers, en verloor eindelijk zijn leven in den strijd voor het Vaderland.

Op den 7den April verklaarden *Frankrijk* en *Engeland* ons tegelijk den oorlog, en de Keurvorst van *Keulen* en de Bisschop van *Munster* volgden zeer spoedig hun voorbeeld. In hoe korten tijd de Franschen, Munsterschen en Keulschen bijna ons geheele Land veroverd hadden, en hoe hetzelfde daar-

daarbij nog door binnenlandfche onlusten verſcheurd werd, dit alles kunt gij uit de Vaderlandfche Gefchiedenis weten. Ja, reeds zoo ver was de verwaandheid onzer vijanden gekomen, dat zij plannen maakten, hoe ons klein Landje te verdeelen, toen eensklaps DE RUIJTER de redder van hetzelfde werd. Daar ons grootſte vermogen in dien tijd in de zeemagt gelegen was, had men vooral gezorgd, dat er eene groote vloot werd gereed gemaakt. Op den 4den Mei waren DE RUIJTER en de Ruwaard DE WITT, met eene vloot van zeven en zestig groote ſchepen en veertig branders, uitgezeild, om den vijand op te zoeken. Bijna eene maand verliep er echter, vóór hij met de vereenigde Engelfche en Franſche vloten flaags werd, daar deze telkens den ſlag vermeden. Toen onze vloot nu in dien tijd tot vijf en zeventig groote ſchepen, vijftig branders en eenige gewapende jagten was aangegroeid, en DE RUIJTER niet werkeloos wilde blijven, terwijl de vijand ons geheele Land veroverde, beſloot hij denzelven tot een gevecht te noodzaken. Hij dus vernomen hebbende, dat de vijandelijke vloot voor de haven van *Soulsbay*, in *Engeland*, geankerd lag, ging ſtoutmoedig dezelve opzoeken. De vijand, die gerekend had, dat onze vloot bij zijn verſchijnen terſtond de vlugt zoude nemen, en te *Soulsbay* in de grootſte wanorde lag, zag op den 7den Junij onze vloot zoo onverwacht in ſlagorde komen opdagen, dat hij ter naauwer nood tijd had, om de ankers te kappen, de baai uit te loopen en zich voor den ſlag gereed te maken. DE RUIJTER had zijne vloot in drie ſmaldeelen verdeeld; de Zeeuwſche Admiraal BANCERTS had de voorhoede; de Admiraal VAN GHENT de achterhoede, en hij zelf gebod den middeltogt. Onze vloot, die het voordeel van den wind had, kwam langzaam op den vijand af. Deze was honderd twee en vijftig zeilen ſterk, waaronder zeven en tachtig groote ſchepen waren, en overtrof onze vloot zoowel in aantal als grootte van ſchepen. De Admiraal BANCERTS tastte, met zijn ſmaldeel, dat van de Franſchen, of de witte vlag, onder bevel van den Graaf D'ESTRÉES, en VAN GHENT dat van de blaauwe vlag, onder bevel van den Admiraal

H

NON-

MONTAGUE, *Graaf van Sandwich*, aan. DE RUIJTER ging regt op het eskader van de roode vlag af, waar de Hertog VAN YORK, die het opperbevel over de geheele vloot had, het bevel voerde. Tot bij dit finaldeel genaderd zijnde, zeide hij tot zijnen Stuurman, met den vinger op het vijandelijke Admiraalschip wijzende: „Stuurman ZEGER! „dat is onze man.” Deze, zijne muts afnemende, antwoordde terstond: „Dat zal je gebeuren, Admiraal!” Tot op een pistoolschot naderden de beide schepen elkander, zonder een enkel schot te doen; maar toen gaf de Hertog het eerst de volle laag, waarop DE RUIJTER niet achterbleef. Verschrikkelijk was nu het gevecht, dat tusschen deze twee schepen plaats vond, zoodat beide vreesfelijk gehavend werden. Nadat hetzelfde twee uren geduurd had, was het schip van den Hertog zoo reddeloos geschoten, dat deze op een ander moest overgaan, en zeker zou het geheel door branders vernietigd zijn, indien de windstilte hun het naderen niet verhinderd had. Gedurende dit moorddadig gevecht was de Ruwaard DE WITT, die aan boord van *de Zeven Provinciën*, het schip van DE RUIJTER, was, schoon nog door zinkingen gekweld, altijd op een stoel zittende op het dek gebleven, door eene lijfwacht van twaalf hellebaardiers omringd. Noch het oorverdoovende schieten, noch de kogels, die om hem heen suisden en die verscheidene zijner hellebaardiers doodden of doodelijk verwonden, konden den moedigen man dwingen, om zijne zitplaats te verlaten.

WILLEM. Was dit dezelfde DE WITT, die naderhand met zijnen broeder zoo schrikkelijk door het graauw, in *den Haag*, vermoord is?

VADER. Dezelfde. Ja ontzettend was het einde van hem en dat van zijnen broeder JAN DE WITT, Raadpensionaris van *Holland*, een uitstekend geleerd en staatkundig man, die ons Land, bij verscheidene gelegenheden, de grootste diensten bewezen had. Schooner ware het zeker voor den Ruwaard geweest, hier in den strijd voor het Vaderland te sneuvelen, dan naderhand dien vreesfelijken dood te sterven. Maar wij zullen hier straks op terugkomen.

Ook de held van *Chattam*, de Kapitein VAN BRA-

BRAKEL, liet in dezen slag den vijand de kracht van zijnen arm gevoelen. Hij, die tot het smaldeel van **DE RUIJTER** behoorde en met zijn schip eenen brander tegen het vijandelijk eskader van de roode vlag moest geleiden, was hiermede lang niet tevreden, daar hij van begeerte brandde een stoutere stuk uit te voeren. Die begeerte involgende, wendde hij zijnen steven tegen het blaauwe smaldeel, en kwam regelrecht op het Admiraalschip, onder bevel van den Graaf **VAN SANDWICH**, af. Onder een verschrikkelijk vuur der vijanden volgde hij, zonder een enkel schot te doen, zijnen koers, en klampte het schip aan boord. Allerhardnekkigst was de strijd tusschen deze twee schepen, die echter zeer ongelijk waren; want het schip van **VAN BRAKEL** voerde slechts 60 stukken, en was met niet meer dan 300 koppen bemand, terwijl het schip van den Engelschman 100 stukken geschut had, en 1000 koppen telde. Na een allermoorddadigst gevecht van een en een half uur, waren de schepen zoo reddeloos geschoten, dat men dezelve van elkander moest hakken, en het schip van **VAN BRAKEL** buiten het gevecht slepen. De Graaf **VAN SANDWICH** ging nog eenigen tijd voort met zich te verdedigen; doch zijn schip werd door eenen brander, onder bevel van den Kommandeur **VAN RHIJN**, in brand gestoken. Nu zocht het grootste gedeelte van het volk zich, door in zee te springen, te redden; maar de meesten vonden hun graf in de golven, en onder hen de dappere Admiraal, een der beste zeelieden van *Engeland*, die met zijne twee zoons verdronk. Dan ook van onzen kant leden wij een even groot verlies in den Admiraal **VAN GHENT**, die, met zijn smaldeel, het blaauwe eskader met veel hevigheid had aangetast, maar ongelukkig in het begin van het gevecht doodgeschoten werd. Ondertusschen had de Admiraal **BANCKERTS** het eskader van de witte vlag, dat enkel uit Franschen bestond, na eenen korten wederstand, op de vlugt gedreven.

Schrikkelijk was daarentegen het gevecht, dat **DE RUIJTER** den geheelen dag had door te staan; vooral toen, door den dood van den heldhaftigen Admiraal **VAN GHENT**, het smaldeel van dezen in verwarring

geraakte, en zich een groot gedeelte van het blaauwe eskader bij het roode voegde. Hij sloeg zich nogtans overal door, en, door eenige zijner Onderbevelhebbers, vooral door den dapperen Luitenant-Admiraal VAN NES, trouw geholpen, noodzaakte hij de Engelschen de wijk naar hunne kusten te nemen. Zeer veel hadden de vijanden in dit gevecht geleden. Zij hadden wel 2500 man aan dooden en gekwetsten verloren, en onder deze waren de Graaf VAN SANDWICH, benevens verscheidene andere Bevelhebbers. Ook hadden zij onderscheidene schepen verloren, die door onze branders vernield werden. De onzen hadden daarentegen een gering verlies. Buiten den Admiraal VAN GHENT, wiens dood voor ons een groote slag was, hadden wij slechts weinige manschappen en twee schepen verloren. De RUIJTER stond hier zelf verbaasd over, daar hij zeide: „Ik heb verscheidene hevige zeegevechten bijgewoond; maar nooit ben ik in een langduriger of heviger geweest.” Ook een Luitenant van het schip van den Graaf VAN SANDWICH, die op het schip van DE RUIJTER gered was, kon zich niet weêrhouden, in het hevigst van het gevecht uit te roepen: „Is dat vechten? het is nog geen middag en men heeft reeds meer gedaan dan anders in vier dagen!” Dezelfde man stond zoo verbaasd over de onverschrokkenheid van DE RUIJTER, dat hij, na het einde van het gevecht, met verrukking uitriep: „Is dat een Admiraal? hij is „Admiraal, Kapitein, Stuurman, matroos en soldaat, ja, in dezen held vereenigt zich dit alles te zamen!”

De Admiraal VAN GHENT werd diep door de onzen betreurd. In hem verloor ons Land een jong en onvervaard held, die zoowel te land als ter zee reeds zijne groote bekwaamheden getoond had. *Chattam* was getuige van zijne dapperheid geweest, en de zeeroovers sidderden op het hooren van zijnen naam. Op eene waardige wijze werd zijne nagedachtenis door de Staten vereerd. Zijn gebalsemd lijk werd in de groote Domkerk te *Utrecht* begraven, en een prachtig wit marmeren beeld vertoont den held, met het opschrift zijner daden.

Na dezen slag, waarvan met regt kan gezegd worden

den, dat ons Vaderland door denzelven gered werd, bleef DE RUIJTER den vijand gedurende twee dagen vervolgen; doch al zijne pogingen, om met denzelven tot een nieuw gevecht te komen, waren vergeefs, en hij besloot derhalve naar het Vaderland terug te keeren. Hier vond hij alles in de grootste verwarring en tweedragt, waarvan hij ook naderhand, maar vooral zijn vriend DE WITT, de jammerlijkste gevolgen ondervond. Daar namelijk de Franschen hoe langer hoe verder in ons Land doordrongen, en het, op eenige steden na, geheel in hunne magt was, begon het gemeen, dat doorgaans alle verlies aan de Overheden toeschrijft, oproerig te worden, en eischte met geweld, dat men den Prins VAN ORANJE tot Stadhouder zou benoemen. Nu was deze, reeds vóór het begin van den oorlog in 1672, voor éenen veldtogt, tot Kapitein-Generaal over de landmagt van den Staat benoemd, en, volgens het zoogenaamde *Eeuwige Edikt* van 1667, mocht deze waardigheid met die van Stadhouder nooit verbonden worden. Toen echter de omstandigheden al dringender werden, moesten de Staten er toe overgaan, om het Edikt te vernietigen, en in het begin van Julij werd WILLEM III, *Prins van Oranje*, tot Stadhouder, Kapitein-Admiraal-Generaal benoemd. Hiermede was het gemeen echter nog niet tevreden. Het wilde zich wreken op de Gebroeders DE WITT, die zich voornamelijk tegen de verheffing van den Prins verzet hadden. Het beschuldigde deze voortreffelijke mannen, die toen het hoogste gezag in handen hadden, dat deze de Franschen hadden begunstigd en den Prins getracht van kant te helpen, om, als de vijand ons Land veroverd had, daarmede hun voordeel te doen. Men beschuldigde zelfs den Ruwaard, dat hij in den slag bij *Soulsbay* zich tegen het vervolgen der vijanden verzet had. Maar hier toonde DE RUIJTER, die een groot vriend der DE WITTEN was, zich deze vriendschap dubbel waardig. Naauwelijks was hem deze schandelijke logentaal ter ooren gekomen, of hij, die toen met 's Lands vloot bezig was de landing der Engelschen te verhinderen, schreef den Staten een brief, waarin hij betuigde, dat DE WITT niet gearzeld had, even goed als de geringste matroos, zijn

leven voor het Vaderland te wagen, en dat hij toen, even als vroeger, de treffendste blijken van zijne liefde voor het Land gegeven had.

WILLEM. Dat moet eene zuivere vriendschap geweest zijn. Men ontdekt hoe langer hoe meer deugden in DE RUIJTER.

VADER. Ja, het was eene stoute daad van DE RUIJTER, in deze omstandigheden zoo iets te durven schrijven; maar hij besloot zich te gedragen, als het eenen vriend betaamt, en toen men hem, na den dood van de DE WITTEN, eens toevoegde, dat hij zeer onvoorzigtig geweest was, door deze broeders te beschermen, zeide de edele man: „Het „moet dan wel ellendig met het Vaderland gesteld „zijn, dat men daar geene waarheid meer spre- „ken mag; maar ik zal het doen zoo lang deze „oogen open zijn.” Diep werd hij ook in zijne ziel getroffen, ja hij weende, bij het vernemen van den afschuwelijken moord van dit edel broederpaar, dat zich, in meer dan één opzigt, zeer verdienstelijk jegens het Vaderland gemaakt had. De dood van den Raadpensionaris DE WITT was een onherstelbaar verlies voor het Zeewezen. Hij toch was de ontwerper van den schitterenden togt op de *Rivier van Rochester*; hij was het, die onze vloot, in 1665, toen wij door de Engelschen met groote verliezen bedreigd werden, uit *Texel* voerde; hij was het, aan wien de redder des Vaderlands, DE RUIJTER, zijne verheffing te danken had. Doch wie zou alles kunnen opnoemen, wat het Vaderland aan hem verschuldigd is? JAN DE WITT was, als ware het, de ziel van ons Zeewezen, waarin hij wel inzag, dat onze grootste kracht moest ontwikkeld worden, en dat na zijnen dood nog wel bijna eene halve eeuw zijnen luister behield, maar alleen door zijne verbeterde inrigtingen. De moord van de Gebroeders DE WITT is eene schandvlek op dit anders voor ons Land zoo schoone tijdperk, het gevolg van tweedragt en volkshaat, die meermalen zoo verderfelijik voor ons Vaderland geweest zijn.

DE RUIJTER zelf ondervond almede weldra de gevolgen der volkswuede. Den 6den September, terwijl hij op de vloot voor het heil van den Staat werkzaam was, had het grauw, dat zijne vriendschap

fchap met de DE WITTEN kende, zijn huis omsingeld, omdat hij, naar hun zeggen, de vloot aan de vijanden verkocht had. En zeker zou zijn huis geplunderd, en zouden zijne vrouw en kinderen mishandeld geworden zijn, zoo niet de moedige Hopman WESSEL SMIT, met zijne manschappen, het huis bezet, en het volk, door het voorlezen van brieven van DE RUIJTER, tot bedaren gebragt en vervolgens verstrooid had.

Ook deze smadelijke behandeling stond de held door, en hij bleef aan het Vaderland getrouw, daar hij het schandelijk achtte, hetzelfde in dezen grooten nood te verlaten. Maar nog sterker bewijs van zijne gehechtheid aan het Vaderland gaf hij bij het weder benoemen van CORNELIS TROMP tot Luitenant-Admiraal. Door den dood van den Admiraal VAN GHENT was deze post opengevallen, en men kon geen beter Bevelhebber vinden; want TROMP had altijd de beslissendste blijken van zijnen moed en zijne bekwaamheden gegeven. Men wist echter niet, of TROMP onder DE RUIJTER zoude willen dienen, en of DE RUIJTER zich met den man verzoenen kon, die hem reeds eenmaal, hoewel oogenschijnlijk met hem verzoend, zijnen haat had doen blijken. Maar hier toonden beide hunne heldengrootheid. TROMP toonde zich terstond bereid, onder DE RUIJTER, als Opperbevelhebber, te dienen, en beloofde zijne bevelen te zullen gehoorzamen en hem nooit te verlaten; terwijl DE RUIJTER dadelijk genegen was, alles te vergeven en te vergeten.

WILLEM. TROMP scheen dan toch berouw te gevoelen, daar hij nu het eerst DE RUIJTER de hand der verzoening aanbood.

VADER. Ik heb u gisteren al gezegd, dat gij niet te voorbarig en streng in het beoordeelen moet zijn; morgen zullen wij zien, dat deze verzoening, ook van de zijde van TROMP, opregt was.

Dit jaar konden zij echter hunne dapperheid niet toonen. Wel was de vloot, kort na den slag, weder in zee verschenen; doch de vijand durfde zich vooreerst niet weder laten zien. Ook moest kort hierna een gedeelte van het scheepsvolk voor de landdienst worden afgeftaan, daar de Franschen hoe langer hoe verder in ons Land doordrongen. De

onzen waren dus toen te zwak, om zich met den vijand te meten, en bleven alleen de kusten tegen elke poging om te landen beschermen, van waar zij telkens den vijand weder teruggedreven. Eens echter was ons Vaderland op het punt van zijnen ondergang; maar hier, waar menschelijke hulp te kort schoot, werd de Voorzienigheid de redder van de ons zoo dierbare plek.

In Julij, 1672, ongeveer eene maand na den slag bij *Soulsbay*, was de vijandelijke vloot weder in zee verschenen en weldra voor onze kusten gekomen. De RUIJTER, gelijk ik gezegd heb, te zwak om de zelve met voordeel te bestrijden, hield zich dan eens te *Goeree*, dan te *Schooneveld* op, vooral daar, waar hij het gevaar van de landing het dringendste rekende. Onverhoeds verscheen de vijand op den 18den Julij, op de hoogte van de *Helder*, en vervulde de harten der kustbewoners met schrik voor eene landing, die de noodlottigste gevolgen konde hebben. Twee dagen kruiste hij bij het *Landsdiep*, en scheen de gesteldheid van het vaarwater op te nemen, ten einde met de eerste gunstige gelegenheid te landen. Maar in dit uiterste gevaar toonde de Almagtige zijnen krachtigen arm aan de verwatenen. Op den 21sten Julij stak uit het zuidwesten een hevige storm op, voorafgegaan door eene ebbe, die, tegen de gewone regelen der Natuur, twaalf uren duurde. Deze orkaan, die, bijna onafgebroken, drie weken aanhield, verstrooide de vloot der vijanden, deed verscheidene hunner schepen vergaan, havende de andere zoo, dat zij genoodzaakt waren naar hunne havens terug te keeren, en vrijdelde alzoo het geheele ontwerp hunner landing.

In het volgende jaar vielen er weder nieuwe gevechten voor, welke ik u morgen verhalen zal.

NE-

NEGENDE AVOND.

WILLEM. Vader heeft ons gisteren gezegd, dat wij van nog meer zeegevechten zullen hooren: ik verlang alweer om te weten, of dezelve voordeelig voor ons affiepen.

VADER. Hevig werd er dit jaar, 1673, weder gestreden, en telkens had DE RUYTER het geluk, den vijand met verlies van eenige schepen op de vlugt te drijven, en eindelijk geheel uit zee te jagen. Dit had dan ook spoedig dit goede gevolg, dat de vrede met onzen grootsten vijand op zee, *Engeland*, gefloten werd.

De vijand had dit jaar eene geduchte oorlogsvloot in zee gebragt. Dezelve bestond uit negentig groote en vele kleine schepen, zoodat het geheel honderd en vijftig zeilen beliep. De onze was veel minder in getal, en telde, buiten de kleinere, slechts twee en vijftig linieschepen en twaalf fregatten.

WILLEM. Wat is toch het onderscheid tusschen een fregat en een linieschip?

VADER. Een fregat is een ligt snelzeilend oorlogschip, dat gewoonlijk niet meer dan twee verdekken heeft. Een linieschip is gróóter dan een fregat, heeft doorgaans meer verdekken en voert meer kanonnen.

Spoezig verscheen de vijandelijke vloot op onze kusten. Het werd door DE RUIJTER het best geoordeeld, om den veel sterkeren vijand niet te ontmoet te gaan, maar slechts het Vaderland tegen zijne aanvallen te beschermen. Op den 7den Junij, juist denzelfden dag, waarop onze held het vorige jaar den vijand bij *Soulsbay* geslagen had, kwamen de vereenigde Engelsche en Fransche vloeten op de onzen af, meenende, dat deze op hunne aannadering de vlugt zouden nemen; maar zij werden, tot hunne groote verwondering, stoutmoedig afgewacht. DE RUIJTER had zijne vloot in drie smaldeelen verdeeld: hij zelf gebood den middeltogt; de beide andere smaldeelen waren onder bevel van TROMP en BANCKERTS. Tegen den middag geraakte TROMP het eerst met het vijandelijk eskader, onder bevel van Prins ROBERT, slaags. Hagchelijk was het gevecht, dat de onzen met de veel sterkere voorhoede der Engelschen hadden door te staan. DE RUIJTER en BANCKERTS waren intusschen ook met de beide andere eskaders, onder den Graaf D'ESTRÉES en den Admiraal SPRAGGE, in aanraking gekomen. Overal, waar zich DE RUIJTER met zijn schip de *Zeven Provinciën* vertoonde, weken de Engelschen terug; zoodat onze held lagchende uitriep: „Zij hebben toch nog ontzag voor de *Zeven Provinciën*!” De Admiraal BANCKERTS geraakte zeer in gevaar van geheel door de vijanden omsingeld te worden, maar werd terstond door DE RUIJTER, die op alles opmerkzaam was, uit den nood geholpen. Beide tastten nu den vijand met zoo veel hevigheid aan, dat deze, na dapperen tegenstand, in wanorde terugweek. DE RUIJTER wilde echter zijn voordeel niet vervolgen, en den vijand nazetten, daar hij bemerkte, dat TROMP in gevaar was.

WILLEM. Dus ging DE RUIJTER nu TROMP, die hem eens in nood verlaten had, helpen?

VADER. Zoudt gij nog kunnen twijfelen? Zeker deed hij dat. Wel had de edele man vroeger over TROMP te klagen gehad; maar sterker bewijs, dat hij den ouden wrok volkomen uit zijne ziel gewischt had, kon hij wel niet geven, dan hier tot zijne hulp te snellen. „Mijn post,” zeide hij,

„ is

„ is daar, waar het grootste gevaar is. Het is „ beter, zijne vrienden uit den nood te helpen, dan „ zijne vijanden te verdelgen.” Hij ging terstond regelrecht op TROMP af, en deze, zoodra hij hem zag aankomen, werd zoo zeer door dit blijk van grootmoedigheid getroffen, dat hij uitriep: „ Mannen! houdt moed, daar komt bestevaâr ons „ helpen, — ik zal hem ook niet verlaten, zoo „ lang ik adem haal!” Spoedig werd nu de vijand genoodzaakt te wijken, en DE RUIJTER gaf TROMP hierdoor gelegenheid, zich een weinig te herstellen. Nadat nu onze vloot weder vereenigd was, begon het gevecht met vernieuwde hevigheid. Verscheidene malen sloegen de onzen door de vijandelijke linie heen, en bragten eindelijk de vijanden in zoo groote wanorde, dat deze, tegen den avond, na verscheidene schepen verloren te hebben, de vlugt namen.

Deze slag had ons geen enkel schip en slechts weinige manschappen gekost, onder welke echter den Vice-Admiraal SCHRAM en den Schout-bij-nacht VLUG. Het verlies der Engelschen en Franschen was daarentegen zeer groot. Zij verloren wel veertien schepen, en hadden eene groote menigte dooden, onder welke vele Bevelhebbers.

DE RUIJTER was den volgenden dag zeer begeerig, om zijn verkregen voordeel te vervolgen, en zelf den vijand aan te tasten; doch hij werd hierin verhinderd door het bevel van den Stadhouder, om niet dan verdedigenderwijze te werk te gaan. Hij gebruikte dus zijnen tijd, om zijne geledene schade te herstellen, en verzocht inmiddels, naar eigen goeddunken te mogen handelen, hetgene hem terstond werd toegestaan. Den 14den Junij ging hij alzo den vijand opzoeken; maar deze trachtte het gevecht te ontwijken, en het gelukte hem niet dan laat in den middag, met denzelven slaags te geraken. Met groote woede werd er weder gestreden, en de onzen waren eindelijk zoo gelukkig, den vijand andermaal tot wijken te brengen. Zeker zouden nu de vijanden een veel grooter verlies geleden hebben, zoo zij niet het voordeel van den wind gehad hadden en op den *Teems* gevlugt waren. Den volgenden dag was er geen vijand meer te ontdekken,

ken, en DE RUIJTER keerde naar de Vaderlandsche kusten terug, ten einde zich van nieuwe scheepsbehoefden te voorzien. Kortom tijd hierna verscheen hij weder in zee, zeilde, zonder vijand te ontmoeten, naar de vijandelijke kusten, en toonde hierdoor, dat niet wij, maar de Engelschen uit zee verdreven waren.

Gedurende eenigen tijd hoorde men nu niet weder van eene vijandelijke vloot, hoewel de vijand geenszins stilzat. In het laatst van Julij kwam hij met eene geduchte scheepsmagt van honderd en veertig zeilen opdagen, waaronder negentig groote schepen waren, voornemens zijnde, eene landing in *Zeeland* te ondernemen. DE RUIJTER, hoewel onze vloot slechts vijf en zeventig groote en veertig kleinere schepen sterk was, brandde niettemin van begeerte, om met den vijand slaags te worden. Deze ontweek intusschen telkens het gevecht, en zocht de onzen van de Zeeuwsche kusten af te lokken, ten einde de landingsstroepen gelegenheid te geven, hun voornemen te volbrengen. DE RUIJTER, wien dit telkens wijken der vijandelijke vloeten voor eene veel geringere magt zeer bevreemde, begreep hunne krijgslist, staakte de vervolging, en wendde zich terstond weder naar onze kusten, om het Vaderland niet aan dit dreigend gevaar bloot te stellen.

Daar de landing op een der Zeeuwsche eilanden mislukt was, besloten de vijanden het in *Holland* te beproeven. Van *Scheveningen* tot *Texel* werden nu de kusten door hen gedurig in onrust gehouden, terwijl zij zich meermalen zoo nabij het land vertoonden, dat men de schepen tellen konde. DE RUIJTER durfde echter, op eigen gezag, met zijne geringe magt niets tegen de vijandelijke vloot, die gedurig versterkt werd, ondernemen, maar bleef, tot naderen last, de kusten bewaken. Eindelijk kwam de Stadhouder WILLEM III zelf aan boord, en nu werd in eenen Krijgsraad besloten, den vijand met alle man en magt aan te tasten en hem, onder Godes zegen, zoo mogelijk, uit zee te verdrijven. Zoodra dit bepaald was, ging DE RUIJTER de vijandelijke vloot opzoeken, en kreeg dezelve op den 21sten Augustus, met het aanbreken van den dag,

dag, bij *Kamperduin*, slechts twee mijlen van onze kusten, in het gezigt. Na zijn volk nog voor het laatst sterk vermaand te hebben, om de vijanden, die zij reeds tweemaal geslagen hadden, onverschrokken aan te tasten, en zich als mannen te gedragen, die genegen waren om voor vrouw, kinderen en Vrijheid te strijden, ging hij regt op den vijand af. De Admiraal **BANCKERTS**, die het bevel over de voorhoede had, kwam het eerste in gevecht met het Fransche eskader, onder bevel van den Graaf d'ESTRÉES. Slechts enkele der schepen van dit eskader, waaronder de Admiraal en Vice-Admiraal, hielden zich goed; maar spoedig was hetzelfde geheel en al op de vlugt. **BANCKERTS** vervolgde het slechts eenigen tijd, en voegde zich daarna bij **DE RUIJTER**, om hem te helpen. Deze was intusschen in een hevig gevecht met het roode eskader, onder bevel van Prins **ROBERT**, gewikkeld, en had, door de zijnen, vooral door den Admiraal **VAN NES**, dapper geholpen, weldra eenige wanorde onder hetzelfde verwekt. Toen nu **BANCKERTS**, met zijn smaldeel, tot zijne hulp kwam opdagen, kreeg Prins **ROBERT** het spoedig te kwaad, en zocht, al wijkende, zich met het Fransche eskader of dat van de blaauwe vlag te vereenigen. Dit laatste was door **TROMP** met veel hevigheid aangetaast. Vreeselijk was vooral de strijd tusschen de twee Admiraalschepen van **TROMP** en **SPRAGGE**. Het geluk scheen echter **TROMP** te begunstigen; want toen het gevecht reeds drie uren geduurd had, had hij, niettegenstaande het schrikkelijksite vuur, geen' enkelen doode op zijn schip. **SPRAGGE** daarentegen had ontzettend geleden. Zijn schip werd zoo gehavend, dat hij ten laatste wijken moest, na omstreeks 400 man verloren te hebben. **TROMP**, die zijnen vijand met veel hevigheid vervolgde, geraakte hierdoor midden in de vijandelijke vloot, en werd daar aan een zeer moorddadig vuur blootgesteld. Hoe dapper hij zich ook weerde, werd hij echter genoodzaakt, doordien zijn schip allerdeerlijkst gehavend was, op een ander over te gaan. Ook **SPRAGGE** zag zich, om den strijd met gelijke woede voort te zetten, hiertoe gedwongen.

Maar onze **TROMP** havende ook dit schip weder

zoo schrikkelijk, dat SPRAGGE op een derde moest overgaan. Deze overtocht was voor hem, zoowel als voor de geheele Engelsche vloot, zeer noodlottig; want juist toen SPRAGGE in eene boot gesprongen was, om naar een ander schip te varen, schoot een kogel deze boot door en door, zoodat zij zonk. Wel zocht SPRAGGE zich nog door zwemmen te redden; maar de dappere man vond zijn graf in de golven. Het blaauwe eskader ging echter nog voort met zich dapper te verdedigen, toen DE RUIJTER en BANCKERTS tot hulp van TROMPKwamen aansnellen. Dit bragt hetzelfde den laatsten slag toe; en zeker zou het geheel door de onzen vernield of genomen zijn, zoo niet juist van pas Prins ROBERT het met zijne geheele magt te hulp gekomen was. Nu begon het gevecht weder met nieuwe woede, en werd zelfs zoo vreeselijk, dat het gedonder van het geschut door geheel *Noord-Holland* gehoord werd. Tegen den avond was echter Prins ROBERT genoodzaakt te vlugten, en hij nam de wijk naar de Engelsche kusten, de zee aan onze onvermoeide helden overlatende.

WILLEM. Onze Voorouders waren dan toch wel gelukkig ter zee!

VADER. Blijkbaar was destijds de hand des Allerhoogsten op te merken, zonder wiens hulp wij zeker zoo gelukkig niet zouden geweest zijn.

Buiten enkele treurige verliezen, was deze slag buitenmate voordeelig voor de onzen afgelopen. Geen enkel schip en slechts weinig volk hadden wij verloren. DE RUIJTER zelf stond verbaasd over het geringe getal dooden, dat hij, niettegenstaande het verschrikkelijkste vuur, op zijn schip had; TROMP had er nog minder. Eenige dappere helden hadden wij echter te betreuren, als de Vice-Admiraals SWEERS en DE LIEFDE, en den Kapitein JAN VAN GELDER, een' schoonzoon van DE RUIJTER, die door dit verlies zeer gevoelig getroffen werd.

De Vice-Admiraal ISAAC SWEERS, uit een adellijk geslacht gesproten, was reeds vroeg in dienst van de Westindische Compagnie op zee gegaan, en had zich vervolgens, onder den Kommandeur JOHAN VAN GALEN, op de zeevaart toegelegd. Hij woonde als Kapitein, en vervolgens in hooger rang,
al

al de groote zeegevechten der drie Engelsche oorlogen bij, gaf altijd de grootste blijken van zijne kunde en dapperheid, en stierf in dit gevecht den heldendood, terwijl hij mannelijk de eer der Nederlandsche vlag handhaafde.

De Vice - Admiraal JOHAN DE LIEFDE was uit een heldengeslacht gesproten, dat verscheidene ervarene en kloeke zeelieden aan het Vaderland geschonken had. Van zijne jeugd af op zee geweest, had hij het Vaderland van het Spaansche juk mede helpen bevrijden; meermalen tegen de zeeroovers gestreden; al de groote zeeslagen van den eersten, tweeden en derden Engelschen oorlog bijgewoond; zich steeds door zijne dapperheid bemind gemaakt, en was tot den rang, dien hij nu bekleedde, opgeklommen. Ter nagedachtenis van beide helden rigtten de Admiraliteiten van *Amsterdam* en van de *Maze* gedenkteeken op, te *Amsterdam* en te *Rotterdam*, welke beide nog aanwezig zijn.

Het verlies der Engelschen was veel grooter. Buiten den Admiraal SPRAGGE, een' der grootste Zeehelden van *Engeland*, verloren zij nog andere Bevelhebbers en veel volk; want op het schip van den Admiraal SPRAGGE waren meer dooden, dan op onze geheele vloot. Ook verloren zij verscheidene schepen, en de overige waren zoo gehavend, dat zij vooreerst niet weder in zee konden verschijnen. Deze slag bewerkte dan ook voornamelijk, dat de vrede met *Engeland* reeds in het volgende jaar gesloten werd.

Voordat ik echter hiervan spreek, willen wij ons eens naar andere werelddeelen begeven, en zien, wat daar in die tijden voorviel. Op den 15den December, 1672, was de Kapitein CORNELIS EVERTSEN, zoon van den in den vierdaagschen zeeslag gesneuvelden CORNELIS EVERTSEN, onder den titel van Kommandeur, op bevel der Staten van *Zeeland*, met vier schepen naar de *Westindiën* gezonden, om aldaar den Franschen of Engelschen eene volkplanting te ontnemen. Hier gekomen, ontmoette hij vier Nederlandsche oorlogschepen van de Admiraliteit van *Amsterdam*, onder bevel van den Kapitein JACOB BINCKES, en vereenigde zich met dezen, om den vij-

vijand met des te sterker magt te kunnen aanvallen. Verscheidene vijandelijke koopvaardijfchepen werden door hen buitgemaakt, en zij heroverden insgelijks het door de Engelschen aan ons ontnomen eiland *St. Eustatius*. Van daar staken zij naar *Noord-Amerika* over, en vormden het plan, om de volkplanting *Nieuw-Nederland*, die van 1609 tot 1664 in de magt onzer landgenooten geweest was, maar bij den vrede te *Breda*, in 1667, aan *Engeland* was afgestaan, aan ons bestuur op nieuws te onderwerpen. Dit gelukte hun naar wensch, en binnen weinige dagen zagen zij zich van de geheele kolonie meester, waar zij terstond alle mogelijke voorzorgen namen, om dezelve tegen aanvallen der vijanden te beschermen. Hierop keerden zij naar het Vaderland terug, waar zij in Julij, 1674, behouden aankwamen, en BINCKES met lof overladen, maar EVERTSEN door de Staten van *Zeeland* van moedeloosheid beschuldigd werd en ter naauwer nood in dienst bleef.

Ook tegen de *Oostindiën* hadden de vijanden hunne lagen gerigt. Reeds in 1671 was de Fransche Generaal LA HAYE met dertien schepen derwaarts gezonden, om den onzen aldaar zooveel mogelijk afbreuk te doen. Voordat de oorlog aan ons Land verklaard werd, had deze reeds twee, door de onzen op het eiland *Ceylon* verlatene forten genomen, en zich aldaar gevestigd. Zoodra de Gouverneur-Generaal van *Nederlands Indiën*, VAN GOENS, deze vijandelikheden vernomen had, ging hij terstond op de Franschen los, veroverde vier hunner schepen en hernam de forten. In het volgende jaar, 1673, wendde hij zich naar de *Kust van Coromandel*, waar de Franschen de stad *St. Thomé* veroverd hadden, en noodzaakte den Generaal LA HAYE, na een langdurig beleg, zich in September, 1674, met al de zijnen over te geven, nadat hij al zijne schepen verloren had. Ook eene onderneming der Engelschen, in 1673, tegen onze Oostindische bezittingen, mislukte, en hunne vloot werd bijna geheel verslagen. Nog moet ik hier melding maken van onze zoogenaamde Commissievaarders, of liever kapers, welke in dezen oorlog met *Engeland* meer dan

dan acht en twintig honderd vijandelijke schepen binnenbragten, waarvan zeven en twintig honderd aan de Engelschen behoorden.

Het waren voornamelijk zulke en andere verliezen, welke den Koning van *Engeland*, die zich aan *LODEWIJK XIV* verkocht had, ten einde ons Land te helpen veroveren, ook voor oproer onder het volk beducht, deden besluiten, om zich hoe eerder hoe liever van *Frankrijk* af te maken. Er werden dus onderhandelingen over den vrede aangeknoopt, welke met zulk een' ijver werden voortgezet, dat dezelve op den 14den Februarij, 1674, te *Westminster* gesloten werd. Bij denzelven moesten wij *Nieuw-Nederland* weder aan de Engelschen afstaan en hunne oppermagt ter zee erkennen. Groot was echter de vreugde hier te Lande over het sluiten van den vrede, en *DE RUIJTER*, die algemeen, ook door de vijanden, als de redder van onzen Staat aangemerkt werd, zag zich met regt hemelhoog verheven. Met *Frankrijk* werd de oorlog desniettemin hevig voortgezet. Op zee had men dezen vijand echter minder te vreezen, en er werd zelfs besloten, hem in zijn eigen Land aan te tasten. In Mei, 1674, zeilde onze vloot, uit meer dan honderd, zoowel groote als kleine schepen bestaande, uit *Texel*, en kwam in het begin van Junij op de kust van *Frankrijk*. Hier scheidde *DE RUIJTER* zich met zijn eskader, achttien groote en dertig kleinere schepen sterk, van de vloot af, en zette koers naar de *Westindiën*, om daar den Franschen hunne bezittingen te ontnemen. *TROMP* bleef met het overige gedeelte achter, om de Fransche kusten te verontrusten. Het eerst kwam deze bij het eiland *Belle-Isle*. Na te vergeefs den Bevelhebber opgeëischt te hebben, om zich over te geven, ontscheepte hij, na korten wederstand, de landingstroepen, die het eiland in bezit namen, doch het kasteel niet konden veroveren. Na zich hier eenigen tijd opgehouden te hebben, stevende hij naar het eiland *Noirmoutiers*, op de kust van de *Vendée*. Ook dit werd, na dapperen tegenstand, door de onzen bezet en geplunderd, maar daarna weder verlaten. Na nog eenigen tijd de vijandelijke kusten verontrust te hebben, kwam *TROMP* in het Va-

I

der-

derland terug, waar hij in het laatst van het jaar aanlandde. DE RUIJTER was echter niet zoo gelukkig geweest, en onverrichterzake naar het Vaderland wedergekeerd.

In het volgende jaar werd de laatstgenoemde naar de *Middellandsche Zee* gezonden. De Koning van Spanje, die ons gedurende den laatsten oorlog met troepen ondersteund had, en zich nu hierdoor in eenen zwaren oorlog met *Frankrijk* gewikkeld zag, deed aanzoek bij onze Staten om hem te helpen. Deze waren terstond hiertoe bereid, en zonden DE RUIJTER, die persoonlijk hiertoe door de Spanjaarden was aangezocht, met eene vloot van achttien groote en eenige kleine schepen derwaarts. Voor het eerst toonde onze held eenigen tegenzin in den togt, daar hij de magt, die men hem medegaf, te gering rekende, om met vrucht tegen de Franschen te kunnen strijden, en men op Spaansche hulp niet veel rekenen konde. Hij gaf hierover zijn gevoelen te kennen; maar men voegde den held op eenen bitfen toon toe: of hij op zijne oude dagen bevreesd werd en den moed liet vallen? waarop de vaderlandlievende man antwoordde: „Ik begin den moed „niet te laten vallen; maar het verwondert mij en „doet mij leed, dat de Heeren de vlag van den „Staat zoo veil hebben.” Toen zijne vrienden hem naderhand drongen, om dezen togt geheel te weigeren, zeide hij: „De Heeren Staten hebben mij te „bevelen, en indien zij mij geboden 's Lands vlag „op een enkel schip te voeren, ik zou daarmede „in zee gaan, en daar de Heeren Staten hunne „vlag vertrouwen, zal ik mijn leven wagen.” Alles scheen zich echter tegen zijne heenreis te verzetten. Kortom tijd vóór zijne afreis, had hij hevig aan tandpijn en andere kwalen, die zijne hooge jaren meêbragten, te lijden, waardoor hij genoodzaakt was eenigen tijd het bed te houden.

WILLEM. En weigerde hij nu nog niet den togt te doen?

VADER. In het geheel niet: zelfs kon niemand hem van zijn voornemen afbrengen. „Ik zal,” zeide hij, „dien togt doen, al moest men mij ook naar „het schip dragen.” Ziet hierin, lieve kinderen! het schitterendste bewijs van zijne standvastige liefde voor

voor het Vaderland, en gehoorzaamheid aan de bevelen van zijne Meesters, die nooit bij hem wankelden.

Bij het afscheid van zijne vrienden was hij zeer zwaarmoedig, en scheen een voorgevoel te hebben, dat hij nooit zoude wederkeeren. Tot één' hunner zeide hij zelfs: „Vaarwel! voor altijd vaar-, wel! ik denk niet terug te komen.” Zijn afscheid van vrouw en kinderen, die hem voor het laatste nog overreden wilden, om in het Vaderland te blijven, was hartverscheurend; maar ook hierbij toonde DE RUIJTER zijne grootheid van ziel. Hij wees zijne huisgenooten op God, die alles beschikt, en troostte hen met het denkbeeld, dat, zoo al niet op aarde, zij elkander toch eens zouden wederzien. In Augustus, 1675, zeilde de vloot eindelijk uit, en kwam niet zonder eenige kleine ongelukken, die voor de bijgeloovige matrozen slechte voortteekens schenen, in de *Middellandsche Zee*. Dit jaar viel er echter niets bijzonders meer op zee voor. Gedurende den winter gepoot DE RUIJTER overal, waar hij aan land kwam, de grootste eerbewijzen en een vorstelijk onthaal. Ook had hij het geluk, te *Napels* zes en twintig Hervormde Hongaarsche Predikanten, die om hunne Godsdienst tot de galeijen veroordeeld waren, uit hunne boeijen te verlossen.

In het nu volgende jaar evenwel, zag men reeds vroeg de Franche vloot opdagen. Dezelve was dertig zeilen sterk, waaronder twintig groote oorlogschepen waren, en stond onder bevel van den Admiraal DU QUESNE, een' der ervarenste zeelieden, die *Frankrijk* ooit heeft voortgebracht. Onze vloot, door de Spanjaarden slechts met één schip versterkt, was in alles veel minder dan die der vijanden; want ons Admiraalschip telde zoo veel stukken niet, als het kleinste der twintig vijandelijke schepen. DE RUIJTER aarzelde echter niet, om, niet-tegenstaande deze overmagt, den slag met den vijand te wagen. Op den 8sten Januarij geraakten de vloeten aan elkander, tusschen *Stromboli* en *Salino*, twee der *Liparische Eilanden*, ten noorden van *Sicilië*. Reeds vroeg in den morgen kwamen de Fransen op de onzen af, en wel in zulk eene goede orde, dat DE RUIJTER, die ook zijnen vijanden regt deed

wedervaren, naderhand bekennen moest, dat nooit een zijner tegenstanders in betere orde op hem afgekomen was. Geen schot werd door eene der beide partijen gelost, vóór zij onder elkanders bereik waren. De beide Admiraalschepen naderden elkander tot op geringen afstand, zonder een schot te doen: DE RUIJTER gaf de eerste laag, welke DUQUESNE terstond beantwoordde. Woedend was het gevecht aan beide kanten. Drie branders werden door den vijand op ons Admiraalschip afgezonden, en alle drie in den grond geschoten. De nacht scheidde het gevecht. De Franschen hadden één schip en veel volk verloren, en vele hunner Bevelhebbers waren gekwetst. De onzen verloren slechts weinig manschappen en geen enkel hunner schepen; doch een derzelve was zoo gehavend, dat het eenigen tijd daarna zonk. Den volgenden dag trachtte DE RUIJTER weder handgemeen te worden; maar de vijand ontweek den strijd, en stevende naar de haven van *Mesfina*, eene stad bij de *Straat* van denzelfden naam.

Intusschen waren de zes maanden, voor welken tijd ons Land de verleende hulp aan *Spanje* beloofd had, ten einde gelooopen, en DE RUIJTER begon toebereidselen tot zijn vertrek te maken. Niettegenstaande de schitterendste aanbiedingen van den Onderkoning van *Sicilië*, die hij alle van de hand wees, kon hij niet besluiten, uit eigene beweging hier langer te blijven, en ging in het laatst van Januarij onder zeil.

WILLEM. Dan kwam DE RUIJTER toch nog behouden van dien togt terug; ik was er bevreesd voor.

VADER. Nu zijt gij alweder te voorbarig, gij zult het anders hooren. Reeds eenige dagen was hij onder zeil, toen hij tijding uit het Vaderland ontving, waarbij zijn tijd om hier te blijven met zes maanden verlengd werd. Groot was de blijdschap van den Onderkoning van *Sicilië*, toen hij deze aangename tijding vernam, en hij ontving DE RUIJTER, op nieuws, met allerlei eerbetoon.

Na zich met de Spaansche scheepsmagt, die zeventien zeilen sterk was, vereenigd te hebben, besloot DE RUIJTER de stad *Mesfina*, die tegen het Spaansche Bestuur was opgestaan en de hulp der

Frans-

Franschen had ingeroepen, te land en te water aan te tasten. Deze onderneming mislukte echter, zoowel als de aanslag op de stad *Augusta*. Kortens hierna kreeg DE RUYTER ook berigt, dat de Fransche vloot, drie en dertig groote schepen en zeven branders sterk, onder bevel van den dapperen DUQUESNE, in zee verschenen was. Onze vloot telde daarentegen slechts zeventien groote schepen en vier branders, en van de Spaansche hulp was de helft slechts bruikbaar. Op den 22sten April ontmoetten de vloeten elkander in de nabijheid van den berg *Etna*. Weet gij ook, HENDRIK! wat bijzonders die berg heeft?

HENDRIK. Ja, vader! Het is een berg, die vuur en vlammen uitbraakt; waarom men denzelven een *vuurspuwend berg* noemt.

VADER. Goed! DE RUYTER had zijne vloot in drie smaldeelen verdeeld; hij zelf gebood de voorhoede; de Spanjaarden hadden den middeltogt; en de Vice-Admiraal DE HAAN had de achterhoede onder zijn bevel. Tegen den middag viel DE RUYTER, die het voordeel van den wind had, het eerst op de vijandelijke voorhoede, onder bevel van den Admiraal D'ALMERAS, aan. De Spanjaarden konden, door de windstilte, terstond niet met den vijand slaags worden, en dit verhinderde ook de achterhoede, in het vuur te komen. Schrikkelijk was hierdoor het gevecht, dat DE RUYTER met den vijand had. Hij streed echter met onoverwinnelijken moed, en bragt reeds den vijand langzamerhand tot wijken, toen hem eene ramp trof, welker gevolgen voor hem doodelijk, en in dit oogenblik voor het Vaderland zeer noodlottig had kunnen zijn. Hij, die, gelijk altijd, zijn volk door woorden en daden aanmoedigde, en, op het zonnedeck staande, alles overzag, werd, nadat het gevecht een half uur geduurd had, door eenen kogel getroffen, die hem het voorste gedeelte van den voet wegnam, en de beide pijpen van het regterbeen vermorzelde. Hij viel terstond van het zonnedeck naar beneden, dat eene hoogte van zeven voet was, waardoor hij echter slechts eene ligte wonde aan het hoofd kreeg. Het scheepsvolk, dat anders gewoonlijk door den dood

van den Bevelhebber ontmoedigd wordt, werd op het zien vloeijen van dit edel bloed tot woede gebragt, en deed den vijand dit noodlottige schot duur betalen. Ook ging, voor het overige, alles zoo geregeld voort, dat noch vriend noch vijand bemerken kon, dat onze Admiraal eenig ongeluk bekomen had. De RUIJTER, hoewel vreesfelijke pijnen lijdende, bleef niettemin de noodige bevelen geven, en bij ieder schot, dat hij hoorde afgaan, riep hij: „Houdt „moed, mijne kinderen! zoo moet men doen, „om de zege te behalen.”

Ondertusschen hadden de middeltogt en de achterhoede ook deel aan den strijd genomen. Slechts eenige der Spaansche schepen konden tegen den vijand met voordeel strijden, en het was vooral de dapperheid van de voorhoede, die den vijand tegen den avond tot wijken bragt. Zonder het verlies van onzen nooit te veel geroemden DE RUIJTER, zou deze dag luisterrijk geweest zijn. Het getal onzer dooden en gekwetsten was zeer gering, en wij hadden geen enkel schip verloren, ofschoon vele vrij gehavend waren. Zeer groot was daarentegen het verlies der Franschen. De Admiraal der voorhoede D'ALMERAS was gesneuveld, en nog verscheidene andere voornamen Officieren min of meer gevaarlijk gekwetst. Ook hadden zij veel volk verloren.

Onze vloot, die den vijand slechts weinig vervolgd had, liep den volgenden dag de haven van *Siragossa*, oudtijds *Syracuse*, op het eiland *Sicilië*, binnen, om de geledene schade te herstellen. Vreesfelijk waren de pijnen, die onze DE RUIJTER leed. Eerst scheen zijn toestand wel buiten gevaar te zijn; maar op den vierden dag verhief zich de koorts, die hem tot het einde toe bijbleef. Hoe schrikkelijk hij echter leed, zorgde hij niettemin voor alles, ja men hoorde hem verscheidene malen uitroepen: „Ach! dat ik hier zoo liggen moet en 's Lands „dienst niet kan betrachten!” Bij de betuiging van zijne vrienden, die wenschten, dat zijne vrouwen en kinderen hier tegenwoordig waren, gaf hij te kennen, dat het zoo goed was, als God het wilde; dat deze door hunne klagten zijne droefheid nog zouden vergrooten. Den 28sten April verdub-

bet-

belde zich de bevigheid der koorts, en op den avond van den volgenden dag stierf hij aan boord van zijn schip *de Hendragt*, in den ouderdom van negen en zestig jaren, eene maand en vijf dagen. Zijn lijk werd, nadat de ingewanden er uitgenomen waren, die bij *Siragosa* begraven liggen, met sterke kruiden gebalsemd, ten einde het voor alle bederf te bewaren. Onder bevel van den Vice-Admiraal DE HAAN, ging nu onze vloot, die te *Siragosa* de noodige gereedschappen, om de schepen te herstellen, niet vond, naar *Palermo*, mede op *Sicilië* gelegen, onder zeil. Nog ter reede van deze stad zijnde, werden zij door de Franschen overvallen, die in de algemeene verwarring eenige schepen verbrandden. Het schip, waarop de overblijffels van onzen held zich bevonden, was ook bijna in handen der vijanden gevallen; doch de manschappen van hetzelfde streden met onoverwinbaren moed, en zouden zich eerder in de lucht hebben laten vliegen, dan dit schip prijs te geven; zoodat de vijand eindelijk genoodzaakt was te vlugten. Dit korte gevecht kostte echter, buiten de schepen, den Vice-Admiraal DE HAAN en aan de beide Spaansche Opperbevelhebbers het leven. Het overige gedeelte van onze vloot rekende zich nu te zwak, om iets tegen den vijand te kunnen ondernemen, en keerde naar het Vaderland terug, waar het echter eerst in Januarij van het volgende jaar aankwam.

WILLEM. De dood van DE RUIJTER zal zeker veel verlagenheid in ons Land verwekt hebben?

VADER. Onbeschrijfelijk veel. Groot was echter de deelneming in het vereeren der nagedachtenis van den edelen man, die, nog kort geleden, den vereerenden bijnaam van *Redder des Vaderlands* verkregen had. En niet alleen ons Land; maar ook vreemde Vorsten toonden hun bijzonder leedwezen bij het vernemen van dit verlies. De Koning van *Spanje*, in wiens dienst hij gesneuveld was, liet door zijnen Gezant betuigen, dat de dood van DE RUIJTER het geheele Hof van *Spanje* in droefheid gedompeld had. Slechts kort te voren had hij den onvergelykelijken held den titel van *Hertog*, met eene jaarwedde van 2000 dukaten, geschonken, welke eer hij nu op zijnen zoon ENGEL DE RUIJTER deed over-

overgaan. De Koning van *Frankrijk*, hoewel toen in oorlog met den Staat, kon mede, evenmin als vroeger, de verdiensten van den held loochenen, en had last gegeven, dat alle havens, waar zijn overschot voorbijkwam, hetzelfde met het losbranden van het geschut zouden vereeren. De Koning van *Engeland*, hoewel hij dikwijls de gevoeligste bewijzen van zijnen moed en bekwaamheden ondervonden had, betoonde insgelijks zijne hartelijke deelneming in dit verlies. Ook de Koning van *Denemarken*, die de krachtige hulp van zijnen arm ondervonden had, en de Keurvorst van *Brandenburg* waren beide niet minder diep getroffen, waarvan zij de treffendste blijken gaven. U al zijne deugden op te noemen, zou mij onmogelijk zijn: ik zal er u evenwel eenige optellen. Van zijne Vaderlandsliefde heeft hij altijd de schitterendste bewijzen gegeven. Van zijne dapperheid, bekwaamheid en beleid, als Opperbevelhebber, hebben zelfs de vijanden, die dezelve meermalen ondervonden, de beste getuigenissen afgelegd. Zijne schoonste deugden waren echter voorzeker zijne godsvrucht en zijne nederigheid. Zijne godsvrucht blonk in vele zijner daden uit. Nooit ging hij een gevecht aan, vóór hij Gods bescherming voor de zijnen had afgesmeekt, en telkens, als hij de overwinning behaald had, gaf hij God daarvan de eer. Nooit hoorde men hem vloeken; zelfs in de grootste gramschap niet; het ergste woord, dat hij tot zijn volk bezigde, was *kerels*, en meestal zeide hij: *mijne kinderen*. Nederig was hij, zoowel als Admiraal, als toen hij nog gemeen matroos was, en bij al zijne grootheid, bad hij telkens tot God, dat deze hem eenen demoedigen geest mogt schenken. De liefde van zijne matrozen voor hem was onuitsprekelijk; maar hij was ook altijd minzaam jegens hen, en zorgde zeer liefderijk voor de gewonden. Hij was een groot vijand van oneenigheid, waarvan hij zeker in zijne handelwijze omtrent *TROMP* het sterkste bewijs gegeven heeft. Maar geene betere lofrede zou men op hem kunnen leveren, dan een vijand, een Engelschman, op hem gemaakt heeft, die, zijn leven beschrijvende, zegt: „Hij was zulk een braaf echtgenoot en vader, zulk een vroom Christen, zulk een stout soldaat, „ een

„ een zoo wijs , ervaren en gelukkig Bevelhebber ,
 „ en zulk een getrouw en eerlijk beminnaar van het
 „ Vaderland , dat hij met regt door de nakomeling-
 „ schap verdient geprezen te worden , als een
 „ sieraad zijner eeuw , de voedsterling der zee , en
 „ de roem van zijn Land en van de geheele we-
 „ reld.” Ook onze Dichters hebben niet nagelaten,
 den roem van den onsterfelijken held te bezingen.
 De groote FEITH heeft een zeer fraai lofdicht op
 hem gemaakt , en HELMERS bezingt hem aldus :

En gij , gij , die alleen een volk onsterflijk maakt ,
 Voor wien in 't Neêrlandsch hart de erkentnis eeuwig blaakt ,
 o Schoonste flonkerster in *Hollands* praalgesteente ,
 Gij , afgod van de vloot , en lieveling der gemeente ,
 DE RUIJTER ! ideaal van deugd , beleid en magt ,
 En trouw en vrijheidsmin , tot één geheel gebragt !
 Zou ik u zingen ? neen : 't ontbreekt mijn hart aan woorden ! —
 Mijn zoon ! zoo ge eenmaal zwerft in vergelegene oorden ;
 Dáár hoort een' onverlaat , die , basfend uit zijn niet ,
 Op *Hollands* grootheid schimpt , op ons zijn' zwadder schiet :
 Uw ziel zij op den worm niet straks in toorn ontfoken !
 Noem slechts DE RUIJTER's naam ! en *Neêrland* is gewroken . —

Zijn lijk werd met veel pracht in de Nieuwe Kerk
 te *Amsterdam* begraven , en een prachtig gedenktee-
 ken te zijner eere opgericht.

In den Vice-Admiraal DE HAAN verloren wij al-
 mede een dapper en kundig zeeman. Hij was in *Gouda*
 geboren , en muntte het eerst uit bij het zeegevecht ,
 waarin de ongelukkige VAN WASSENAAR in de lucht
 vloog , door het nemen van een Engelsch schip.
 Hij woonde al de zeeslagen van den tweeden en der-
 den Engelschen oorlog bij , en werd om zijne bij
Kijkduin betoonde dapperheid tot Schout-bij-nacht
 en kort daarna tot Vice-Admiraal verheven. Na
 den dood van DE RUIJTER voerde hij het bevel over
 onze scheepsmagt in de *Middellandsche Zee* , en het
 was bij de vervulling van dezen moeilijken pligt ,
 dat hij , strijdende voor het Vaderland , sneuvelde.

De oorlog bleef na den dood van DE RUIJTER nog

eenigen tijd voortduren. De Koning van *Frankrijk*, van zijnen grooten bondgenoot, *Engeland*, beroofd, zocht zich met andere Mogendheden te vereenigen, en vond weldra *Zweden* tot den oorlog tegen ons Land genegen. In 1676 kwamen wij dan ook met dit Land in oorlog. Door de Denen geholpen, besloten onze Staten, in het volgende jaar eene vloot naar de *Sont* te zenden, onder bevel van den Vice-Admiraal CORNELIS EVERTSEN en den Schout-bij-nacht PHILIPS VAN ALMONDE. Nog bevond zich op de vloot de Luitenant-Admiraal CORNELIS TROMP, welke, daar zijne diensten op dit oogenblik in het Vaderland niet vereischt werden, na den dood van den Deenschen Admiraal-Generaal KURT ADELAER, door den Koning CHRISTIAAN V, tot deze waardigheid in dat Rijk verheven was. Het eerste gevecht, op den 4den en 5den Julij, waarbij de Deensche Admiraal NIELS JUHL en de Schout-bij-nacht VAN ALMONDE het bevel voerden, viel, door de werkeloosheid der Denen, niet zeer gelukkig voor de onzen uit, daar onze vloot voor de overmagt der *Zweden* moest wijken. Zoodra de tijding van dit gevecht te *Kopenhagen* aankwam, trachtte TROMP zich met de overige schepen te vereenigen, en, nu veertig schepen sterk, den vijand aan te tasten. Op den 11den Junij geraakten de vloten slaags. Reeds in het begin van het gevecht trof den *Zweden* een groot ongeluk, door het verlies van hunnen Opperbevelhebber KRUES. Terwijl namelijk deze dappere man TROMP met veel hevigheid aantastte, geraakte zijn schip *de drie Kroonen*, dat 134 stukken voerde, en met 800 koppen bemand was, door eigene onvoorzigtigheid in brand, en vloog terstond met alles, wat er op was, in de lucht. Kortens tijd daarna trof het andere Admiraalschip, onder bevel van den Graaf WACHTMEESTER, hetzelfde lot. Deze, door TROMP aangevallen, besloot zich, na dapperen tegenstand, over te geven, toen een brander zijn schip op zijde kwam en het in brand stak, waarop het kort daarna met meest al het volk in de lucht vloog. De *Zweden*, door deze twee groote rampen ontmoedigd, namen weldra in de grootste wanorde de vlugt. Hevig werden zij door de vereenigde

de vloeten vervolgd, en verscheidene hunner schepen genomen, andere verbrand en eenige op strand gejaagd.

Na deze overwinning keerde *TROMP*, die geen enkel schip en slechts weinig volk verloren had, met de vloot naar de *Sont* terug. Terstond werd nu hier besloten, den vijand in zijn eigen Land aan te vallen, voordat hij eene nieuwe vloot kon gereed hebben. In het begin van Julij gingen de vereenigde vloeten onder zeil, en kwamen den 5den dier maand voor *Tstadt*, eene Zweedsche vesting aan de *Gostzee*. Na deze te vergeefs opgeëischt te hebben, ontscheepte *TROMP*, onder begunstiging van een hevig geschutvuur, na dapperen tegenstand, 300 man Deensche landingstroepen, die de stad innamen en bezetteden. De vloot ging intusschen voort met de Zweedsche kusten te veromrusten, en hield 's vijands zeemagt in bedwang, totdat de Koning van *Zweden*, ook aan alle kanten in zijne Duitsehe bezittingen aangevallen, genoodzaakt was, in 1679, den vrede te sluiten.

Intusschen was tevens de oorlog met *Frankrijk* met groote woede voortgezet. De Zeeuwsche Kommandeur *JACOB BINCKES* was, in 1676, met eene vloot van zeven groote en eenige kleinere schepen, naar de *Westindiën* gezonden, om daar den Franschen zooveel mogelijk schade te doen. Het eerst werd de Fransche volkplanting *Cayenne*, in *Guyana*, op het vaste land van *Zuid-Amerika*, die in 1673 te vergeefs door *CORNELIS EVERTSEN* was opgeëischt, genomen, en het fort zooveel doenlijk versterkt. Hierna veroverde *BINCKES* het eiland *St. Martin*, en stevende naar het eiland *Tabago*, hetwelk eerst eene Hollandsche kolonie geweest was, maar, na het uitbreken van den tweeden Engelschen oorlog, door de Britten genomen en door onze zogenaamde bondgenooten, de Franschen, heroverd en uitgeplunderd was. Daar nu de grond van dit eiland zeer vruchtbaar was en hetzelfde eertijds tot onze bloeiendste volkplantingen behoord had, had *BINCKES* last van de Staten gekregen, om hetzelfde weder in bezit te nemen, en er eene kolonie te sichten. Reeds was hij vrij ver met het opbouwen van eene sterk-

kerkte gekomen, toen eensklaps eene Fransche vloot van tien groote en eenige kleinere schepen, onder bevel van den Graaf D'ESTRÉES, welke *Cayenne* bereids weder heroverd had, zich voor het eiland vertoonde. Terstond werd een groot getal Fransche landingstroepen ontscheept, die het nog niet voltooide fort met veel dapperheid aantastten. Manmoedig werd echter iedere poging, om hetzelfde te nemen, door de onzen afgeslagen, en de Franschen telkens genoodzaakt te wijken. Ook geraakten de vloten met elkander slaags, en het gevecht was woedend. Van onze geheele vloot bleven slechts drie schepen, die nog vreeselijk gehavend waren, over, en de overige werden verbrand, of vlogen in de lucht. Met de Fransche vloot was het niet beter gesteld: drie hunner schepen, waaronder het Admiraalschip, vlogen in de lucht; twee andere werden door de onzen genomen, en de overige waren zoo gehavend, dat zij ter naauwernood zee konden houden. Zij bleven echter in deze streken kruisen, en beproefden verscheidene malen op nieuws, het eiland te veroveren, maar werden telkens teruggeslagen. In het laatst van het jaar ging het evenwel voor de onzen verloren; daar in December eene nieuwe vijandelijke vloot van twaalf schepen hetzelfde kwam aantasten. Wel verdedigden zich de onzen dapper tegen deze magt; doch eene der vijandelijke bommen trof ongelukkig het kruidmagazijn van het fort, waardoor hetzelfde met bijna al de manschappen in de lucht vloog. Vele dapperen gingen hierbij verloren, en het grootste verlies was dat van den Kommandeur BINCKES, een jong, maar dapper Zeeheld.

JACOB BINCKES, of BENCKES, was van Vrieschen oorsprong, en in een dorp niet ver van *Stavoren* geboren. Voor het eerst komt hij als Kapitein voor in den driedaagschen zeeflag van Augustus, 1666, toen hij het bevel voerde over een schip, dat tot het eskader van CORNELIS TROMP behoorde. In 1669 was hij den Luitenant-Admiraal VAN GHENT behulpzaam in het vernielen der Algerijnsche roofschepen, en werd, voor zijne dapperheid, door de Staten met eene gouden keten beloond. Later, in

1673,

1673, deed hij eenen togt naar de *Westindiën*, waarvan ik reeds gesproken heb, bij welke gelegenheid hij zich mede uitmuntend gedroeg. „Hij was,” zoo leest men in een der verhalen van het gevecht, waarin hij sneuvelde, „een voorzigtig soldaat, een manhaftig Kapitein, een getrouw Kommandeur en een goedertieren Christen, wiens vorige heldendaden bewijs gaven van groote verwachtingen.” Kortens tijd daarna verloren de Franschen, bij eene onderneming tegen het eiland *Curaçao*, hunne geheele Westindische vloot, hetgene niet weinig toebragt tot den vrede, die, in 1678, te *Nijmegen* gesloten werd.

Wij hebben nu het schoonste tijdperk onzer Zeehelden afgehandeld. Daar ons Land niet weder in zulke zware zeeoorlogen gewikkeld werd, hadden onze helden zoo veel gelegenheid niet, om hunne dapperheid te toonen; maar telkens, wanneer de oorlog dáár was, toonden zij, dat, zoo wij al geene **DE RUIJTERS** meer hadden, en onze scheepsmagt veel geringer was, dapperheid de Nederlanders onoverwinnelijk maakt.

TIEN.

TIENDE AVOND.

VADER. Wij hebben gisteren gezien, dat de oorlog met *Frankrijk* en die met *Zweden* ten einde liep: weet gij ook nog, wanneer dit gebeurde, WILLEM?

WILLEM. Ja, vader! in 1678 die met *Frankrijk*, en die met *Zweden* in het volgende jaar.

VADER. Goed. Gelijk ik u gezegd heb, hebben wij nu het belangrijkste tijdperk van de geschiedenis onzer Zeehelden afgehandeld. Vele groote mannen, die wij te voren hebben leeren kennen, zien wij niet weder optreden, zoo als de VAN NESSEN, BANCKERTS, enz. — Reeds in den laatsten oorlog hebben wij den Luitenant-Admiraal JAN CORNELISZ. MEPPEL niet weder ontmoet, daar hij kort vóór het uitbreken van den krijg met *Frankrijk* en *Engeland* gestorven was. In hem had het Vaderland een' dapperen zeeman verloren, die, in alle gevechten van den tweeden Engelschen oorlog, aan de spits der zijnen met groote onverschrokkenheid gestreden had. — Kort na den vrede van *Nijmegen*, in December, 1679, leed ons Vaderland een nieuw verlies in den Zeeuwfchen Vice-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, zoon van den in den tweedaagschen zeeftrijd, in 1666, gesneuvelden JAN EVERTSEN. Deze held, die, even als zijn vader, van zijne jeugd af op zee

zee geweest was, had, schoon slechts een en vijftig jaar oud, gedurende veertig jaar het Vaderland trouw gediend, vele gevechten en bijna alle groote zeezlagen van de drie Engelsche oorlogen bijgewoond, en altijd den roem weggedragen van een waardig lid van het geslacht der EVERTSENS te zijn. — In Februarij, 1682, overleed de Vice-Admiraal JAN JANSZON VAN NES, broeder van den bekenden Luitenant-Admiraal AERT JANSZON VAN NES, en zoon van JAN JACOBZ. VAN NES, bijgenaamd *jonge boer Jaep*. Ook deze telg van het beroemde heldengeslacht had het Vaderland de grootste diensten bewezen. Als Kapitein woonde hij bijna alle zeezlagen van den eersten Engelschen oorlog bij, vergezelde DE RUIJTER, in 1664, op zijnen togt naar *Guinea*, en werd, in 1666, tot Schout-bij-nacht bevorderd. In den vierdaagschen zee slag overlaadde hij zich met roem, als ook in den kort daarop gevolgenden tweeddaagschen strijd, waarbij hij DE RUIJTER dapper ondersteunde. Vervolgens was hij tegenwoordig bij alle groote zeezlagen van den derden Engelschen oorlog, werd, in 1673, Vice-Admiraal, en vergezelde TROMP op zijnen togt tegen de Zweden, na welks volbrenging hij zich niet meer op zee begaf. — In April van het volgende jaar stierf de Vice-Admiraal ENGEL DE RUIJTER, de waardige zoon van *Nederlands* grootsten Vlootvoogd, die mede reeds vele malen de grootste blijken van zijne dapperheid en Vaderlandsliefde gegeven had; terwijl in het jaar 1683 ons Vaderland een veel zwaarder verlies onderging in het gedeeltelijk verongelukken van onze vloot door eenen woedenden storm.

Terstond na het sluiten van den Nijmeegschen vrede, had ons Land, om zich tegen de steeds aangroeiende magt van den heerschzuchtigen LODERWIJK XIV te versterken, een verbond met den Keizer van *Duitschland* en de Koningen van *Zweden* en *Spanje* gemaakt. *Denemarken*, daarentegen, dat zich altijd te voren aan onze Staten aangesloten had, verbond zich met *Frankrijk*, en begon zich weder vijandig tegen de Zweden te betoonen. Ten einde nu, ingeval van oorlog, gereed te zijn, om de Denen te helpen bevechten en tevens onzen Handel in het Noorden te beveiligen, werd er, vooral op aandrin-

dringen van Prins WILLEM III, met allen ijver aan het uitrusten eener vloot gearheid. In Augustus, 1683, stak dezelve, negen en twintig groote schepen sterk, in zee, onder bevel van den Luitenant-Admiraal WILLEM BASTIAANSZ. SCHEPERS, welke, kort na den slag bij *Kijkduin*, in 1673, tot die waardigheid verheven was. De Luitenant-Admiraal-Generaal TROMP, die, na den dood van DE RUIJTER, hier te Lande met het opperbevel over onze geheele scheepsmagt bekleed was, kon, wegens onpasfelijkheid, aan dezen togt geen deel nemen. Er viel echter niets belangrijks voor, en onze vloot keerde in November naar onze kusten terug, waar zij door eenen woedenden orkaan schrikkelijk geteisterd werd. Acht schepen werden op strand geworpen en verbrijzeld, of door de golven verzwolgen, en van slechts weinige gelukte het, de manschappen te redden. Onder de in de golven omgekomenen telde men den dapperen Kapitein JOHAN DE WITTE, schoonzoon van DE RUIJTER, en zijnen zoon MICHEL WITTE DE RUIJTER, den lieveling van zijnen grootvader, die reeds als Luitenant op het schip van zijnen vader diende, den Vice-Admiraal THOMAS VLUG, broeder van den in 1673 gesneuvelden DAVID VLUG, en meer andere dapperen. — Grooter verlies had onze scheepsmagt in langen tijd niet geleden; maar schoon de droefheid eerst groot was, besloot men echter terstond de schade te herstellen en de vloot met nieuwe schepen te versterken; zoodat deze ramp spoedig geheeld was.

In April van het jaar 1684, verloor ons Vaderland op nieuws een dapper zeeman in den Luitenant-Admiraal ADRIAAN VAN TRAPPEN, bijgenaamd BANCKERTS. Deze, de zoon van den Zeeuwschen Vice-Admiraal JOOST BANCKERTS, was van zijne jeugd af op zee gewceft, van de geringste bedieningen tot de hoogste waardigheid opgeklommen, en had zijn Vaderland gedurende meer dan veertig jaren de grootste diensten bewezen. In 1642 tot Kapitein bevorderd, woonde hij, in die betrekking, en vervolgens als Schout-bij-nacht, in 1664, Vice-Admiraal, in 1665, en Luitenant-Admiraal, in 1666, al de groote zeeslagen van de drie Engelsche oorlogen bij, en had steeds met de grootste dapperheid

heid aan de spits der zijnen gestreden. Zijn laatste togt was die met den Admiraal TROMP naar de kusten van *Frankrijk* geweest; waarna hij niet meer naar zee ging, doch niettemin ijverig voor de belangen der zeemagt werkzaam bleef. BANCCKERTS wordt met regt voor een' der grootste Zeehelden van ons Vaderland gehouden.

Eenige jaren later, in September, 1693, onderging ons Vaderland op nieuws een treffend verlies in den Luitenant - Admiraal AERT JANSZON VAN NES. Deze, de zoon van den Kapitein JAN JACOBSZ. VAN NES, bijgenaamd *jonge boer Jaep*, werd te *Rotterdam* geboren. Reeds vroeg werd hij door zijnen vader mede op zee genomen, en diende op deszelfs schip, zoowel als op dat van zijnen oom JAN JACOBSZ. VAN NES, bijgenaamd *oude boer Jaep*, in de hoedanigheid van Bootsman en Stuurman. In 1652 werd hij, na den dood van zijnen vader, tot Kapitein bevorderd, en woonde in die waardigheid de meeste zeegevechten van den eersten Engelschen oorlog bij. In 1662 tot Schout - bij - nacht opgeklommen, vergezelde hij DE RUIJTER op zijnen togt naar de *Kust van Guinea* en *Noord-Amerika*, gedurende welken hij in het Vaderland tot Vice - Admiraal benoemd werd. In 1666 tot Luitenant - Admiraal bevorderd, was hij tegenwoordig bij den vierdaagschen en den kort daarop gevolgden tweedaagschen zeestrijd, en gedroeg zich bij beide gelegenheden op de uitmuntendste wijze. Ook was hij bij den togt naar *Chattam* tegenwoordig, en voerde het bevel over het eskader, dat den *Teems* ingesloten hield. Bij de vier groote zeeslagen van den derden Engelschen oorlog behaalde hij nieuwe lauweren, en droeg altijd den lof weg, van veel tot de overwinning toegebracht te hebben. Hij was een onafscheidelijke vriend van DE RUIJTER, en deelde altijd in de gevaren van dezen, vooral in den tweedaagschen zeeslag, in Augustus, 1666. Ook voerde hij, bij afwezigheid van zijnen grooten vriend, het bevel over de geheele vloot, zoo als op den tweeden en derden dag van den vierdaagschen zeestrijd, en deed alles met zoo veel beleid, dat de vijanden het afzijn van den Opperbevelhebber niet bemerkten. Zijn laatste togt was die met den Admiraal CORNELIS TROMP, in 1674, naar de Fransche kusten,

K

waar-

waarna hij niet weder naar zee ging, en stiel te *Rotterdam* ging wonen, in welke stad hij in hoogen ouderdom stierf. Maar wij zijn ons verhaal van zeeflagen een weinig vooruitgelopen, en moeten tot 1688 terugkeeren, in welk jaar onze vorige vijanden, de Engelschen, ons tegen hunnen Koning te hulp riepen.

JACOBUS II, die zijnen broeder, KAREL II, in het bestuur van *Engeland* opgevolgd was, had de Roomfche Godsdienst omhelsd, en wilde deze met geweld in zijn Rijk invoeren. Dit was den Engelschen, die meest Protestantsch waren, zeer tegen de borst, en zij zochten derhalve hulp bij buitenslandsche Mogendheden, en wel het eerst bij de Staten van ons Land, daar onze Stadhouder, WILLEM III, met eene dochter van JACOBUS gehuwd was. Onze Staten waren terstond genegen, om hen te helpen, en lieten eene vloot van zestig oorlogsfchepen en eene groote menigte transportschepen, die met 15000 man bemand werden, gereed maken. Over deze scheepsmagt voerden de Luitenant-Admiraal-Generaal ARTHUR HERBERT, een Engelsch uitgewekene, en door den Prins tot die waardigheid verheven, de Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, zoon van den in den vierdaagfchen zeeflag gefneuvelden CORNELIS EVERTSEN, en de Luitenant-Admiraal WILLEM BASTIAANSZ. SCHEPERS het bevel. Op den 29sten October zeilde de vloot uit *Goeree*, maar kwam, na weinige dagen, weder voor *Hellevootfluis*, daar vele schepen door eenen woedenden storm hevig geteisterd waren. Op den 10den November werd de togt hervat, en nu gelukkiger dan de eerste maal, kwamen de onzen den 14den voor de Engelsche kusten, en werd de landing den volgenden dag gelukkig ten uitvoer gebragt. Koning JACOBUS, tegen deze groote magt niet bestand, moest weldra zijn Rijk ruimen, en onze Stadhouder WILLEM III, die zich mede op de vloot bevonden had, aan boord van het fchip van den Luitenant-Admiraal SCHEPERS, werd kort daarna, nevens zijne gemalin, door de Engelschen op den verlaten' troon geplaatst.

Nu deed de verdrevene JACOBUS aanzoek bij den Koning van *Frankrijk*, LODEWIJK XIV, om hem te hulp te komen, en hij vond dezen oorlogszuchtigen

gen Vorst terstond hiertoe bereid, zoodat wij nu weder met de Franschen in oorlog geraakten. Daar ons Land met de landmagt niet tegen dezen magtigen vijand bestand was, hadden onze Staten insgelijks eene vloot van vijf en twintig schepen, onder bevel van den genbenden Admiraal CORNELIS EVERTSEN, in zee gezonden. Zoodra deze vloot zich met de Engelsche scheepsmagt, onder bevel van den Admiraal HERBERT en den Graaf VAN TORRINGTON, vereenigd had, werd er terstond besloten, den vijand op te zoeken en aan te tasten. Welras ontmoetten zij de Fransche vloot, die, tachtig zeilen sterk, onder het bevel van den Graaf DE TOURVILLE stond, en geraakten op den ioden Junij, 1690, op de hoogte van *Beveziers* slaags. Hier toonden de Engelschen de schandelijkste trouweloosheid. Zij, die aan onze vloot de voorhoede gegeven hadden, lieten ons alleen met den vijand vechten en hielden zich buiten den strijd. Schrikkelijk was alzoo de kamp, dien de onzen met den veel magtiger vijand hadden door te staan. De Admiraal EVERTSEN, de Schout-bij-nacht VAN BRAKEL en alle andere Bevelhebbers streden als leeuwen; maar zij waren ten laatste genoodzaakt, de wijk te nemen. Offchoon ook de Franschen in dit gevecht veel geleden hadden, was het verlies der onzen oneindig grooter. Slechts drie schepen waren nog in staat om dienst te doen; eenige waren reeds gedurende den strijd gezonken, en andere waren zoo vreesfelijc gehavend, dat EVERTSEN verscheidene liet verbranden, opdat zij niet in 's vijands handen zouden vallen. Ook sneuvelde hier de Schout-bij-nacht VAN BRAKEL, de held van *Chattam*.

JAN VAN BRAKEL was een afstammeling van het bekende Adellijke geslacht der VAN BRAKELS. Op zijn tweeëntwintigste jaar trad hij in 's Lands dienst, voerde in 1665 het bevel over eenen brander, woonde de beide hevige zeegevechten van het volgende jaar bij, en werd, om zijne dapperheid, tot Kapitein bevorderd. Bij den togt naar *Chattam*, in 1667, was hij het, die het eerst onder het verschrikkelijkste vuur durfde inbreken en een Engelsch schip oververde, voor welke heldendaad hij met eene gouden keten begiftigd werd. Bij den slag van *Soulsbay*, in

1672, tastte hij het schip van den Admiraal MONTAGUE, dat bijna eens zoo groot als het zijne was, aan, en havende het zoo zeer, dat het daarna door eenen brander in brand gestoken werd. In de volgende zeelagen van den Engelsch-Franschen oorlog gedroeg hij zich insgelijks uitstekend, alsmede in eenen togt tegen de Algerijnsche zeeroovers. Hij werd vervolgens tot Schout-bij-nacht bevorderd, en woonde den togt van Prins WILLEM III tegen *Engeland* bij: zijn lijk werd in de St. Laurens-Kerk te *Rotterdam* begraven, en een fraai praalgraf te zijner eere opgericht.

Wij verloren bovendien vele dapperen; maar schoon wij deze te betreuren hadden, smaakten onze helden echter het genoeg, dat de vijand zelf naderhand bekende, dat de onzen met de grootste dapperheid gestreden hadden en dat de eenige reden van het verlies aan de schandelijke handelwijze der Engelschen te wijten was.

WILLEM. Maar werden dan de Engelsche Bevelhebbers niet voor hunne trouweloosheid gestraft?

VADER. Zij werden wel voor eenen Krijgsraad gedaagd, om zich te verantwoorden; maar daar de Engelsche vloot door hunne handelwijze niets geleden had, werden zij vrijgesproken. Bloedig werd evenwel deze nederlaag twee jaar later gewroken. JACOBUS II had, met behulp van den Koning van *Frankrijk*, een leger van 20000 man verzameld, met hetwelk hij naar *Engeland* wilde oversteken, om zijnen troon weder magtig te worden. Om dit te verhinderen, hadden de onzen eene vloot van vijf en dertig schepen uitgerust, die zich met die der Engelschen, veertig zeilen sterk, zoude vereenigen. De Luitenant-Admiraal CORNELIS TROMP, die na den oorlog met *Zweden* de dienst vaarwel gezegd had, zou nu weder het opperbevel over de vloot aanvaarden, toen hij ongelukkig stierf, terwijl men nog met het uitrusten derzelve bezig was. In hem verloor ons Land voorzeker een' zijner grootste Zeehelden, een' waardigen zoon van den grooten MARTEN HARPERTSZOON TROMP, en den besten opvolger van den onvergelykelijken DE RUIJTER.

CORNELIS TROMP werd den 9den September, 1629, te *Rotterdam* geboren. Reeds in 1650 was hij tot Scheeps-

Scheepskapitein opgeklommen, en maakte zich in die waardigheid met roem bekend in den oorlog tegen de Turksche zeeroovers. In 1652 tot Schout-bij-nacht bevorderd, woonde hij den slag bij tegen de Engelschen; onder BODLEY, in de *Middellandsche Zee*, waarin de dappere VAN GALEN sneuvelde. In 1665 tot Vice-Admiraal benoemd, was hij tegenwoordig bij het eerste gevecht van den tweeden Engelschen oorlog, waarin de ongelukkige VAN WASSENAAR in de lucht vloog, en was een der weinige Bevelhebbers, die zich dapper gedroegen. Ter belooning hiervoor werd hij Luitenant-Admiraal, en kreeg het opperbevel over de vloot, dat hem echter na den terugkeer van DE RUIJTER weder ontnomen werd. Dit nam onze TROMP zeer euvel op; doch, op aanraden van eenige vrienden, bleef hij in dienst, en gedroeg zich in den vierdaagschen zeefslag, in 1666, zoo uitstekend, dat de Engelschen met schrik voor zijnen naam verwild werden. In het kort daarop volgende gevecht werd DE RUIJTER door zijn toedoen in groot gevaar gebragt, daar hij de bevelen van dezen niet gehoorzaamde. Aangezien TROMP nu bekend was twistziek van aard te zijn, begreep men, dat dit uit haat tegen DE RUIJTER geschied was, om, door den dood van dezen, zich zelven voordeel te doen. Hoewel dit nooit bewezen is, werd TROMP niettemin van zijnen post ontzet, en bleef zes jaar buiten bediening, toen hij, na den dood van den Luitenant-Admiraal VAN GHENT, weder in zijne waardigheid hersteld werd. In de drie zeeflagen van 1673 betoonde hij zijne gewone onverschrokkenheid, en droeg altijd veel tot de overwinning bij. In 1675 werd hij Luitenant-Admiraal-Generaal in dienst van den Koning van *Denemarken*, hielp dezen Vorst de Zweden bevechten, en behaalde meermalen de overwinning op de vijanden. Na den dood van DE RUIJTER, in 1676, werd hij insgelijks door den Prins tot Luitenant-Admiraal-Generaal verheven; maar ging na dien tijd niet weder naar zee, en stierf in den ouderdom van twee en zestig jaar. Zijn lijk werd in de prachtige tombe van zijnen vader, in de Oude Kerk te *Delft*, bijgezet. De reeds genoemde Dichter G. BRANDT heeft het volgende bijchrift op zijne beeldtenis gemaakt:

K 3

Geen

Geen verf van schilderij, geen stift, noch punt van staal,
 Verbeeldt door kracht van kunst des *Amstels* Admiraal,
 Den Hollandfchen Romein, den roem der Batavieren,
 Die gouden ketens won en kroonen van laurieren;
 Die als een blikfem viel in KARELS trotsche vloot,
 En vloog van fchip op fchip in 't aanzigt van den dood;
 Die duizenden verwon, die duizenden deed beven:
 Dees ftrijdbre TROMP zal door geen beeld, maar daden leven.

CORNELIS TROMP wordt zeer verfchillend beoordeeld; maar zooveel is zeker, dat, indien al zijn opvliegend karakter hem doorgaans op een' fleten voet met zijne Medebevelhebbers deed ftaan, zijne dapperheid, ja vermetelheid, in het aantasten der vijanden, niet kan ontkend worden.

Na den dood van TROMP, werd de Admiraal PHILIPS VAN ALMONDE tot Opperbevelhebber onzer vloot benoemd. Zoodra deze zich met de Engelschen vereenigd had, ging men de Fransche vloot opzoeken, en ontmoette dezelve weldra, veertig zeilen fterk, onder bevel van den dapperen Admiraal DE TOURVILLE. Op den 20ften Mei geraakten de vloeten tufchen de kapen *la Hogue* en *Barfleur*, in *Frankrijk*, aan het *Kanaal*, flaags. Het gevecht was hevig; maar de Franschen waren, na zich dapper gehouden te hebben, genoodzaakt te vlugten. Door windftilte konden de vereepte vloeten hen niet terftond vervolgen; doch eenige dagen later werd bijna de geheele Fransche fcheepsmagt, die, na den flag, naar de niet ver van daar gelegene eilanden *Jersey* en *Guernesey* de wijk genomen had, door hen vernietigd. Het verlies der Nederlanders en Engelschen, bij deze gelegenheid, was zeer gering. De onzen verloren geen enkel fchip en slechts 100 man, en ook de Engelschen hadden geene fchepen en weinige manfchappen verloren. De Franschen konden nu vooreerst geene vloot weder in zee zenden, en ook JACOBUS geene landing meer in *Engeland* beproeven. De oorlog bleef niettemin tot 1697 voortduren, toen de vrede te *Rijswijk* gefloten werd.

On-

Ongelukkig was deze echter van korten duur. In 1702 borst er op nieuws een hevige oorlog uit, om de troonopvolging in *Spanje*, tusſchen *Frankrijk*, *Spanje* en den Keizer van *Duitschland*. Ook was in 1701 de verdrevene Koning van *Engeland* JACOBUS II gestorven, en nu erkende LODWYK XIV den zoon van dien Vorst als Koning van *Engeland*, hetgene den oorlog tusſchen *Engeland*, ons Land en *Frankrijk* onvermijdelijk maakte. Ofschoon de grootste ſlagen te land geleverd werden, werd er echter ook ter zee geſtreden. De vereenigde Nederlaſche en Engeliſche vloot, onder bevel van de Admiraals VAN ALMONDE en ROOKE, vijfzig zeilen ſterk, was in Julij, 1702, uitgezeild, om eene landing op de Spaanſche kuſt te ondernemen. Na te vergeefs eenen aanſlag op *Cadix* ondernomen te hebben, vernam de Engeliſche Admiraal ROOKE, die het opperbevel over de vereenigde vloot voerde, dat de Spaanſche Zilvervloot, door eenige Franſche oorlogſchepen begeleid, in de haven van *Vigos* lag. Terſtond werd er dus beſloten deze aan te taſten. Voor de haven der ſtad gekomen zijnde, werden er eenige Hollandſche en Engeliſche ſchepen uitgekozen, die dezelve zouden inzeilen. Niettegenſtaande het verſchrikkelijkſte vuur van de ſtad en de ſchepen, gelukte dit volkomen, en, na een kort, maar dapper gevecht, was de geheele vijandelijke vloot, acht en dertig zeilen ſterk, genomen of verbrand. Ook had men 2000 man landingstroepen ontscheept, die, terwijl de ſchepen de haven inzeilden, de ſtad en het kasteel veroverd hadden. Groot was de buit, die bij deze gelegenheid de verbondene vloten in handen viel, en waarmede zij in het laatſt van het jaar naar het Vaderland terugkeerden.

Twee jaar later ondernamen de vereenigde vloten eenen aanſlag op de ſterke veſting *Gibraltar*, die zeer goed gelukte. De vloten waren namelijk in Mei, 1704, uitgezeild, hebbende den Aartshertog KAREL van *Oostenrijk*, die aanspraak op den Spaanſchen troon maakte, aan boord, om de eene of andere ſtad te nemen. In Julij voor de *Straat van Gibraltar* gekomen, werd terſtond beſloten, de veſting van dien naam aan te taſten. Na dezel-

ve te vergeefs opgeëischt te hebben, werd zij dadelijk, te land en te water, hevig aangetast, en spoedig genoodzaakt zich over te geven. Daar men echter vernam, dat de Fransche vloot naderde, gingen de vloten terstond weder onder zeil, na eenige bezetting in de vesting achtergelaten te hebben. Op den 24sten Augustus geraakten zij met den vijand slaags. De Fransche vloot, onder bevel van den Graaf DE TOURVILLE, was twee en vijftig groote en vier en twintig kleinere schepen sterk, en de vereenigde Nederlandsche en Engelsche, onder de Admirals VAN ALMONDE en ROOKE, bestond insgelijks uit twee en vijftig groote schepen. Het gevecht was allerhevigst, en duurde tot laat in den avond, toen de Franschen eindelijk de wijk namen. Zij hadden vier schepen en een groot aantal manschappen, onder welke verscheidene hooge Bevelhebbers, verloren. Het verlies der vereenigde vloten was veel geringer, daar dit slechts uit één schip en 600 man bestond. In het volgende jaar zeilden de vloten, onder bevel van de Admirals SOHÖVEL en VAN ALMONDE, op nieuws naar de Spaansche kusten, om nog meerdere veroveringen te maken. Men had nu befloten *Barcelona*, de hoofdstad van *Catalonië*, eene der oudste en sterkste zeeesteden van *Spanje*, aan te tasten. Zoodra men voor de haven dier stad gekomen was, werden de landingstroepen, zonder enig verlies, ontscheept, en begon men terstond dezelve hevig te beschieten. De stad, die van alles goed voorzien was, hield het echter eenige dagen uit, en gaf zich niet, dan na tot het uiterste gebracht te zijn, aan de onzen over. Spoedig werd nu ook geheel *Catalonië* veroverd, en de Aartshertog KAREL, door onze hulp, hier tot Koning erkend. Een gedeelte der vloot bleef vervolgens in *Lisfabon* overwinteren, en de andere schepen keerden naar hunne havens terug.

Deze veroveringen gingen evenwel spoedig weder verloren, en niettegenstaande al de opofferingen van *Duitschland*, *Engeland* en ons Land, werd, bij den vrede in 1713, de andere mededinger tot den troon van *Spanje*, de Hertog VAN ANJOU, kleinzoon van LODERWIJK XIV, tot Koning van *Spanje* verheven. Ons Vaderland had zich intusschen in dezen oorlog

zoo zeer uitgeput, daar er ook te land veel gestreden was, dat het er lang aan heeft moeten kwijnen. Gelukkig genoot hetzelfde dan nu ook eenen zeventiengjarige vrede, hetgene in vele jaren niet gebeurd was.

WILLEM. Vader heeft ons in lang geene stoutte daden van onze Zeehelden tegen zeeroovers verhaald, waren er die toen niet meer?

VADER. Zeker waren er die, en zij oefenden hun schandelijk bedrijf maar al te veel uit. Zoo werd, in het jaar 1691, de Kapitein LEENDERT KOENE met zijn gewapend koopvaardijfchip, op de kusten van *Portugal*, door drie Algerijnsche kapers overvallen. Schrikkelijk was het gevecht, dat deze dappere man had door te staan. Hij zelf sneuvelde; maar een zijner matrozen nam het opperbevel op zich, en noodzaakte de zeeroovers, na een woedend gevecht van elf uren, waarin zij 400 man verloren hadden, te vlugten. Offchoon slechts weinige matrozen in staat waren, om iets te doen, en het schip ook veel geleden had, kwamen deze dapperen echter gelukkig behouden in onze havens binnen. In het jaar 1694 werd de Kapitein VLIES, op de hoogte van *Lisfabon*, insgelijks door drie groote Algerijnsche kaperschepen overvallen. Niettegenstaande deze herhaalde malen met vernieuwde woede aanvielen, noodzaakten onze dapperen hen, na een gevecht van negen uren, tot wijken. Hoezeer ook de zeeroovers veel geleden hadden, was evenwel het schip van onzen dapperen VLIES zoo gehavend, dat het ieder oogenblik dreigde te zinken. Om dus het leven te redden, moest hij zich met al zijn volk in twee zwakke booten begeven, waarmede dan ook onze tegen alles geharde zeelieden, na eene vaart van acht dagen, behouden op de kusten van *Portugal* aankwamen en van hier gelukkig het Vaderland bereikten. In het jaar 1707, werd de Kapitein OVERVELD almede door twee Algerijnsche kapers overvallen. Hij, die slechts één gewapend koopvaardijfchip had, verdedigde zich echter zoo dapper, dat hij de kaperschepen, na een woedend gevecht, op de vlugt sloeg. Na hen nog eenigen tijd vervolgd te hebben, zette de wakkere OVERVELD grust zijne reis voort, en kwam behouden

in het Vaderland. Ik zou intuschen te uitvoerig worden, indien ik u al deze bijzondere heldendaden, waarvan onze Geschiedenis vol is, wilde verhalen. Wij zullen derhalve nu een tijdperk van zeventig jaar overspringen, waarin geene beroemde zeeslagen voorvielen, en weder beginnen met 1780., in welk jaar ons Land met *Engeland* in oorlog geraakte.

Wij moeten echter het verhaal hiervan tot morgen uitstellen, daar de tijd reeds te ver gevorderd is, om het heden nog te kunnen mededeelen. Vóór wij eindigen, wil ik alleen iets van den Luitenant-Admiraal VAN ALMONDE zeggen, die, in den laatsten oorlog, bij de meeste gevechten het opperbevel over onze vloot voerde. PHILIPS VAN ALMONDE behoorde tot het aanzienlijk geslacht der ALMONDES, en werd in 1646 te *Brielle* geboren. Reeds vroeg ter zee gegaan zijnde, was hij in 1667 tot den rang van Kapitein opgeklommen, en woonde in die waardigheid de meeste groote gevechten van den tweeden Engelschen oorlog en alle zeeslagen van den derden bij, en gedroeg zich altijd zeer dapper. Hij muntte vooral uit bij den slag van *Soulsbay*, in 1672, toen hij twee brandsers van het schip van DE RUIJTER afwaerde en hierdoor den grooten Zeevoogd redde. In 1673 werd hij Schout-bij-nacht, deed den togt mede naar het Noorden onder den Luitenant-Admiraal-Generaal TROMP; maar werd, na den dood van DE RUIJTER, naar de *Middellandsche Zee* gezonden, en bracht onze vloot van daar in het Vaderland terug. In 1684, na den dood van ENGEL DE RUIJTER, tot Vice-Admiraal verheven, vergezelde hij, in die betrekking, Prins WILLEM III naar *Engeland*, en was tegenwoordig bij de zeegevechten van dien oorlog met *Frankrijk*. Na den dood van den Admiraal TROMP, in 1691, werd hij tot Luitenant-Admiraal benoemd, en verkreeg het opperbevel over onze scheepsmagt. Aan zijn beleid wordt voornamelijk de roemrijke uitkomst van het gevecht bij *Kaap la Hague*, in 1692, en de vernieling der Fransche vloot toegescreven, alsmede het nemen der Spaansche Zilvervloot in de haven van *Vigos*, in October, 1702. Vervolgens had hij het bevel over onze vloot bij de inneming van *Gibraltar* en *Barcelona*, en stierf

in

in Januarij, 1711, in den ouderdom van zes en zestig jaar. Zijn lijk werd in de St. Catharina-Kerk te Brielle begraven, waar eene prachtige graftombe te zijner eere werd opgericht. VAN ALMONDE was zeer minzaam en vriendelijk van aard, onverfchrokken in de grootste gevaren en een der geliefdste Scheepsbevelhebbers van DE RUYTER.

Vijf jaar vroeger, in 1706, was de Zeeuwsche Admiraal CORNELIS EVERTSEN, zoon van den in den vierdaagschen zeeflag gefneuvelden CORNELIS EVERTSEN, overleden. Ook deze was eene waardige telg van het verheven geslacht der EVERTSENS. Tot een' zijner voornaamste togten behoort die naar Amerika, in 1672, toen hij, met behulp van den Kommandeur JACOB BINCKES, het eiland *St. Eustatius* en de kolonië *Nieuw-Nederland* veroverde. Na den dood van zijnen neef CORNELIS EVERTSEN, zoon van JAN EVERTSEN, werd hij, in 1679, tot Vice-Admiraal benoemd, en vijf jaar later, na het verlies van den Admiraal ADRIAAN BANCKERT'S, tot Luitenant-Admiraal. In 1688 vergezelde hij Prins WILLEM III naar *Engeland*, en voerde in 1690 het bevel over onze vloot in den ongelukkigen slag bij *Beveziers*, na welk gevecht hij niet meer naar zee ging. Hij werd in zijne waardigheid opgevolgd door zijnen jongeren broeder, GELEYN EVERTSEN. Deze had insgelijks, van zijn tiende jaar af, het Vaderland trouw gediend, en altijd de uitstekendste blijken van zijnen moed gegeven. In 1688 woonde hij, als Schout-bij-nacht, den togt naar *Engeland* bij, en werd in 1690 tot Vice-Admiraal bevorderd, in welke waardigheid hij den togt der vereenigde Engelsche en Nederlandsche vloeten naar de *Sont*, ter bevrediging van de Denen en Zweden, mede bijwoonde. Na dien tijd ging hij niet weder naar zee; maar stierf, in 1721, op zijne buitenplaats bij *Vlissingen*, in den ouderdom van vijf en zestig jaar.

E L F.

ELFDE AVOND.

VADER. Ik verhaalde u gisteren, dat ons Land in 1780 met *Engeland* in oorlog geraakte, ziehier de oorzaak van dezen oorlog.

Gelijk gij mischien weten zakt, hadden zich de Britsche volkplantingen in *Noord-Amerika*, met behulp der Franschen, aan de heerschappij van *Engeland* onttrokken, en zich tot een vrij en onafhankelijk Gemeenebest gevormd. Nu beschuldigden de Engelschen, die reeds lang onzen voorspoed met nijdige oogen hadden aangezien, ons Land, dat ook dit hiertoe heimelijk de behulpzame hand geleend had, en zij verklaarden ons dus, in December, 1780, den oorlog. Ongelukkig waren juist op den tijd dier oorlogsverklaring weinig oorlogschepen in gereedheid, om den vijand terstond het hoofd te kunnen bieden, en de zee was vol van onze koopvaarders, die, met schatten beladen, naar onze havens terugkeerden; zoodat men niets dan de grootste verliezen kon te gemoet zien.

Nog vóór het einde van Januarij, 1781, waren, ten gevolge daarvan, reeds meer dan twee honderd Nederlandsche koopvaardischepen in Engelsche havens opgebragt, die eenen buit van vijftien millioenen guldens opleverden. Ook veroverden de Engelschen, bijna zonder slag of stoot,
on-

onze bezittingen op het vaste land van *Zuid - Amerika*, *Berbice*, *Demerary* en *Essequibo*, en de eilanden *St. Eustatius*, *Curaçao* en *St. Martin*, die echter kort daarna meest alle, door de edelmoedigheid der Franschen, voor ons hernomen werden. Een zeer groot aantal van koopvaardijfchepen viel hun tevens bij deze gelegenheid in handen, en slechts enkele derzeive, onder welke de Kapitein DE ROOCK, die de tijding van het uitbarsten van den oorlog daar zoude brengen, maar reeds te laat kwam, hadden het geluk, behouden de Nederlandfche havens te bereiken.

De *Kaap de Goede Hoop* werd gelukkig door Fransche hulp voor de onzen behouden; maar daarentegen vielen de meeste onzer bezittingen in *Oost-indië*, en onze forten op de kusten van *Guinea*, den vijand in handen. Dan, niettegenstaande deze groote verliezen, blonk de ware Hollandfche heldenaard bij verscheidene gelegenheden schitterend door. Op den 30sten Mei werden twee onzer fchepen, onder bevel van de Kapiteinen OORTHUIS en MELVILL, op de hoogte van *Gibraltar*, door twee Engelsche fregatten aangevallen. Van beide kanten werd met de grootste dapperheid gestreden. De Kapitein OORTHUIS dwong zijnen tegenstander, na hem vreesfelijk gehavend te hebben, zich over te geven, maar was zelf ook zoo geteisterd, dat hij het vijandelijke fchip niet in bezit konde nemen. De Kapitein MELVILL was zoo gelukkig niet, en werd, na een allerhevigst gevecht, door den Engelschman gedwongen, zich over te geven, doch later door de Franschen hernomen. Beide hebben nog later hun Vaderland de grootste diensten bewezen, en zijn eerst vóór eenige jaren gestorven.

De fchoonste heldendaad van de onzen, in dezen oorlog, was echter voorzeker de overwinning bij *Doggersbank*, die den trotschen Engelschen de heerschappij der zee voor eenigen tijd ontnam en vrienden en vijanden deed verbaasd staan.

WILLEM. Tusschen ZOUTMAN en PARKER! daar heb ik wel van gelezen, dat was een verschrikkelijk gevecht.

VADER. Maar tevens roemrijk voor onze helden en ons geheele Land. Op den 1sten Augustus, 1781,

1781, was namelijk de Schout-bij-nacht JOMAN ARNOLD ZOUTMAN, met eene vloot van zeven linieschepen, eenige fregatten en kleinere schepen, uit het *Vlie* gezeild, om eene koopvaardijvloot van twee en zeventig schepen naar de *Oostzee* te geleiden. Op den 4den Augustus, op de hoogte van *Doggersbank*, eene groote zandbank in de *Noordzee*, gekomen, werden de schepen door tegenwind verhinderd verder te zeilen, en zij bevonden zich den volgenden dag nog op dezelfde hoogte, toen men de Engelsche vloot in het gezigt kreeg. Deze was elf groote schepen en eenige kleinere sterk, en stond onder bevel van den Vice-Admiraal HYDE PARKER. De Engelschen, die het voordeel van den wind hadden, kwamen tegen den morgen op de onzen af, zeer verwonderd, dat ZOUTMAN hen met zijne booten, zoo als zij onze schepen noemden, afwachtte. Al de onzen brandden echter van begeerte, om den vijand, die zoo dikwijls te voren voor onze dapperen geweken was, eene nieuwe proef van hunnen moed te geven. De Schout-bij-nacht ZOUTMAN werd met zijn schip *den Admiraal de Ruijter*, dat 64 stukken voerde, door den Engelschen Vice-Admiraal van 74 stukken aangetast, en kreeg het daarenboven nog met twee andere schepen te doen. Ieder onzer Kapiteinen, W. VAN BRAAM, DEDEL, VAN KINSBERGEN, BENTINCK, werd almede door eenen veel magtiger vijand aangevallen. Het gevecht was woedend. Reeds duurde het drie uren, zonder dat eene der partijen eenig voordeel op de andere behaald had, toen eindelijk onze matrozen tot de grootste verbittering gebragt werden, en den vijand zoo schrikkelijk begonnen te beschieten, dat deze het raadzaam oordeelden, de wijk te nemen. Onze dapperen moesten er zich echter mede vergenoegen, den vijand tot wijken gebragt te hebben; want ook hunne schepen waren zoo gehavend, dat zij denzelven niet konden vervolgen.

Het verlies der onzen, in dit gevecht, bedroeg 150 dooden en 400 man gekwetsten, onder welke laatste zich de Kapitein BENTINCK bevond, die kort daarna aan zijne wonden overleed. De Engelschen hadden voorzeker veel grooter verlies geleden, ofschoon

schoon zij het weinig hooger dan het onze opgaven. De Vice-Admiraal PARKER moest naderhand zelf bekenen, toen men hem verweet, dat hij voor eene geringere magt de vlugt genomen had, dat zijne schepen zoo gehavend waren, dat zij niet langer konden vechten; dat zijn volk zich dapper gedragen had, en den strijd wel weder had willen beginnen, maar dat de onzen wonderen van dapperheid gedaan hadden. Ook de Engelsen zelve, toen zij hunne vloot zoo gehavend en zonder prijzen zagen binnenkomen, konden zich niet weêrhouden, met de grootste verbazing uit te roepen: „ De TROMPEN en de RUIJTERS leven „ nog!” Onbeschrijfelijk was de vreugde in ons Land, toen onze zegevierende vloot de havens inkwam. Overal werden onze helden met de grootste lofzettingen en dankzeggingen overladen. De Schout-bij-nacht ZOUTMAN werd terstond tot buitengewoon Vice-Admiraal van *Holland en West-Vriesland* benoemd, en vijf zijner Onderbevelhebbers tot Schouts-bij-nacht. Daarenboven werd ZOUTMAN, door onze Staten, met eenen gouden gedenkpenning, aan eene keten van hetzelfde metaal gehecht, vereerd, en ook zijne Onderbevelhebbers en matrozen werden beloond.

Een der hier genoemde Scheepsbevelhebbers, namelijk VAN KINSBERGEN, verdient meer dan eenig ander onze belangstelling, daar hij tot die mannen behoort, welke zich, ook in andere opzichten, zeer verdienstelijk jegens het Vaderland gemaakt hebben.

JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN werd in 1735 te *Doesburg* geboren. Reeds op zijn negende jaar trad hij in dienst bij de landmagt, welke hij vijf jaar later met de zeedienst verwisselde. In 1770 ging hij over in dienst van de Keizerin van *Rusland*, CATHARINA II, en gaf in den oorlog tegen de Turken meermalen de grootste blijken van beleid en moed. In 1775 keerde hij, met belooningen overladen, naar het Vaderland terug, waar hij terstond weder werkzaam was. Bij den zoo even vermelden slag voerde hij het bevel over het linieschip *den Admiraal-Generaal* van 70 stukken, en deelde grootelijks in den roem der overwinning. Tot belooning voor zijne dapperheid, werd hij tot Schout-bij-nacht be-

bevorderd, en schoon hij verschillende voordeelige aanbiedingen van vreemde Vorsten ontving, bleef hij getrouw in 's Lands dienst tot in 1795, toen hij, door verschillende onaangenaamheden, hier te Lande ondervonden, daartoe genoopt, zich in Deensche dienst verbond. In 1806 hiervan ontslagen, werd hij, kort daarna, door Koning LODEWIJK met eerbewijzingen overladen, waarbij Keizer NAPOLEON nog andere voegde. Hij stierf op zijne buitenplaats *Welgelegen*, bij *Apeldoorn*, in *Gelderland*, in 1819, in den ouderdom van ruim vier en tachtig jaren. Ondercheidene weldadige Gestichten houden nog zijnen naam in eer, wegens de doorgaans zeer ruime giften, waarmede hij dezelve begunstigde, en de stad *Elburg*, waar hij zijne eerste kindschheid doorbragt, zal duurzaam den man blijven zegenen, die binnen hare muren het Opvoedings-Instituut stichtte, dat nog altijd met roem in geheel *Nederland* bekend is. Ook heeft de groote man zich zeer verdienstelijk gemaakt door verschillende Schriften betreffende het Zeewezen.

Maar keeren wij tot ons onderwerp terug. Eerst in 1784 werd de vrede gesloten, waarbij ons Land wel zijne meeste, door den vijand veroverde bezittingen terugkreeg, maar *Negapatnam*, op de kust van *Coromandel*, in *Oostindië*, den Engelschen moest overgeven, en hun de vrije vaart op onze koloniën toestaan. Naauwelijks was deze oorlog ten einde gelooopen, of wij kwamen op nieuws in gevaar van onze Oostindische bezittingen te verliezen. De Koningen van *Riouw* en *Salangoor*, op het schiereiland *Malacca*, hadden de stad *Malacca* aangetast. Reeds hadden zij de stad aan alle kanten ingesloten, toen gelukkig de Kapitein J. P. VAN BRAAM, met een smaldeel van zes schepen, tot ontzet kwam opdagen. Nadat deze zijne troepen, niet zonder hevigen tegenstand der vijanden, ontscheept had, tastte hij, met groote onverschrokkenheid, den vijand in zijne verschanzingen aan, en noodzaakte denzelven spoedig, met groot verlies te wijken en het beleg der stad op te breken. Terstond werd nu ook besloten, den vijand in zijn eigen Land te gaan aanvallen, en VAN BRAAM had het geluk, eerst den Vorst van *Salangoor*, en vervolgens dien van *Riouw*,
aan

aan onze magt te onderwerpen. Met buit beladen, keerde de dappere Bevelhebber met zijn smaldeel naar *Batavia* en vervolgens naar het Vaderland terug.

In ons Land zag het er in deze tijden akelig uit. Gelijk gij uit de Vaderlandsche Geschiedenis weten kunt, heerschten er de grootste verdeeldheden over het Stadhouderslijk Bestuur, en offchoon deze kort daarna eindigden, was dit voor slechts korten tijd. De groote Omwenteling in *Frankrijk*, in 1789, bragt ook ons, vier jaar later, in oorlog met dit Land, en daar wij tegen de groote overmagt der vijanden niet bestand waren, werd ons Land in 1795 met Franschen overstroomd, die eene groote verwarring in hetzelfde te weeg bragten. Hunne, voor het oog vriendschappelijke, handelwijze verblindde ongelukkig ons volk, en wij werden, langzamerhand, hoe langer hoe meer afhankelijk van *Frankrijk*. Aangezien dit Land met *Engeland* in oorlog was, konden wij daar niet buiten blijven, en deze krijg had voor ons de noodlottigste gevolgen. Daar onze zeemagt te zwak was, om iets tegen de Engelschen te ondernemen, vielen honderde rijkgeladene koopvaardijfchepen, die niets van de oorlogsverklaring wisten, zonder slag of stoot in hunne handen. Ook onze buitenlandsche bezittingen werden, de eene voor, de andere na, door de Engelschen bemagtigd. Nog in September, 1795, werd de *Kaap de Goede Hoop* door hen veroverd, en toen onze Admiraal LUCAS dezelve in het volgende jaar weder trachtte te heroveren, viel hij met zijne geheele vloot, drie linieschepen en vijf fregatten sterk, in handen der Engelschen. In *Westindie* namen zij *Berbice*, *Demerary* en *Essequibo* weg; doch hun aanslag op *Curaçao* mislukte; in *Oostindie*: *Ceylon*, *Malacca* en de *Moluksche Eilanden*; *Batavia* bleef daar alleen voor de onzen behouden. Ook onze Koophandel leed verschrikkelijk; want de schepen, durfden niet meer in zee gaan, uit vrees van door de vijanden genomen te worden. Zoo voer, in 1796, slechts één schip onder onze vlag door de *Sont*, die zes jaar vroeger nog 2200, Nederlandsche schepen gezien had.

WILLEM. Maar kon ons Land dan geene oorlogs-

L

logs.

logsvloot in zee zenden, om den vijand het hoofd te bieden?

VADER. Men had reeds, sedert eenigen tijd, eene scheepsmagt van vijftien linieschepen en elf fregatten uitgerust; maar deze was, door de groote tweespalt, die er in ons Land heerschte, niet uitgezeild. Eindelijk, in 1797, zou deze vloot in zee verschijnen, om eene landing in *Ierland* te ondernemen, daar een oproer, onder het Engelsche scheepsvolk ontstaan, hiertoe de beste gelegenheid gaf. Offchoon nu dit oproer spoedig gedempt werd en men de landing niet kon ondernemen, zeilde echter onze vloot, op den 7den October, uit *Texel*, onder bevel van den Admiraal DE WINTER. Reeds op den 11den van die maand ontmoette men, op de hoogte van *Kamperduin*, de Engelsche vloot, onder bevel van den Admiraal DUNCAN, zestien linieschepen, drie fregatten en eenige kleinere schepen sterk. De Engelschen, die het voordeel van den wind hadden, kwamen in twee eskaders op de onzen af, en het gevecht begon terstond. De Admiraal DE WINTER werd met zijn schip *de Vrijheid*, dat 68 stukken voerde, door den vijandelijken Admiraal van 74 stukken en nog twee andere schepen aangetast. Schrikkelijk was het vuur, waarmede op den dapperen man werd losgebrand; maar ook hij bleef niet achter in het beantwoorden van hetzelfde. Zijn schip werd echter zoo vreesfelijk gehavend, dat het ieder oogenblik dreigde te zinken, en onze Admiraal was, na een gevecht van drie uren, genoodzaakt zich over te geven. Hevig was ook de strijd, dien de andere schepen hadden door te staan; doch de onzen schenen niet meer bestand tegen de meerdere kunde der Engelschen. Indien zich evenwel alle Bevelhebbers even dapper als hun Admiraal gedragen hadden, ware het verlies zeker zoo groot niet geweest. Buiten het Admiraalschip, verloren wij, in dezen noodlottigen slag, acht linieschepen en één fregat, waarvan zeven door de Engelschen genomen werden, terwijl onze andere schepen zeer gehavend weder binnenkwamen.

De Admiraal DE WINTER was de eerste onzer Admiraals, die in handen der Engelschen viel. In *Engeland* gekomen, werd hij overal met de grootste ach-

achting behandeld, en zijne dapperheid zeer geprezen en bewonderd. Spoedig werd hij weder vrijgelaten, en kon hij, op zijn woord van eer, naar het Vaderland terugkeeren. Hier werd hij ook met de grootste onderscheiding ontvangen; ja men rigtte zelfs feesten te zijner eere aan, even als toen DE RUIJTER van zijnen togt naar *Chattam* terugkeerde.

Het verlies van deze vloot bragt onze zeemagt den laatsten slag toe. In 1799 landde zelfs een leger van 25000 Russen en Engelschen, die den ouden regeringsvorm in ons Land weder invoeren en den Stadhouder WILLEM V, die in 1795 naar *Engeland* gevlugt was, in zijne waardigheid herstellen wilden, bijna zonder eenigen tegenstand, bij de *Helder*, in *Noord-Holland*. Onze vloot, die uit dertig schepen bestond, waaronder tien linieschepen waren, werd hun door den Admiraal STORV zonder slag of stoot in handen geleverd. Gelijk gij ook weten kunt, liep echter deze togt ongelukkig af, en werd het geheele Russisch-Engelsche leger door de vereenigde Hollanders en Franschen bijna gevangen genomen.

Gelukkig werd eindelijk, in 1802, te *Amlens*, een Algemeene Vrede gesloten, waarbij ook wij onze buitenlandsche bezittingen terugkregen, behalve het eiland *Ceylon*, in *Azië*, dat de Engelschen behielden. Nu begon alle handel in ons Land als te herleven; onze schepen zeilden naar Oost en West, en keerden met schatten beladen in onze havens terug. Deze gelukkige tijd was intusschen slechts van korten duur. In 1803 borst de oorlog weder uit, en een nieuwe, rijke buit van koopvaardij-schepen viel den Engelschen in handen, die ook langzamerhand onze buitenlandsche bezittingen andermaal bemagtigden. Zoo lang daarenboven NAPOLEON bijna het geheele vaste land van *Europa* voor zijnen scep-ter deed buigen, en, om het trotse *Engeland* te vernederen, allen handel aan banden legde, was onze zeemagt in den slechtsten toestand, daar er zelfs geene schepen meer gebouwd werden. Eerst na de gelukkige bevrijding van 1813, begon zich onze groote Zeehandel allengs te herstellen. Wij kregen ook onze door de Engelschen genomene bezittingen gedeeltelijk terug; terwijl zij ons echter de *Kaap de Goede Hoop* en, in *Zuid-Amerika*, *Berbice*, *Dome-*

rary en *Essequibo* schandelijk onthielden. Onze gewapende zeemagt werd tevens langzamerhand versterkt; waardoor wij, in 1816, ter vernieling van het roofnest *Algiers*, den Engelschen krachtig de hand konden bieden.

WILLEM. Voerden die zeeroovers dan toen nog hunne schandelijke rooverijen uit?

VADER. Ja, zij waren toen zelfs verschrikkelijker dan ooit te voren, en de mishandelingen, die zij den gevangenen aandeden, waren zoo ijselijk, dat men met regt besloot, hen te straffen. Den 8sten Augustus, 1816, vereenigde zich de Vice-Admiraal VAN DER CAPELLEN, die met zes schepen naar de *Middellandsche Zee* gezonden was, met de Engelsche vloot, onder bevel van Lord EXMOUTH, welke, twintig groote en kleine schepen sterk, in de haven van *Gibraltar* lag. Op den 27sten Augustus kwamen deze vereenigde vloeten voor de stad *Algiers*, waar men zich tot eene hardnekkige verdediging had voorbereid. Voordat men echter de stad begon te beschieten, liet Lord EXMOUTH, die het opperbevel over de geheele vloot had, den Dey van *Algiers* weten, dat hij zich van alle vijandelijkheden zou onthouden, op voorwaarde, dat deze alle Christenslaven, die hij op dat oogenblik in zijne magt had, zonder losgeld zou teruggeven; dat de Algerijnen in het vervolg hunne rooverijen zouden staken, en dat zij, in geval van oorlog met de eene of andere Mogendheid, de gevangenen zouden behandelen, zoo als alle Europeische volken dit deden. Toen men echter hierop geen antwoord ontving, begon men terstond de stad en de vloot, die in de haven lag, hevig te beschieten, zoodat, nadat het vuur zes uren geduurd had, de geheele Algerijnsche vloot verbrand en de halve stad vernield was. De vijand had intusschen geenszins stilgezeten, maar insgelijks sterk met bommen geworpen; waardoor de vereenigde vloot, vooral de Engelsche, veel geleden had. Tegen den nacht weken onze vloeten buiten het vijandelijk vuur, om den volgenden morgen op nieuws te beginnen. Dan zoodra zij, bij het aanbreken van den dag, weder verschenen, besloot de Dey, om het andere gedeelte der stad te sparen, de hem aangebodene voorwaarden aan te nemen. Duizend Christenslaven wer-

werden bij deze gelegenheid verlost, en de Dey beloofde voor het vervolg, de gevangenen niet meer als slaven te zullen behandelen. Groot was de vreugde, die deze overwinning, waaraan de onzen, volgens het zeggen der Engelschen zelve, een groot deel hadden, niet alleen in *Engeland* en ons Land, maar ook in geheel *Europa* verwekte. Onze geliefde Koning WILLEM I, want, zoo als gij weet, was ons Land, na de bevrijding van 1813, tot een Koninkrijk verheven, beloonde den Vice-Admiraal VAN DER CAPELLEN, al zijne Onderbevelhebbers en ook den Engelschen Vlootvoogd, op de edelmoe-digste wijze voor hunne betoonde dapperheid.

Maar zoo deze overwinning groote vreugde in ons Land verwekte, was de blijdschap nog veel grooter bij de overwinning der onzen in de *Oost-indiën*. Na onze herstelling, in 1813, hadden de Engelschen ons, zoo als ik u gezegd heb, onze koloniën gedeeltelijk teruggegeven, maar niettemin hunnen handel met sommige derzelve voortgezet. Vooral hadden zij dit met den Sultan van het Koninkrijk *Palembang*, op het eiland *Sumatra*, gedaan, en, naar men zegt, dezen sterk aangemoedigd, om zich onafhankelijk van ons Land te verklaren. De Sultan, die den onzen niet zeer genegen was, verjoeg dan ook de Nederlandsche troepen, die tegen de overmagt der Indianen niet bestand waren, uit het land, en versterkte, op alle mogelijke wijzen, zijne kusten, ten einde alle pogingen van onze zijde, om het Rijk te heroveren, af te slaan. Reeds in 1819 had men getracht, den oproerigen Sultan in zijne magt te krijgen, maar was hierin door verschillende omstandigheden verhinderd. In 1821 werd nu besloten, eene nieuwe en sterkere magt er heen te zenden. In Mei ging de daartoe bestemde vloot, die uit twintig groote en kleine schepen, benevens een groot aantal transportschepen met landingstroepen bestond, onder het opperbevel van den Generaal-Majoor DE KOCK, uit *Batavia* onder zeil, en kwam in Junij te bestemde plaats. Overal hadden de vijanden echter de kusten met batterijen beplant, waaruit zij, bij elke poging der onzen, om te landen, hen hevig beschoten. Niet-tegenstaande de grootste moeilijkheden en het schrik-

keijfste vuur, gelukte het evenwel onzen helden, met gering verlies, al hunne batterijen en sterkten te veroveren en den vijand geheel te verslaan. Nu moest echter nog een sterk kasteel, waarin de oproerige Sultan gevlugt was, veroverd worden. Maar deze, die wel zag, dat al zijn volk den moed verloren had, en hij dus eens in handen zijner onvermoeide vijanden moest vallen, besloot zich liever over te geven, daar hij hierdoor hoopte, zijn leven te zullen behouden. Zoodra de onzen hem in handen hadden, was het oproer gestild; er werd een andere Sultan benoemd, terwijl de vorige gevangelijk naar *Batavia* gevoerd werd. Groot was de vreugde, die deze overwinning eerst aldaar en vervolgens in ons Vaderland verwekte. Alle Bevelhebbers, zoowel die der land- en zeemagt, als ook de manschappen, werden om hunne dapperheid geprezen, en vele derzelve, onder welke de dappere Luitenant ter Zee KOOPMAN, werden eervol beloond.

Nog meer togten vielen er in de volgende jaren in de *Oostindiën* voor, doch die ik u alle niet noemen kan. Een van de voornaamste derzelve was die van den Schout-bij-nacht DIBBETZ, tegen den Sultan van *Matam*, op de westkust van het eiland *Borneo*, die, niettegenstaande alle beloften, de zeerooverij op zijne kusten toeliet, en eenige onzer afgezanten vermoord had. Deze togt liep zeer gelukkig, zonder veel verlies, af: de Sultan werd afgezet en een ander in zijne plaats aangesteld.

Wij zijn nu tot de gebeurtenissen genaderd, die in de laatste jaren voorvielen, en wel tot den oorlog, met de, in 1815, met ons Land vereenigde oproerige Zuidelijke Provinciën. Over de schandelijke ondankbaarheid, waaraan zich de Belgen, door hunne oproerigheid tegen onzen Koning, die hen met weldaden overladen had, schuldig maakten, zal ik nu niet met u spreken, maar u alleen de daden, waaraan onze zeemagt deelnam, kortelijk verhalen. De eerste en zeker eene der stoutste daden, die in deze oneenigheden voorvielen, en waartoe de zeemagt ijverig medewerkte, was het bombardement der stad *Antwerpen*, door onzen dapperen Generaal CHASSÉ. Gelijk *Brussel* reeds in Augustus, 1830, had gedaan, was ook te *Antwerpen*, in October, de oproer-

voervan opgestoken. Daar onze troepen, onder bevel van den Generaal CHASSÉ, tegen den veel magtiger vijand niet bestand waren, namen zij hunne toevlucht tot het sterke Kasteel. Ook hier werden zij echter door de opstandelingen opgeëischt, om zich over te geven; doch de heldhaftige Bevelhebber deed hen spoedig over deze onbeschaamdheid berouw hebben. Dapper door onze zeemagt op de *Schelde* (die uit een fregat, twee korvetten, eene brik en eenige kanonneerbooten bestond, waarover de Kapitein LEWE VAN ADUARD het bevel voerde) geholpen, begon hij de stad op den 27sten October zoo hevig te beschieten, dat deze, na weinige uren, op verscheidene plaatsen in brand stond en veel schade bekwam. Tegen den avond moesten de oproerige bewoners dan ook om eenen wapenstilstand smeeken, dien CHASSÉ hun na vele aanzoeken toestond, waarna het schieten ophield. Alle Scheepsbevelhebbers hadden zich bij deze gelegenheid uitmuntend gedragen, niettegenstaande zij aan een hevig kanon- en geweervuur der vijanden blootgesteld geweest waren. Vooral had zich de Luitenant van de kanonneerboot N°. 2, JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK, onderscheiden, die, heftig aangevallen, het eerst begonnen had, het vijandelijk vuur te beantwoorden. Het verlies aan dooden was van onzen kant zeer gering; echter hadden wij de Luitenants KLINKHAMER en MAAS te betreuren. De Generaal CHASSÉ gaf ook aan onze Zeehelden zijne hoogste tevredenheid over hun gehouden gedrag te kennen, en zeide: dat zij als ware Oud-Hollandsche Zeeleuwen gevochten hadden. Maar zoo dit eene stoute daad was, veel edeler en verhevener, maar tevens treuriger, is zeker de heldendood van den bovengenoemden VAN SPEIJK. Wanneer viel die voor, WILLEM! dat zult gij wel weten?

WILLEM. Op den 5den Februarij, 1831.

VADER. Goed. Onuitwischbaar moet deze dag in de ziel van elken waren Vaderlander gegrift staan. Hoezeer gij hierover reeds veel gelezen hebt of lezen kunt, zal ik het u kortelijk verhalen. Daar, niettegenstaande den gesloten' wapenstilstand, de verraderlijke Belgen telkens vijandelijkheden bedreven, en met begeerige oogen onze koopvaarders op de *Schelde* aanzagen, gingen, zoodra de rivier van drijf-

drijfjs vrij was, onze kanonneerbooten, op bevel van den Kapitein ROOPMAN, naar hunne reeds vroeger bestemde plaatsen onder zeil. Zoo was dan ook de Luitenant VAN SPEIJK met zijne boot, den 5den Februarij, naar zijnen post voor het fort *Austruweel* gezeild. Gelukkig had hij deze plaats reeds bereikt, toen hij, door eene windvlaag, op het strand bij de kaai van *Antwerpen* geworpen werd, en zoo vast raakte, dat het hem, ondanks de herhaalde pogingen van zijn volk, niet gelukte weder los te komen. Nu zag het graauw van *Antwerpen* zijnen nood, en viel, even als een wild roofdier op zijnen buit, op de kanonneerboot aan, scheurde de Hollandsche vlag er af en vorderde de papieren van VAN SPEIJK. Hij, die al zijne tegenwoordigheid van geest behield, en wel zag, dat er tegen de groote overmagt van Belgen niet te strijden was, riep hun toe: „Ik ga ze halen!” Ijdel, met eene brandende cigaar in de hand, naar de kruidkamer, riep nog een' van zijn volk toe, zich te redden en stak het kruid in brand, waarna hij met vriend en vijand in de lucht vloog. Welk een groot bewijs van zijne Vaderlandsliefde en getrouwheid aan den Koning was dit niet! Hij wilde zich liever voor het Vaderland opofferen, dan de hem toevertrouwde vlag zien schenden en zich overgeven. Onbeschrijfelijk was ook de verbazing, zelfs van vreemden, bij het hooren van deze onverschrokken daad, die ons de oude Nederlandische Zeeleeuwen DE LANGE en CLAESSENS herinnerde; groot de geestdrift zijner medemakkers, om hem te wreken en na te volgen, en ongeluurd de zucht, om den naam van den held onsterfelijk te maken. Maar tevens was men in ons Vaderland diep bedroefd over het verlies van dien nog jeugdigen held en zes en twintig manschappen van de kanonneerboot.

De dappere VAN SPEIJK, hoe jong hij ook was, had zich telkens, wanneer de gelegenheid zich aanbood, uitmuntend gedragen. Meermalen had hij reeds zijn gevoelen geuit, van zich liever in de lucht te laten vliegen, dan zich aan eenen overmagtigen vijand over te geven. Men kon dus de grootste verwachting van hem hebben, en hij had reeds
voor

voor zijne jaren vrij groote bevordering ondervonden. Hij was op den 31sten Januarij, 1802, te *Amsterdam* geboren, en werd, nadat hij zijne ouders vroeg verloren had, in het Burger-Weeshuis dier stad verder opgevoed. Verscheidene ambachten, waarbij men hem plaatste, bevielen den vluggen jongen niet, en hij werd eindelijk in 1820 Stuurmansleerling. Door zijne leerzaamheid, gediensfigheid en gehoorzaamheid, had hij spoedig de grootste vorderingen gemaakt, en was reeds in 1829 tot Luitenant bevorderd. Bij het bombardement van *Antwerpen* had hij zich vooral uitstekend gedragen, en was, tot belooning hiervoor, door den Koning tot Ridder benoemd, maar mogt deze eer dus niet lang genieten. Een gedeelte van zijn overschot is kort daarna gevonden, en den 4den Mei, 1832, in de Nieuwe Kerk te *Amsterdam*, met veel luister begraven, en een marmeren praalgraf te zijner eere opgericht.

WILLEM. Was ook de Kapitein KOOPMAN niet bijna eens tot de roemrijke, maar noodlottige daad van zich in de lucht te laten springen, gekomen?

VADER. Dit merkt gij te regt aan. Ja, deze had almede tot deze opoffering besloten. De onverfaagde held was namelijk, kort te voren, met zijne korvet *de Komeet* ook vastgeraakt, en hij was er op voorbereid, om liever het kruid in brand te steken, dan zich over te geven, toen hij weder in ruim water kwam. Gelukkig was het voor *Antwerpen*, dat dit niet gebeurde; want KOOPMAN had ettelijke duizenden ponden meer kruid aan boord dan VAN SPEIJK, bij welks ontploffing de stad zeker gedeeltelijk verwoest zoude zijn geworden.

Ik zou u nu nog de roemrijke belegering van de Citadel van *Antwerpen* in 1832 moeten verhalen, daar ook onze zeemagt hieraan werkzaam deelnam, maar dit zou te uitvoerig worden. Gelijk gij zult weten, was onze bezetting van 5000 man, onder bevel van den dapperen Generaal CHASSÉ, na een schrikkelijk beleg van vier weken, door eene magt van 60000 Franschen, onder den Maarfschalk GÉRARD, en na de schoonste verdediging, waarvan men ergens leest, en die veel eervoller dan de overwinning was, genoodzaakt zich over te geven. Onze vloot op de *Schelde*, welke uit één fregat, drie korvetten

ten en eenige kanonneerbooten bestond, onder bevel van den onlangs tot Schout-bij-nacht benoemden LEWE VAN ADUARD, had, gedurende het beleg, den vijand op alle mogelijke wijze schade gedaan, en vooral denzelven in het oprigten van batterijen op de oevers der *Schelde*, en het veroveren der kleine fortén zeer hinderlijk geweest; terwijl, bij eene dèzer schermutselingen, genoemde held het leven verloor. Na de overgave der Citadel, trachtten de kanonneerbooten, die toen daarvoor lagen, bij nacht te ontkomen; doch dit mislukte. Eene derzelve, die reeds onder zeil was, werd genoodzaakt zich over te geven, en de andere, elf in getal, werden, op bevel van den Kapitein ROOPMAN, verbrand of vernield.

Hiermede zal ik nu mijn verhaal over de Zeehelden van ons Vaderland eindigen. Veel heb ik voorzeker weggelaten, dat der vermelding wel waardig was; maar ik heb u voornamelijk op het meer belangrijke willen opmerkzaam maken, en mij daarom vooral lang met de vermelding van de drie Engelsche oorlogen bezig gehouden. Dit tijdperk toch is het voornaamste uit de geheele geschiedenis van ons Zeewezen, daar alles, wat vóór dien tijd op zee voorviel, buiten enkele groote gevechten, gering te rekenen is bij de zeeslagen van die oorlogen, en na dien tijd onze zeemagt in verval geraakte. Ook heb ik mij, om niet in herhaling te vervallen, niet met het leven van iederen Vlootvoogd te veel bezig gehouden, maar in mijn verhaal den draad der Nederlandsche Geschiedenis gevolgd. Gelijk gij hebt kunnen zien, is er veel in te vinden, dat ons tot ware Godsvrucht, Vaderlandsliefde en heldenmoed kan opwekken. Meermalen toch heb ik u opmerkzaam gemaakt, hoe zichtbaar de Goddelijke Voorzienigheid ons Vaderland beschermde en uit den grootsten nood wist te redden. Herinnert u slechts den tachtigjarigen oorlog tegen het magtige *Spanje*. Zou ons Land, dat kleine plekje gronds, zich zoo lang tegen hetzelfde hebben kunnen verdedigen, ja het op het laatst vernederd kunnen hebben, zonder de hulp van den Almagtige? Bedenkt slechts, hoe menigmaal de Voorzienigheid onze vloten en helden beschermde, zoo als bij den driedaagschen zeeslag tus-

tusſchen TROMP EN BLAKE, in 1653, bij de terugkomst van DE RUIJTER van zijnen togt naar de *Kust van Guinea*, in 1665, en bij den tweedaagſchen zeeftrijd, in 1666, tusſchen DE RUIJTER en MONK. En hoe zou ons Land, in 1672 en 1673, aan de magtigſte Rijken van *Europa*, *Frankrijk* en *Engeland*, het hoofd hebben kunnen bieden, ja het laaſte Land tot den vrede gedwongen hebben, zonder bovenmenſchelijke hulp? Maar, hoe zou ik weder ieder voorbeeld op nieuws kunnen opnoemen, waarin de hand der Voorzienigheid, zichtbaar als wreker van *Nederland*, de vijanden trof! Ook tot Vaderlandslieſde kan dit verhaal opwekken. Beſchouwen wij de meeste onzer Zeehelden, dan zullen wij in vele mannen vinden, wel van geringe afkomst; maar echter weldra, door veelvuldige reizen, zoodanig met aardſche goederen gezegend, dat zij zeer goed zouden hebben kunnen leven, zonder zich telkens aan de gevaren op zee en in zeegevechten te behoeven bloot te ſtellen. Nemen wij alleen tot voorbeeld onzen onvergelykelijken DE RUIJTER. Toen deze het Vaderland op zee ging dienen, had hij, door zijne herhaalde reizen ter koopvaardij, een zeker kapitaal bijeenverzameld, en was voornemens als ſtil burger te gaan leven. Op dit oogenblik wordt hij opgeroepen, om het Vaderland in den gevaarvollen tijd te helpen, en, niet-tegenſtaande de beden zijner vrouw, begeeft hij zich op zee, dient, ſedert dien tijd, gedurende zeven en twintig jaar zijn Land getrouw, en laat eindelijk het leven voor hetzelve. Beſchouwen wij dezen held op het tijdstip, dat hij naar de *Middellandsche Zee* gezonden werd, dan ſtaren wij met verbazing op den man, welke, noch door zijn' eigen' ziekelijken toefland, noch door de herhaalde aanzoeken zijner vrienden, noch door de tranen en gebeden zijner vrouw en kinderen, van de dienſt voor het Vaderland kon afgehouden worden. Maar ik zou al onze Zeehelden moeten noemen, indien ik hier nog meer wilde bijvoegen. En wie zou, bij het lezen der heldendaden onzer Voorouders, niet tot heldenmoed en tot de zucht om inſgelijks zoo veel roem te behalen, aangevuurd worden; en wie, die het leven van de meeste onzer Zeehelden leest, wordt tegelijk niet opge-

gewekt tot een even groot vertrouwen op de Voorzienigheid! — Wie bewondert niet PIET HEIN, die vele zijner daden aan het gunstrijk bestuur des Almagtigen toefschreef! — Wie niet de TROMPEN, wier brieven overal bewijzen, dat zij hun geheele vertrouwen op God stelden! — Wie eindelijk niet den eenigen DE RUIJTER, die, telkens vóór het aangaan van den strijd, God om de overwinning smeekte, en, na het verslaan der vijanden, voor deze gunstbetooning dankte! — En welk waar Vaderlander wordt niet met verbazing vervuld, wanneer hij de lange reeks van Zeehelden aanschouwt, die ons Land, in het korte tijdsbestek van eene halve eeuw, heeft opgeleverd; mannen, op welke de wereld met eerbied en bewondering staarde, en wie roept dan niet met onzen Vaderlandschen Dichter SPANDAW uit:

Het is een volk van heldenkracht,
Dat EVERTSENS kan toonen;
Dat KORTENAARS heeft voortgebracht,
En TROMPEN noemt zijn zonen;
Een' RUIJTER schiep, op wien heel de aard'
Met eerbied en bewondering staart.

o Gij, die zuiver *Neêrlandsch* bloed
Voelt bruilen in uwe adren!
Aanschouwt den nooit bezweken' moed,
De grootheid van uw Vadren!
Dat bij den glans van 't Vaderland
De borst van heilgen eerbied brand't.

o Heilige tijd! o gouden eeuw!
Als aller zeeën watren
Den lof van *Hollands* fieren Leeuw
In elken golfslag klatren;
En als de naam van *Nederland*
Weêrgalmend rolt langs rots en strand!

Zoo voelt ook *Neêrlands* volk

Zich voor de zee gevormd, gevormd om de aard' te toonen,
Dat nooit zijn *Waterleeuw* zich straffeloos laat konen.

HELMERS.
